

**ОШ „БОРЂЕ КРСТИЋ“
Живка Настића-Бабе бр.12
БЕОГРАД
Тел. 2512-217, факс 2512-440**

**ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ
У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА
ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
ЗА ШКОЛСКУ 2011/2012.год.**

Београд, 15. септембар, 2011.год.

А Н Е К С

ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ЗА 2011/2012. год.

САДРЖАЈ

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Први разред

Математика 4

Српски језик 5

Други разред

Српски језик 6

Математика 17

Иницијални тестови 14

Трећи разред

Српски језик 21

Математика 23

Природа и друштво 25

Четврти разред

Српски језик 28

Математика 37

Природа и друштво 41

Иницијални тестови 44

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Српски језик

Пети разред 55

Шести разред 59

Седми разред 64

Осми разред 69

Математика

Пети разред 75

Шести разред 76

Седми разред 79

Осми разред 81

Историја

Пети разред 84

Шести разред 91

Седми разред 106

Осми разред 121

Географија

Пети разред 150

Шести разред 152

Седми разред 156

Осми разред 166

Енглески и руски језик 170

Ликовна култура	
Пети разред	174
Шести разред	176
Седми разред	178
Осми разред	179
Физика	
Шести разред	181
Седми разред	184
Осми разред	187
Биологија	
Пети разред	190
Шести разред	193
Седми разред	195
Осми разред	198
Физичко васпитање	
Пети разред	203
Шести разред	208
Седми разред	214
Осми разред	214
Музичка култура	
Пети разред	221
Шести разред	222
Седми разред	222
Осми разред	223
Хемија	
Седми разред	227
Осми разред	229

ПРВИ РАЗРЕД

МАТЕМАТИКА

Општи стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Математика садрже стандарде постигнуће за области: Природни бројеви и операције са њима, Геометрија, Мерење и мере. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица 1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да

прикаже број на датој бројевној полуправој

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1.МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао,

правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе

два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем

у једноставним ситуацијама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи,

најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројевни систем.

СРПСКИ ЈЕЗИК

1. ГОВОРНА КУЛТУРА

У области ГОВОРНА КУЛТУРА ученик/ученица:

1.СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике

1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ученик/ученица ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1.СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице

1 СЈ.1.3.2.уме да се потпише

1.СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком,

1.СЈ:1.3.4.употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе

1.СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава

:

ДРУГИ РАЗРЕД

АНЕКС ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА

Образовни стандарди за II разред

СРПСКИ ЈЕЗИК

1. ГОВОРНА КУЛТУРА

У области ГОВОРНА КУЛТУРА ученик/ученица:

1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике

1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања

1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења“ или „скандирања“

1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља

1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације

1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање

1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју

1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на **основном нивоу**.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничког текста

1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)

1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)

1СЈ.1.2.5. одређује основну тему текста

1СЈ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице

1СЈ.1.3.2. уме да се потпише

1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком

1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе

1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре

1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме

1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)

1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава

1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)

1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)

1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме

1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)

1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту

1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на **средњем нивоу**.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ
ученик/ученица:

1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену

1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)

1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова

1СЈ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни

1СЈ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст

1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање)

1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)

1СЈ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира

4. ГРАМАТИКА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

1СЈ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат

1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)

1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине -пословице, загонетке, брзалице)

1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми

1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту

1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)

1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на **напредном нивоу**.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста

1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)

1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст

1СЈ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)

1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст

1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)

1СЈ.3.3.6. издваја пасусе

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст

1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту

Одељенско веће II разреда

ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ

српски језик

II разред

Име и презиме ученика _____ Одељење _____

1. Глас је звук који се чује у говору, а знак којим обележавамо глас зове се _____.
2. У српском језику има _____ гласова и исто толико _____.
3. Помоћу гласова састављамо _____, а помоћу речи стварамо _____.
4. На почетку сваке реченице стављамо _____.
5. Речи које означавају имена бића, предмета и појава називамо _____.

6. Одреди какве су следеће реченице по значењу и облику:

	ЗНАЧЕЊЕ	ОБЛИК
Колико имаш година?	_____	_____
Стигла је ноћ.	_____	_____
Месец не дрема.	_____	_____
Не видим звезде!	_____	_____

6. Одреди род и број речи:

	РОД	БРОЈ
слика		
лопте		
глумац		
дрво		
жабе		
прут		

7. Подвуци глаголе:

кликер, хода, слон, трчи, велики, једе, зна, бели, јак, гледа, нога, спава.

8. Подвуци субјекат једном, а предикат заокружи:

Јелена сада иде код баке. Она весело певуши, а за њом трчи брат. Он у корпи носи колаче.

9. Повежи стрелицом и одговарајуће време:

Дуваће ветар.

ПРОШЛОСТ

Падао је снег.

САДАШЊОСТ

Сунце сија.

БУДУЋНОСТ

10.

Басне

су

—
11. "Пас и његова сенка", Доситеј Обрадовић

Заокружи особине пса: 1. скромност 2. грабежљивост 3. похлепност 4. мудрост

12. Шта су желели да постану синови из приче "Три брата" браће Грим?

---

13. Следеће реченице напиши правилно штампаним словима латинице:

Дали су Марку дали чоколаду?

Перешли руке пре и после јела?

Недирај птицу!

Она незна и непази.

---

14. Препиши правилно реченице писаним словима латинице:

ЂАЦИ ИЗ ЧАЧКА, КРАЉЕВА И НИША СУ ЗИМОВАЛИ НА ТАРИ. НАЈБОЉИ СКИЈАШ ЈЕ БИО МИРКО САВИЋ. КАО НАГРАДУ ЈЕ ДОБИО ПАПАГАЈА ЖУЋУ.

---

15. Доврши започету пословицу:

У лажи су _____.

16. Нацртај решење загонетке:

Пуна школа ђака-ниоткуда врата.

МАТЕМАТИКА

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на основном нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој

1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)

1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе

1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

1МА.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама

1МА.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на средњем нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем

1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза

1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције

1МА.2.1.5. уме да решава једначине

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни

1МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама

1МА.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама

1МА.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на напредном нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака

- 1MA.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.
1MA.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
1MA.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

- 1MA.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање

4. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

У области МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ученик/ученица:

- 1MA.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) I уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама

ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ

математика

II разред

Име и презима ученика _____

Одељење _____

1. Израчунај:

$27+9=$ _____ $47+28=$ _____ $85-9=$ _____ $100-87=$ _____ $62-48=$ _____

2. Израчунај вредност израза:

$(43+26)-16=$ _____ $38+53-36=$ _____

$36+(100-54)=$ _____ $42-36+17=$ _____

3. Израчунај:

3 m=_____dm   6dm=_____cm   10m=_____dm   5m2dm=_____dm

4. Реши једначине:

$X+12=23$

$X-4=30$

$36-X=17$

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. Израчунај:

6·7=_____   9·3=_____   3·13= _____   5·12= _____

54:9=_____   72:8=_____   60:2-16=_____

6. Израчунај вредност израза:

68-72:8=_____   56:7+21=_____

4·19-64:8=_____

7. Петоро деце скупља шкољке на обали. Четворо је скупило по 7 шкољки, а пето 9. Колико је укупно шкољки скупљено?

Рачун: _____

Одговор: _____

8. Реши једначине:

$4·X=32$

$X:7=6$

$27:X=9$

_____

_____

_____

_____

_____

9. Богдан је заспао у 22 часа, а устао у 6 часова. Колико часова је спавао?

_____

Одељенско веће II разреда

ТРЕЋИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Област	Ниво	Шифра	Искази који описују шта ученик/ученица зна и уме на одређеном нивоу
Говорна култура		1 СЈ. 0.1.7.	Уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју
		1 СЈ. 0.1.6.	Уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање
Вештина читања и разумевање прочитаног	Основни	1 СЈ. 1.2.5.	Одређује основну тему текста
		1 СЈ. 1.2.6.	Разуме дословно значење текста
	Средњи	1 СЈ. 2.2.5.	Одређује основни смисао текста и његову намену
		1 СЈ. 2.2.9.	Издваја делове текста који су му нејасни
		1 СЈ. 2.2.7.	Изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет,

Област	Ниво	Шифра	Искази који описују шта ученик/ученица зна и уме на одређеном нивоу
Писано изражавање			уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака-актера закључује о њиховим особинама ,осећањима, намерама и сл.)
	Напредни	1 СЈ. 3.2.4.	Изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст
		1 СЈ. 3.2.5.	Представља текст у одговарајућој форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)
	Осносни	1 СЈ. 1.3.6.	Изваја наслов, углавном се држи теме
		1 СЈ. 1.3.8.	Користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
		1 СЈ. 1.3.9.	Пише кратку поруку (о томе куда иде, жашто касни и сл.)
	Средњи	1 СЈ. 2.3.3.	Пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)
		1 СЈ. 2.3.4.	Држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима
		1 СЈ. 2.3.8.	Користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. На избегне понављање)
		Напредни	1 СЈ. 3.3.3.
	1 СЈ. 3.3.3.		Котисти богат фонд речи (у односу на узраст)
	Грамат	Осни	1 СЈ. 1.4.1.

Област	Ниво	Шифра	Искази који описују шта ученик/ученица зна и уме на одређеном нивоу
	Овни		бројеве и глаголе)
	Средњи	1 СЈ. 2.4.1.	Одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
		1 СЈ. 2.4.3.	Препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу
	Напредни	1 СЈ. 3.4.3.	Препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за место втеме и начин
Књижевност	Основни	1 СЈ. 2.5.3.	Одређује главни догађај и ликове (који су носиоци) у књижевноуметничком тексту
	Средњи	1 СЈ. 2.5.4.	Одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту
	Напредни	1 СЈ. 2.5.3.	Тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст

МАТЕМАТИКА

Наставна тема	Област	Ниво	Шифра	Искази који описују шта ученик/ученица зна и уме на одређеном нивоу
Блок бројева до	Природни бројеви и	Основни	1МА.1.1.1.	Зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој
			1МА.1.1.2.	Рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у овире прве хиљаде

Геометријске фигуре	Геометрија	1MA.1.1. 3.	Множи и дели без остатка(троцифрене бројеве једноцифреним)у оквиру прве хиљаде	
		1MA.1.1. 4.	Уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом	
		1MA.1.1. 5.	Уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде	
		Средњи	1MA.2.1. 2.	Уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближем датом броју
			1MA.2.1. 3.	Сабира, одузима, рачуна вредност израза
			1MA.2.1. 4.	Рачуна вредност израза с највише две операције
		Напредни	1MA.3.1. 2.	Зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени
			1MA.3.1. 3.	Уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
		Основни	1MA.1.2. 1.	Уме да именује геометријске објекте у равни(квадрат,круг,троугао,правоугаоник,тачка,дуж,права,полу права и угао)и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни(паралелност,нормалност,припадност)
	Средњи		1MA.1.2. 2.	Зна јединице за мерење дужине и њихове односе
	Напредни		1MA.3.2. 2.	Уме да израчуна обим троугла,квдрата и правоугаоника
	Блок бројева до 1000	Разломци	Основни	1MA.1.3. 1.
Средњи			1MA.2.3. 1.	Уме да препозна разломак $a/b(b < 10, a < b)$ када је графички приказан на фигури подељеној на b делова
Напредни			1MA.3.3. 1.	Уме да прочита,формално запише и графички прикаже разломак $a/b(b < 10, a < b)$
Мерење и мере	Мерење и мере	Основни	1MA.1.4. 2.	Зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности(l,dl,ml)
			1MA.1.4. 3.	Зна коју јединицу мере треба да употреби за мерење задате масе(g,kg,t)
			1MA.1.4. 4.	Уме да чита једноставније графиконе,табеле и дијаграме
		Средњи	1MA.2.4.	Претвара јединице за мерење запремине течности из већих у

		3.	мање
		1МА.2.4. 4.	Претвара јединице за мерење масе из већих у мање
	Напредни	1МА.3.4. 2.	Претвара јединице за мерење запремине течности
		1МА.3.4. 3	Претвара јединице за мерење масе

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на основном нивоу**.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

- 1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада
- 1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу
- 1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића
- 1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима

2. ЕКОЛОГИЈА

У области ЕКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе
- 1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса
- 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

- 1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
- 1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала
- 1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност
- 1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

- 1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама
- 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна,

стране света, адреса, карактеристични објекти

1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца

1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век

1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови

1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу

1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/ученица:

1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода

1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике

1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости

1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на **средњем нивоу**.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима

1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи

1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту

1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници

2. ЕКОЛОГИЈА

У области ЕКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе

1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање

1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава

1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису

1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу

1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела

1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски

1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља

1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода

1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова

1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама

1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/ученица:

1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини

1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији

1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи

1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад 1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на напредном нивоу**:

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА

У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/ученица:

1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима

3. МАТЕРИЈАЛИ

У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/ученица:

1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи

1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ

У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/ученица:

1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова

5. ДРУШТВО

У области ДРУШТВО ученик/ученица:

1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима

1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

АНЕКС УЗ ГОДИШЊИ ПРОГРАМ РАДА ЗА ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК

Општи стандарди постигнућа – образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за Српски језик садрже стандарде постигнућа за области: Говорна култура, Вештина читања и разумевање прочитаног, Писано изражавање, Граматика и лексикологија и Књижевност. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа, осим у области Говорна култура.

1. ГОВОРНА КУЛТУРА

У области ГОВОРНА КУЛТУРА ученик/ученица:

1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике

1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања

1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „пекушења“ или „скандирања“

1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља

1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације

1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање

1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју

1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- 1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничког текста
- 1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)
- 1СЈ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту
- 1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)
- 1СЈ.1.2.5. одређује основну тему текста
- 1СЈ.1.2.6. разуме дословно значење текста
- 1СЈ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста
- 1СЈ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- 1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице
- 1СЈ.1.3.2. уме да се потпише
- 1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком
- 1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе
- 1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре
- 1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме
- 1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи)
- 1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава
- 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.)
- 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима,
ученик/ученица:

1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)

1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур)

1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију

1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме

1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну)

1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту

1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ
ученик/ученица:

1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије

1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)

1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту

1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детал који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)

1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену

1СЈ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту

1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)

1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова

1СЈ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни

1СЈ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању

1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)

1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима

1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)

1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст

1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст

1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање)

1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)

1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)

1СЈ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима, ученик/ученица:

- 1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе)
- 1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве)
- 1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу
- 1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго
- 1СЈ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат
- 1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)
- 1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

- 1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију
- 1СЈ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

- 1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме
- 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине -пословице, загонетке, брзалице)
- 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми
- 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту
- 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)
- 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога
- 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

2. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста

1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)

1СЈ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста *vs.* мишљења учесника у догађају)

1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст

1СЈ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)

1СЈ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)

1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста)

3. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене

1СЈ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса

1СЈ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста

1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст

1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст)

1СЈ.3.3.6. издваја пасусе

4. ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

У подобласти ГРАМАТИКА, у типичним школским примерима,
ученик/ученица:

1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе)

1СЈ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју

1СЈ.3.4.3. препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин

У подобласти ЛЕКСИКОЛОГИЈА ученик/ученица:

1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени

1СЈ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу

5. КЊИЖЕВНОСТ

У области КЊИЖЕВНОСТ ученик/ученица:

1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст

1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту

1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст

МАТЕМАТИКА IV разред

Општи стандарди постигнућа – образовни стандарди за крај првог циклуса обавезног образовања за предмет Математика садрже стандарде постигнућа за области: Природни бројеви и операције са њима, Геометрија, Разломци и Мерење и мере. У оквиру сваке области описани су захтеви на три нивоа.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на основном нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

- 1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој
- 1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде
- 1МА.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде
- 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом
- 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

- 1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)
- 1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе
- 1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
- 1МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

- 1МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак ($n \leq 10$) и препозна његов n графички приказ
- 1МА.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на средњем нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

- 1MA.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем
- 1MA.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју
- 1MA.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза
- 1MA.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције
- 1MA.2.1.5. уме да решава једначине

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

- 1MA.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
- 1MA.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине
- 1MA.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе
- 1MA.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
- 1MA.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
- 1MA.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

- 1MA.2.3.1. уме да препозна разломак ($b \leq 10, a < b$) када је графички приказан на b фигури подељеној на b делова
- 1MA.2.3.2. уме да израчуна n -ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика ($n \leq 10$)

једноставних задатака и уме графички да представи дате податке

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме **на напредном нивоу**.

1. ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА ученик/ученица:

- 1MA.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака
- 1MA.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.
- 1MA.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет
- 1MA.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми
- 1MA.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом

2. ГЕОМЕТРИЈА

У области ГЕОМЕТРИЈА ученик/ученица:

1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање

1МА.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника

1МА.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника

1МА.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама

1МА.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама

3. РАЗЛОМЦИ

У области РАЗЛОМЦИ ученик/ученица:

1МА.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак ($b \leq 10$, $a < b$)

1МА.3.3.2. зна да израчуна део ($b \leq 10$, $a < b$) неке целине и користи то у задацима

**ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ
ОБРАЗОВАЊА**

ПРИРОДА И ДРУШТВО IV разред

I тема : Моја домовина- део света

1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости

1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их

1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода

1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво

1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике

1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода

1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значење картографских знакова

1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови

1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу

1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини

1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији

1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи

1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова

1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама

1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима

1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

II тема : Истражујемо природне појаве

1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама

1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела

1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала

1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке

1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност

1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу

1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха

1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису

1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову

употребу и препознаје примере у свом окружењу

1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала

1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали

1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи

1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу

1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање

1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава

III тема : Рад, енергија, производња и потрошња

1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе

1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса

1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе

1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији

1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи

1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе

1ПД.2.2.2. разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса

1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса

1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу

1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности

1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи

1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите

1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља

IV тема : Сусрет са природом

1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи

1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића

1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића

1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту

1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници

1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса

1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити

1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума:

изгледу, начину исхране, кретања и размножавања

1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите

1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља

1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића

1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима

1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића

1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима

1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића

V тема : Осврт уназад- прошлост

1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости

1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости

1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их

1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности

1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад

1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода

1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч

1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена

1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава

1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их

**ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ ЗНАЊА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА
ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА**

- српски језик -

1. Из следећег текста извадити именице, глаголе, придеве, бројеве и заменице:

Освануло је дивно јутро. Мајин брат и Маја путују у село. Носе два велика кофера. У првом су ставили вунене џемпере, кожне рукавице и топле капе. У другом су књиге и омиљене играчке. Они ће остати десет дана. Сестра се радује јер она воли село.

ИМЕНИЦЕ	ГЛАГОЛИ	ПРИДЕВИ	БРОЈЕВИ	ЗАМЕНИЦЕ

2. Одреди реченице по значењу и облику:

Донеси ми лопту!

Зашто ме не слушаш?

На столу је ваза.

Јао, не видим баку!

---

3. Мира спава.

Ова реченица је по саставу _____ јер се састоји од _____.

Мира спава, а после ће ићи у шетњу.

Ова реченица је по саставу _____ јер има два _____ .

4. Одреди службу речи:

Марија _____

је пала _____

у дворишту. _____

У марту _____

долећу _____

распеване _____

птице _____

са југа. _____

Марко _____

нежно _____

помилова _____

малу _____

сестру. _____

5. Рак рече риби да јој је сашио хаљину.

Ова реченица је написана у _____ говору.

Напиши је у сва три модела управног говора.

---

6. Исправи правописне грешке дате у тексту:

милан живи у горњем милановцу, у улици деспота стефана. највише воли да проводи распусте код бабе росе у суботици. слободно време проводи на обали палићког језера у игри са мађарима, румунима и русинима. само миланов друг пера нежели да се игра већ седи на клупи и чита политикин забавник.

Име и презиме _____

**ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ ЗНАЊА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА
ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА**

- математика -

1. Записати све бројеве седме десетице.

---

2. Написати парне бројеве веће од 55, а мање од 64.

---

3. Прочитати следеће бројеве:

75 654 _____
10 052 002 _____

4. Написати следеће бројеве:

четрдесет две хиљаде четиристо петнаест _____
двеста један милион двадесет један _____

5. Први претходник броја 4 080 је број _____ .

Први следбеник броја 40 599 је број _____ .

6. У броју 6 524 цифра:

4 представља цифру _____
2 представља цифру _____
5 представља цифру _____
6 представља цифру _____

7. Одреди број који је:

а) за 3 већи од 5 _____
б) 8 пута већи од 7 _____
в) за 6 већи од 6 _____
г) 9 пута мањи од 27 _____

8. На основу једнакости $4\ 210 : 10 = 421$ одредити шта представља број:

4 210

10

421

---

9. а) Запис $x + 45 < 231$ је _____, а x представља _____.

б) Запис $4 \cdot б = 524$ је _____, а $б$ представља _____.

10. Реши једначину:

$$x - 28 = 128$$

11. Израчунати:

$$68 + 32 \cdot 43 - 23 =$$

$$352 \cdot 302 =$$

$$875 : 7 =$$

$$3232 : 32 =$$

$$25 - 5 \cdot 2 =$$

$$221 \cdot 1 - 21 \cdot 0 - 232 : 232 =$$

---

12. Следеће мере изразити у датим јединицама:

$$4 \text{ m} = \quad \text{cm}$$

$$124\,000 \text{ kg} = \quad \text{t}$$

$$900 \text{ mm} = \quad \text{dm}$$

$$1 \text{ l} = \quad \text{dl}$$

$$8 \text{ kg} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ g}$$

$$16\,000 \text{ g} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ kg}$$

$$7 \text{ t} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ kg}$$

$$800 \text{ l} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ hl}$$

$$2 \text{ h} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ min}$$

$$60 \text{ s} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ min}$$

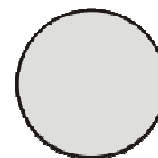
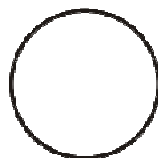
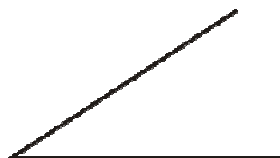
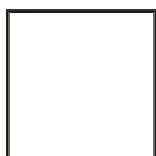
13. Испод сваке слике написати шта она представља:

_____

_____

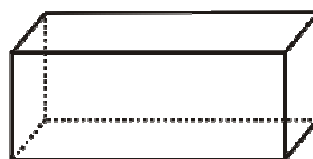
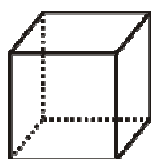
_____

_____

_____

_____

_____

_____

14. Написати формулу за:

обим правоугаоника _____

површину квадрата _____

15. Одредити:

броја 27 _____

броја 640 _____

16. Одредити број чија је број 10.

_____

Одредити број чије су број 12

_____

Име и презиме _____

ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ ЗНАЊА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА

ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

- природа и друштво -

1. Заокружи све што је део природе:

клуба

љубичица

планина

ауто

река

Сунце

жаба

2. Главна одлика живих бића је

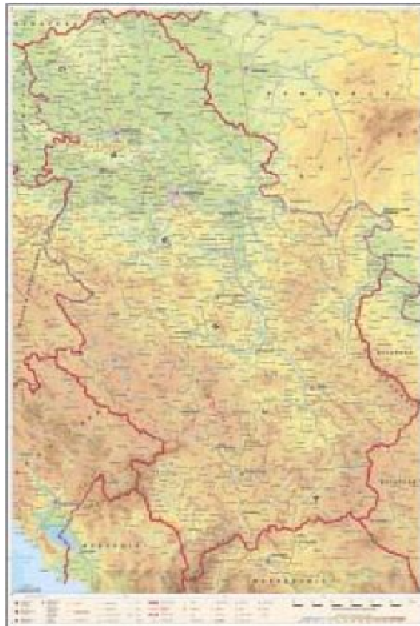
_____

_____

3. Одреди главне и споредне стране света на карти:

СРБИЈА

физичко-географска карта
1 : 260 000

4. Шта је на карти представљено:

зеленом бојом _____

плавом бојом _____

браон бојом _____

5. Наброј текуће и стајаће воде:

ТЕКУЋЕ ВОДЕ

СТАЈАЋЕ ВОДЕ

---

6. Напиши речне сливове које знаш.

---

7. Какво кретање може бити зависно од облика путање ?

---

8. а) Наброј три материјала који сагоревају:

б) Наброј два материјала који се могу наелектрисати:

---

7. Повежи линијама:

обновљиви	угаљ	необновљиви
извори	Сунце	извори
енергије	нафта	енергије
	вода	
	гас	
	ветар	

8. Допуни реченице:

Век траје _____ година.

Деценија траје _____ година.

Миленијум траје _____ векова.

9. Прва српска држава звала се _____. Главни град је био _____.

Владар прве српске државе је био _____. Први српски цар је _____.

био _____.

10. Ко је био први српски просветитељ?

_____

11. Први српски устанак подигнут је _____ године, у месту _____, а вођа је био _____.

Други српски устанак подигнут је _____ године, у месту _____, а вођа је био _____.

12. Када се одиграо бој на Косову ?

_____

АНАЛИЗА ИНИЦИЈАЛНОГ ТЕСТА ЗА ШКОЛСКУ 2011/2012.ГОДИНУ

Ове школске године предвиђено је тестирање ученика 4.разреда за предмете:

српски језик, математика и природа и друштво. Имајући у виду да је реч о завршном разреду првог образовног циклуса, трудили смо се да пред ученике поставимо захтеве који ће на најбољи начин приказати њихова знања, умења и способности које су стекли у ове четири године.

Из садржаја математике издвојили смо све што је рађено а важна је основа за рад у петом разреду. Тако имамо задатак са изразима, месним вредностима цифри, мерама, основним геометријским појмовима, елементима рачунских операција...Већи број задатака правдамо њиховом кратком формом и врло прецизним захтевима који ученике неће наводити на недоумице.

Садржаје из српског језика такође смо максимално искористили као задатке за овај тест. Подстакнути честим примедбама и сугестијама наставника српског језика, дали смо све од себе да деца усвоје и на добар начин покажу усвојено. Тако смо се бавили врстама речи, врстама реченица, управним и неуправним говором, правописом...

Задатке из природе и друштва дали смо у различитим облицима. Неке појмове треба заокружити, неке реченице допунити, одговорити на питања. Свесни смо да управо овај предмет захтева аналитичко и функционално знање, па смо се трудили да и наши задаци прате тај тренд. Кад су у питању знања из области историјских периода наше земље и народа, мало смо више морали инсистирати на чињеницама, па овај задатак може деловати помало штуро и сувопарно, али мислимо да је и таква припрема потребна да би ученици у петом разреду били спремни за знања која их чекају из области историје.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

V разред

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	Ученик/ученица: СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту	Ученик/ученица: СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)	Ученик/ученица: СЈ.3.1.1. проналази, издваја, упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	Ученик/ученица: СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње	Ученик/ученица: СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева	Ученик/ученица: СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
ГРАМАТИКА	Ученик/ученица: СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми	Ученик/ученица: СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика	Ученик/ученица: СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

НАСТАВ НЕ ОДЛАС	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ЛЕКСИКА	Ученик/ученица: СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)	Ученик/ученица: СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава	Ученик/ученица: СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла

КЊИЖЕВНОСТ	CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, оноματοпеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*	CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*	CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива CJ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК - VI разред

НАСТАВНА ОБЛАСТИ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	Ученик/ученица: СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту	Ученик/ученица: СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)	Ученик/ученица: СЈ.3.1.1. проналази, издваја упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	SJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) SJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу SJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) SJ.1.2.4. уме да преприча текст SJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) SJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима SJ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње	SJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан SJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај SJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста SJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева	SJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста SJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста SJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

ГРАМАТИКА

Ученик/ученица:
 СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама
 СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима
 СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи
 СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела
 СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)
 СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима
 СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми
 СЈ.1.3.10. правилно употребљава

Ученик/ученица:
 СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене
 СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи
 СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи
 СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
 СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици
 СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика

Ученик/ученица:
 СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима
 СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)
 СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама
 СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

глаголске облике (осим имперфекта)

ЛЕКСИКА	СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама	СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)	СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава

КЊИЖЕВНОСТ

Ученик/ученица:
 СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела
 СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)
 СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму
 СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)
 СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратив, дескрипција, дијалог и монолог
 СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, оноματοпеја)
 СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...
 СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и

Ученик/ученица:
 СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектуре са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања
 СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектуре и род, врсту и лик из дела;
 препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликов, карактеристичних ситуација
 СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст)
 СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност
 СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог / унутрашњи монолог, дијалог
 СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
 СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*

Ученик/ученица:
 СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликов, карактеристичних тема и мотива
 СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту
 СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу
 СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту
 СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе
 СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
 СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
 СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

уметничко наслеђе*
 СЈ.1.4.9. способан је

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

VII разред

НАСТАВ НЕ ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	Ученик/ученица: SJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи SJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда SJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста SJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима SJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног SJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту SJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе	Ученик/ученица: SJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* SJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) SJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) SJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима SJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту	Ученик/ученица: SJ.3.1.1. проналази, издваја упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) SJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст SJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту SJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	Ученик/ученица: СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње	Ученик/ученица: СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерentan СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика* СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева	Ученик/ученица: СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

ГРАМАТИКА

	Ученик/ученица: СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)	Ученик/ученица: СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика	Ученик/ученица: СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ЛЕКСИКА	Ученик/ученица: СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору као лексички механизам СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама	Ученик/ученица: СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)	Ученик/ученица: СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава
НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК	Ученик/ученица: СЈ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*		

КЊИЖЕВНОСТ	Ученик/ученица: СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратија, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* СЈ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*	Ученик/ученица: СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*	Ученик/ученица: СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

VIII разред

НАСТАВ НЕ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	Ученик/ученица: SJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи SJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), наратија (приповедање), аргументација, пропаганда SJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима SJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста SJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима SJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног SJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту SJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе	Ученик/ученица: SJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* SJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) SJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове SJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи SJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) SJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима SJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту	Ученик/ученица: SJ.3.1.1. проналази, издваја упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) SJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст SJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту SJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

НА СТА ВНЕ ОБЛ АСТ И	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	Ученик/ученица: СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње	Ученик/ученица: СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика* СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева	Ученик/ученица: СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста СЈ.3.2.2. саставља аргументативни текст СЈ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

ГРАМАТИКА

	Ученик/ученица: СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације* СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставнијим примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања	Ученик/ученица: СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика	Ученик/ученица: СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

НА СТА ВНЕ ОБЛ АСТ И	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ЛЕКСИКА	Ученик/ученица: СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору као лексички механизам СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама	Ученик/ученица: СЈ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)	Ученик/ученица: СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава

НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК	Ученик/ученица: СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина СЈ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)* СЈ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*		

КЊИЖЕВНОСТ

	Ученик/ученица: СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратив, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, оноματοпеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* СЈ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*	Ученик/ученица: СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликов, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему) СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*	Ученик/ученица: СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликов, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

Мирјана Петровић Тешић, проф.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА МАТЕМАТИКУ

5. РАЗРЕД

БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА		
основни ниво	средњи ниво	напредни ниво
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
прочита и запише различите врсте бројева (природне, позитивне рационалне)		
преведе коначан децимални запис броја у разломак и обратно		
упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно	упореди по величини бројеве записане у различитим облицима	
изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n , где је n дати природан број	одреди, реципрочну вредност, израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа	одреди вредност сложенијег бројевног израза
дели са остатком једноцифреним бројем, зна када је један број дељив другим и уме да одреди НЗС и НЗД за два двоцифрена броја	примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама, влада појмом сложеног и простог броја и уме да одреди НЗС и НЗД	оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама
користи природне бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама	користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ		
<i>Ученик врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:</i>	<i>Ученик је рачунске процедуре довео до солидног степена увежбаности; уме да:</i>	<i>Ученик је постигао висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:</i>
реша једначине у којима треба да изрази само непознати сабирак, умањеник, умањилац, дељеник или делилац и то са бројевима истог записа	реша једноставније једначине у којима се непозната појављује само у једном члану и примењује једначине у једноставнијим текстуалним задацима	Реша једноставније једначине и неједначине са заградама у којима се непозната појављује у једном члану и решење представља на бројевној полуправи. Примењује једначине у реалним ситуацијама.
Наведе примере неких скупова, одреди пресек и унију за два конкретна („малобројна“) скупа и схвата појмове: једнакост скупова, елемент скупа и подскуп.	Формирају и графички приказују скупове и њихове подскупове; изводе скуповне операције и правилно употребљавају одговарајуће знаке;	Примене операције са скуповима и графичко представљање у реалним ситуацијама
ГЕОМЕТРИЈА		

Ученик:	Ученик уме да:	Ученик уме да:
влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)	одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима	рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали
влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор)		
	уочи односиметричне фигуре и да одреди осу симетрије (конструира симетралу дужи и симетралу угла)	
МЕРЕЊЕ		
Ученик уме да:	Ученик уме да:	Ученик уме да:
користи одговарајуће јединице за мерење дужине, масе, времена и углова		
претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање	пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу	по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
користи различите апоене новца		
при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером	дату величину исказе приближном вредношћу	процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима;
ОБРАДА ПОДАТАКА		
Ученик:	Ученик уме да:	Ученик уме да:
одреди аритметичку средину за неколико датих природних бројева	одреди аритметичку средину за дати скуп вредности које су из Q^+	

6. РАЗРЕД

БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА		
основни ниво	средњи ниво	напредни ниво
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)		
преведе децимални запис броја у разломак и обратно		
упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно	упореди по величини бројеве записане у различитим облицима	
изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n , где је n дати природан број	одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од	одреди вредност сложенијег бројевног израза

	заграда, са бројевима истог записа	
дели са остатком једноцифреним бројем, зна када је један број дељив другим	примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама	оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама
користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама	користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама

АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

<i>Ученик врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:</i>	<i>Ученик је рачунске процедуре довео до солидног степена увежбаности; уме да:</i>	<i>Ученик је постигао висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:</i>
решава једначине у којима треба да изрази само непознати сабирак, умањеник, умањилац, дељеник или делилац и то са бројевима истог записа	решава једноставније једначине у којима се непозната појављује само у једном члану и примењује једначине у једноставнијим текстуалним задацима	Решава једноставније једначине и неједначине са заградама у којима се непозната појављује у једном члану и решење представља на бројевној полуправи. Примењује једначине у реалним ситуацијама.

ГЕОМЕТРИЈА

<i>Ученик:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)	одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима	рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали
влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку	одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу	користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише
влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор		
интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)	уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)	примени подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

МЕРЕЊЕ

<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, масе,		

времена и углова		
претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање	пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу	по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
користи различите апоене новца		
при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером	дату величину искаже приближном вредношћу	процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима;
ОБРАДА ПОДАТАКА		
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
одреди аритметичку средину за неколико датих целих бројева	одреди аритметичку средину за дати скуп вредности које су из Q	
одреди задати проценат неке величине	примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)	примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

Тема	Број часова обраде	Број часова вежбања	Укупан број часова	Стандарди
Цели бројеви	9	15	24	МА111, МА112, МА113, МА114, МА115, МА116, МА211, МА212, МА213, МА214, МА311, МА313, МА121, МА221(без система), МА225, МА321 (без система), МА325, МА154, МА254, МА354
Рационални бројеви	17	28	45	
Троугао	13	17	30	МА131, МА132 (без Питагорине теореме), МА231, МА232 (без Питагорине теореме), МА331, МА332, МА136, МА236, МА336 (без сличности), МА225, МА141, МА142, МА241, МА341,
Четвороугао	8	12	20	
Површина троугла и четвороугла	7	10	17	
Писмени задаци			8	
Укупно			144	

7. РАЗРЕД

БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА		
основни ниво	средњи ниво	напредни ниво
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне))		
преведе децимални запис броја у разломак и обратно		
упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно	упореди по величини бројеве записане у различитим облицима	
изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n , где је n дати природан број	одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа	одреди вредност сложенијег бројевног израза
дели са остатком једноцифреним бројем, зна када је један број дељив другим	примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама	оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама
користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама	користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ		
<i>Ученик врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:</i>	<i>Ученик је рачунске процедуре довео до солидног степена увежбаности; уме да:</i>	<i>Ученик је постигао висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:</i>
реши једначине у којима треба да изрази само непознати сабирак, умањеник, умањилац, дељеник или делилац и то са бројевима истог записа	реши једначине у којима се примењује сабирање сличних монома. Примењује једначине у једноставнијим текстуалним задацима	Реши једначине и неједначине у којима се јавља квадрат бинома и разлика квадрата. Примењује једначине у реалним ситуацијама.
израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима	оперише са степенима и зна шта је квадратни корен	користи особине степена и квадратног корена
сабира, одузима и множи мономе	сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином	зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставији облик
	уочи зависност директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције	разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом
ГЕОМЕТРИЈА		
<i>Ученик:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте	одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима	рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих,

углова и паралелне и нормалне праве)		укључујући углове на трансверзали
влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)	одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу; одреди број дијагонала, збир углова, обим и површину многоугла (на основу елемената који непосредно фигуришу у задатку) и да решава задатке користећи Питагорину теорему	користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише
влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)	користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена	одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука
интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)	уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)	примени подударност и сличност троуглова (само на основу једнакости углова), повезујући тако разна својства геометријских објеката
МЕРЕЊЕ		
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, масе, времена и углова	претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију	
претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање	пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу	по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
користи различите апоене новца		
при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокруљује величине исказане датом мером	дату величину искаже приближном вредношћу	процени и заокружи дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар, 1cm, 1g)
ОБРАДА ПОДАТАКА		
<i>Ученик:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
одреди аритметичку средину за неколико датих целих бројева	одреди аритметичку средину за дати скуп вредности које су из Q	
одреди задати проценат неке величине	примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)	примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама
одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно	влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)	одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове

Тема	Број часова обраде	Број часова вежбања	Укупан број часова	Стандарди
Реални бројеви	7	9	16	МА111, МА112, МА113, МА114, МА115, МА116, МА211, МА212, МА213, МА214, МА311, МА313, МА122 (други степен), МА222, МА322
Питагорина теорема	5	11	16	МА132, МА232, МА332, МА323, МА225
Цели и рационални алгебарски изрази	19	27	46	МА111, МА112, МА113, МА114, МА115, МА116, МА211, МА212, МА213, МА214, МА311, МА313, МА122, МА222, МА322, МА123, МА223, МА323
Многоугао	5	8	13	МА132, МА232, МА332, МА121, МА221, МА321
Круг	6	9	15	МА133, МА233, МА333
Зависне величине и њихово графичко представљање	7	13	20	МА151, МА154, МА251, МА254, МА351, МА354, МА124, МА224, МА324
Сличност	4	6	10	МА336
Писмени задаци			8	
Укупно			144	

СТАНДАРДИ 8. РАЗРЕД

БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА		
основни ниво	средњи ниво	напредни ниво
<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
МА.1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)		
МА.1.1.2. преведе децимални запис		

броја у разломак и обратно		
МА.1.1.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно	МА.2.1.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима	
МА.1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n , где је n дати природан број	МА.2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа	МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза
МА.1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим	МА.2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама	МА.3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама
МА.1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама	МА.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама

АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

<i>Ученик врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:</i>	<i>Ученик је рачунске процедуре довео до солидног степена увежбаности; уме да:</i>	<i>Ученик је постигао висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:</i>
МА.1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану	МА.2.2.1. реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате	МА.3.2.1. саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате
МА.1.2.2. израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима	МА.2.2.2. оперише са степенима и зна шта је квадратни корен	МА.3.2.2. користи особине степена и квадратног корена
МА.1.2.3. сабира, одузима и множи мономе	МА.2.2.3. сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином	МА.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставији облик
МА.1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом	МА.2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције	МА.3.2.4. разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства
	МА.2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима	МА.3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке

ГЕОМЕТРИЈА

<i>Ученик:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
МА.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује	МА.2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима	МА.3.3.1. рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих,

неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)		укључујући углове на трансверзали
МА.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)	МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу; одреди број дијагонала, збир углова, обим и површину многоугла (на основу елемената који непосредно фигуришу у задатку) и да решава задатке користећи Питагорину теорему	МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише
МА.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)	МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена	МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука
МА.1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)	МА.2.3.4. влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	МА.3.3.4. израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати
МА.1.3.5. влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе)	МА.2.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	МА.3.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати
МА.1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)	МА.2.3.6. уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)	МА.3.3.6. примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
МЕРЕЊЕ		
Ученик уме да:	Ученик уме да:	Ученик уме да:
МА.1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова		
МА.1.4.2. претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање	МА.2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу	МА.3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
МА.1.4.3. користи различите апоене новца	МА.2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију	
МА.1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером	МА.2.4.3. дату величину исказе приближном вредношћу	МА.3.4.2. процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од 1 динар,

		1cm, 1g)
ОБРАДА ПОДАТАКА		
<i>Ученик:</i>	<i>Ученик уме да:</i>	<i>Ученик уме да:</i>
МА.1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно	МА.2.5.1. влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)	МА.3.5.1. одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове
МА.1.5.2. прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине	МА.2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)	МА.3.5.2. тумачи дијаграме и табеле
МА.1.5.3. податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто	МА.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном	МА.3.5.3. прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина
МА.1.5.4. одреди задати проценат неке величине	МА.2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)	МА.3.5.4. примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

ИСТОРИЈА

ИСТОРИЈА 5. РАЗРЕД

(1 час седмично, 36 годишње)

Циљ и задаци

Циљ изучавања наставног предмета *историја* је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

Оперативни задаци:

- разумевање појма прошлости;

- упознавање начина и значаја проучавања прошлости;
- разумевање основних одлика праисторије и старог века;
- разумевање основних временских одредница (деценија, век, миленијум);
- оспособљавање за коришћење историјске карте;
- стицање знања о догађајима и личностима који су обележили епоху старог века;
- упознавање са основним одликама античке културе.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Образовни стандарди су дефинисани по нивоима (основни, средњи и напредни) за следеће области

- **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ**
- **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ**

ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ чини скуп организованих информација и појмова из историјске науке које поседује ученик/ученица на крају основног образовања: знања о времену и простору, разумевање хронологије, познавање важних чињеница, појмова, личности и процеса из националне и опште историје, разумевање узрочно-последичних веза, као и вертикална и хоризонтална перспектива у историји.

ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ чине вештине, умења, ставови и вредности који су засновани на употреби историјских извора, коришћењу различитих средстава у функцији историјског истраживања и стицања знања, и мултиперспективност и пристрасности у тумачењу историје

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

УВОД

Прошлост (појам прошлости, историјски извори).

Време (хронологија - рачунање времена).

Историја, наука о прошлости (историја као наука и као наставни предмет, подела прошлости, хронолошки и географски оквири старог века).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.3. зна поделу на праисторију и историју.

1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.

1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту.

3.1.4 разуме на који су начин повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ПРАИСТОРИЈА

Основне одлике праисторије (постанак човека, живот и занимања, проналасци, праисторијска налазишта на централном Балкану).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.

1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.

1.1.3. зна поделу на праисторију и историју.

1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.

1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост

1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 3.1.2 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- 3.1.3. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту.
- 3.1.5 разуме на који су начин повезане појаве из националне, регионалне, опште историје
- 3.1.6 уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

СТАРИ ВЕК

Основна обележја Старог истока (географски појам Старог истока, најпознатије државе и структура друштва).

Култура народа Старог истока (религија, писмо, наука, свакодневни живот).

Најстарији период грчке историје (Критско, Микенско и Хомерско доба, колонизација, митови о Минотауру, Ахилу, Одисеју...).

Грчки полиси - Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење).

Грчко-персијски ратови и Пелопонески рат (узроци ратова, битке на Маратону и у Термопилима, поход на Сицилију, карактер и последице ратова).

Грчка култура (религија, олимпијске игре, митологија).

Грчка култура (уметност, наука, свакодневни живот).

Хеленистичко доба и његова култура (појам хеленизма и његови хронолошки оквири, Александар Велики, култура).

Постанак Рима (оснивање Рима - легенда о Ромулу и Рему, структура друштва, хронолошки оквири и уређење римске републике).

Рим - светска сила старог века (војска, освајања и провинције).

Рим у доба царства (принципат, Трајанови ратови на Дунаву, доминат, централни Балкан у антици - антички остаци на простору централног Балкана).

Римска култура (религија, уметност, наука, свакодневни живот).

Хришћанство (појава хришћанства, прогони хришћана, цар Константин и Милански едикт).

Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног римског царства).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.3. зна поделу на праисторију и историју.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- 2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.
- 2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје
- 2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ ученик/ ученица

3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2 разуме на који су начин повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

3.1.3 уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

3.1.4. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту.

У области ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ИСТОРИЈА 6. РАЗРЕД

(2 часа седмично, 72 часова годишње)

Циљ и задаци

Циљ изучавања наставног предмета Историја је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности које су одредиле развој људског друштва, и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

Шести разред

Оперативни задаци:

- разумевање појма "средњи век" и основних одлика тог историјског периода;
- разумевање основних одлика феудалног друштва;
- стицање знања српским средњовековним државама;
- стицање знања о личностима које су обележиле средњи век у општој и националној историји;
- стицање знања о улози религије у средњем веку;
- упознавање културних и техничких достигнућа средњевековне Европе;
- упознавање културних достигнућа Срба у средњем веку;
- коришћење историјских карата за период средњег века;
- подстицање ученика на коришћење историјских извора;
- развијање критичког односа према историјским изворима.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Образовни стандарди су дефинисани по нивоима (основни, средњи и напредни) за следеће области

- **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ**
- **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ**

ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ чини скуп организованих информација и појмова из историјске науке које поседује ученик/ученица на крају основног образовања: знања о времену и простору, разумевање хронологије, познавање важних чињеница, појмова, личности и процеса из националне и опште историје, разумевање узрочно-последичних веза, као и вертикална и хоризонтална перспектива у историји.

ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ чине вештине, умења, ставови и вредности који су засновани на употреби историјских извора, коришћењу различитих средстава у функцији историјског истраживања и стицања знања, и мултиперспективност и пристрасности у тумачењу историје

Уџбеници за ученике

Р. Михаљчић, Историја за 6. разред ОШ, ЗУНС, Београд 2008.

Историјски атлас, Београд 2006.

М. Шуица, радна свеска за шести разред ОШ, ЗУНС, Београд 2008.

Литература за реализацију програма

С. Пеинтер, Историја средњег века, КЛИО, Београд 1997.

Г. Острогорски, Историја Византије; Београд 1969.

К. Јиричек, Историја Срба 1, Београд 1984.

С. Ћирковић, Срби у средњем веку, Београд 1995.

Историја народа Југославије, Београд 1953.

Историја Српског народа, Београд 1981.

Џ. Холмс, Оксфордска историја средњовековне Европе, Београд 1997.

Џ. Линч, Историја средњовековне цркве, Београд 1999.

Илустрована историја света 2, средњи век и ренесанса, Љубљана-Београд 1983.

М. Благојевић, Србија у доба Немањића, Београд 1989.

Лексикон Српског средњег века, приредили С. Ћирковић, Р. Михаљчић, Београд 1999.

Р. Михаљчић, Лазар Хребелановић, Историја, култ, предање, Београд 1984.

Р. Михаљчић, Јунаци косовске легенде, Београд 1989.

М. Спремић, Деспот Ђурађ Бранковић и његово доба, Београд 1994.

Х. Иналцик, Османско Царство, класично доба 1300-1600, Београд 1994.

Р. Мантран, Историја Османског царства, КЛИО, Београд 2002.

Садржаји програма

УВОД

Основне одлике средњег века (појам средњи век, хронолошки и просторни оквири, светске цивилизације у периоду средњег века).

Основни историјски извори за историју средњег века (писани-повеље, писма, записи, натписи, хронике, летописи, житија светих, биографије владара...; материјални-предмети, новац, печати, ликовна уметност, архитектура...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узroke и последице важних историјских прекретница из опште историје

2.1.6. зна и разуме узroke и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.4 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.5 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.4 разуме на који су начин повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Велика сеоба народа и Франачка држава (германске државе на територији Римског царства, християнизација Германа, Карло Велики, улога Викинга).

Византија до XII века (грчко и римско наслеђе, Константин Велики, оснивање Цариграда, Јустинијан и покушаји обнове Римског царства, развој феудалних односа и успон царства у доба Македонске династије и у доба Комнина, привредни, културни и верски утицај на суседне народе-Бугаре, Србе, Русе).

Хришћанска црква (црквена организација, монаштво и манастири, Велики раскол).

Исламски свет у средњем веку (Мухамед, појава исламске религије, настајање муслиманске државе у Арабији и арапска освајања, особеност државног и друштвеног уређења, распад јединствене државе, арапско-исламска култура и њен утицај на културу народа Европе).

Настанак феудалног друштва (формирање феудалне друштвене структуре-вitezови и кметови, пирамидална хијерархија власти, вазални односи, рурално друштво).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.4. разуме на који су начин повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на

основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Словени и њихово насељавање Балканског полуострва (живот Старих Словена у прапостојбини, словенски обичаји и веровања, узроци и правци сеобе, насељавање Балканског полуострва).

Јужни Словени према староседеоцима и суседима (Авари, Франачка и Византија, однос према староседеоцима, формирање племенских савеза, насељавање Бугара и Мађара и настанак њихових држава, Прво бугарско царство, Самуилова држава).

Срби од VII до XII века (досељавање Срба и Хрвата, српске земље, Србија између Византије и Бугарске, обнова и јачање Србије у доба кнеза Часлава, успон и пад Дукље).

Покрштавање Срба и других Јужних Словена и њихова рана култура (зачеци християнизације, значај мисије Тирила и Методија и њихових ученика, почеци писмености, карактер ране средњовековне културе код Срба и других Јужних Словена).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикана и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ЕВРОПА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Развој и структура феудалних држава (средњовековне монархије-примери Француске, Енглеске и Немачке, однос државе и цркве).

Крсташки ратови (ходочашћа-света места, најзначајнији походи и најпознатији учесници- Ричард Лавње Срце, Саладин, Фридрих Барбароса, Луј 9 Свети; витешки редови, улога Млетачке републике у 4.крсташком походу, судари и сусрети цивилизација).

Постанак и развој средњовековних градова (привредни напредак у доба развијеног феудализма, појава и развитак градова, занатства, трговине, зачеци робне привреде, борба градова за самоуправу, градови као културна и просветна средишта).

Свакодневни живот у средњем веку (владар, двор и дворски живот, свакодневни живот у селу и граду, положај жене у средњем веку).

Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, културне области, школе и универзитети, проналасци, опште одлике уметности и књижевности).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје
- 2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.
- 2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји
- 2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.3. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.4. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикана и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

СРБИ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Србија у XII и почетком XIII века (Рашка између Византије и Угарске, борба за осамостаљивање државе - Стефан Немања, Стефан Првовенчани, аутокефалност српске цркве, свети Сава).

Успон српске државе у XIII и почетком XIV века (привредни развој - Урош I, ширење државе - Милутин, Стефан Дечански и битка код Велбужда).

Српско царство (Душанова освајања, успостављање патријаршије и проглашење царства, уређење државе).

Друштво у држави Немањића (подела друштва, друштвени слојеви и односи, везе српске и властеле околних држава-повезивање по друштвеној хоризонтали).

Крај српског царства (слабљење царства у време цара Уроша, обласни господари и њихови сукоби).

Постанак и развој средњовековне босанске државе (Кулин бан, борба са Угарском, Црква босанска, успон и проглашење краљевства - Твртко I).

Дубровник у средњем веку (град-република, однос према суседима, трговина и занатство, друштвено и државно уређење, значај Дубровника у привредном и културном животу српских земаља).

Средњовековна култура код Срба (језик, писмо, значај Мирослављевог јеванђеља, књижевност-Свети Сава, Теодосије, монахиња Јефимија... најзначајније задужбине, хералдика, правни споменици-Светосавски номоканон и Душанов законик и њихов историјски значај).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5 уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.5. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.6. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ДОБА ОСМАНЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА

Турци Османлије и њихова прва освајања на Балкану (друштвено и државно уређење османлијске државе, немоћ Византије, Србије и Бугарске, битка на Марици, личност краља Марка).

Моравска Србија и њена улога у борби против Османлија (кнез Лазар Хребељановић, бој на Косову, косовска легенда- историјски и легендарни ликови Вука Бранковића и Милоша Обилића).

Држава српских деспота и околне земље (кнегиња Милица, кнез и деспот Стефан Лазаревић, односи према Османлијској царевини и Угарској, деспот Ђурађ Бранковић и слабљење Србије, пад Цариграда и пропаст Византије, пад Смедерева, сеобе Срба у Угарску, српски деспоти у Угарској и њихова улога у борби против Османлија, слабљење и пад Босне, Зета за време Балшића и Црнојевића, личности Влада цепеша Дракуле и Ђурађа Кастриота Скендербега и њихов отпор Османлијама).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.

1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.

1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.

1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост

1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

- 3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- 3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ИСТОРИЈА 7.РАЗРЕД

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

Циљ и задаци

Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и

хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе историје сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе историје буду у пуној мери реализовани
- да ученици разумеју историјске догађаје, појаве и процесе, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...).

Седми разред

Оперативни задаци:

- разумевање појма „нови век“ и основних одлика тог историјског периода;
- стицање знања о личностима које су обележиле период од краја XV века до 1878.године у општој и националној историји;
- стицање знања о настанку и развоју модерне српске државе до 1878.године;
- упознавање културних и научних достигнућа у периоду новог века;
- упознавање културних и научних достигнућа Срба у периоду новог века;
- коришћење историјских карата за период новог века;
- развијају истраживачку радозналост и критички однос према историјским изворима.
- стекну знања о развоју грађанских слобода и права током новог века

Уџбеници за ученике

Горан Дујковић, Мозаик Прошлости, уџбеник историје за 7. разред ОШ, БИГЗ Београд 2009.

Горан Дујковић, Мозаик Прошлости, радна свеска уз уџбеник историје за 7. разред ОШ, БИГЗ Београд 2009.

Школски историјски атлас, Београд 2003.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Образовни стандарди су дефинисани по нивоима (основни, средњи и напредни) за следеће области

- **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ**

- ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ чини скуп организованих информација и појмова из историјске науке које поседује ученик/ученица на крају основног образовања: знања о времену и простору, разумевање хронологије, познавање важних чињеница, појмова, личности и процеса из националне и опште историје, разумевање узрочно-последичних веза, као и вертикална и хоризонтална перспектива у историји.

ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ чине вештине, умења, ставови и вредности који су засновани на употреби историјских извора, коришћењу различитих средстава у функцији историјског истраживања и стицања знања, и мултиперспективност и пристрасности у тумачењу историје

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

УСПОН ЕВРОПЕ

(Европа од краја XV до краја XVIII века)

Основне одлике новог века (појам "нови век", хронолошки и просторни оквири).

Велика географска открића (научно-технолошка открића као предуслов - унапређивање бродоградње, усавршавање компаса, астролаба, дурбина и часовника; путовања Бартоломеа Дијаза, Васка да Гаме, Кристифора Колумба и Фернанда Магелана; индијанске цивилизације и колонизација Новог света).

Градови у новом веку (улога и значај великих европских градова у периоду од краја XV до краја XVIII века - Фиренце, Венеције, Ђенове, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; мануфактура као нови начин производње, почеци грађанске класе, свакодневни живот у граду).

Хуманизам и ренесанса (књижевност, уметност и политичка мисао - Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Ђовани Бокачо, Еразмо Ротердамски, Николо Макијавели, Микеланђело Буонароти, Леонардо да Винчи, Рафаело Санти, Тицијан Веничело, Албрехт Дирер...).

Реформација и противреформација (узроци, улога Мартина Лутера, протестантизам, католичка реакција - улога језуита; верски сукоби и ратови).

Апсолутистичке монархије (појам апсолутистичке монархије, сталешко друштво, примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.

1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост

1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.3 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.4 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД XVI ДО XVIII ВЕКА

Турска освајања, држава и друштво од XVI до XVIII века (Сулејман Величанствени - врхунац османске моћи, Турска као апсолутистичка монархија, друштво - муслимани и хришћани; тимарски систем, култура).

Положај Срба у Турском царству (друштвене категорије - раја и власи, исламизација, хајдуци, свакодневни живот).

Српска православна црква (Пећка - српска патријаршија: верска, културна, национална и политичка установа).

Срби у ратовима Аустрије и Млетачке републике против Турског царства (Дуги - Сисачки, Кандијски, Велики бечки, ратови 1716-1718. и 1737-1739. године, Кочина крајина).

Сеобе Срба (Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем).

Срби под хабзбуршком и млетачком влашћу (статус и привилегије, Војна крајина, Карловачка митрополија, покатоличавање и унијаћење, ускоци, Дубровник између Млетачке републике и Турског царства, културни и привредни значај Дубровачке републике).

Почеци грађанске класе код Срба (школске реформе Марије Терезије и Јосифа II, настанак нове образоване елите - трговци, официри, свештеници, чиновници, учитељи, правници; Доситеј Обрадовић, Карловачка гимназија).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1 примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на

основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ДОБА РЕВОЛУЦИЈА

(Европа и свет од краја XVIII века до седамдесетих година XIX века)

Индустријска револуција (појам револуције; парна машина, текстилна индустрија, рударство, тешка индустрија, железница; друштво - јачање грађанске и појава радничке класе).

Политичке револуције (социјална, верска и национална обележја; примери низоземске, енглеске и америчке револуције; појмови уставности и поделе власти).

Француска револуција (повод и узроци, утицај просветитељских идеја Волтера, Монтескјеа и Русоа; личности Луја XVI и Марије Антоанете; вође - Лафајет, Мирабо, Дантон, Робеспјер; укидање феудализма; декларација о правима човека и грађанина, устав, идеје уставне монархије, републике, либерализма, демократије; терор, револуционарни ратови, национализам, романтизам).

Наполеоново доба (личност, војна и политичка каријера Наполеона Бонапарте; *Наполеонов кодекс*, Бечки конгрес).

Револуције 1848/49. године (повод и узроци, јачање идеја национализма, либерализма, демократије, социјализма; примери - Француска, Хабзбуршка монархија, италијанске и немачке земље).

Уједињење Италије и Немачке (улога Пијемонта у уједињењу Италије, истакнуте личности - Камило Кавур, Ђузепе Мацини и Ђузепе Гарибалди; ратови за уједињење Италије; улога Пруске и њеног канцелара Ота фон Бизмарка у уједињењу Немачке, ратови за уједињење, проглашење Другог немачког царства).

Грађански рат у САД (територијално ширење - излазак на Пацифик, индустријски успон, грађанска демократија, индијанско питање, положај робова, личност Абрахама Линколна, сукоб Севера и Југа и грађански рат).

Велике силе, Источно питање и балкански народи (појам велике силе, појам Источно питање; политика Русије, Хабзбуршке монархије, Велике Британије и Француске према Турској и балканским народима; Кримски рат, улога балканских народа - Српска револуција, Грчка револуција, национални покрети Румуна, Бугара, Албанаца; Велика источна криза и Берлински конгрес).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.

1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.

1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.

1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост

1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

- 3.1.1 примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- 3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

НОВОВЕКОВНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ СРБИЈА И ЦРНА ГОРА

(до међународног признања 1878. године)

Српска револуција 1804-1835 (обележја - национална, социјална и културна; фазе - ратни период 1804-1815. и мирнодопски период 1815-1835; повод и узроци; вође: вожд Карађорђе Петровић и кнез Милош Обреновић; културни и просветни реформатори Доситеј Обрадовић и Вук Караџић).

Први српски устанак (Збор у Орашцу, битке на Иванковцу, Мишару, Делиграду, Чегру; заједничко ратовање Срба и Руса, Букурешки мир и пропаст устанка; организација устаничке државе, личности - Прота Матеја Ненадовић,

Младен Миловановић, Божидар Грујовић, Стеван Синђелић, Хајдук Вељко Петровић...).

Други српски устанак (неуспех Хаџи Проданове буне, ток Другог устанка - сабор у Такову, битке на Љубићу, Палежу, Дубљу; споразум кнеза Милоша са Марашли Али-пашом).

Прва владавина Милоша и Михаила Обреновића (територија и становништво, борба за аутономију, Хатишерифи из 1829, 1830. и 1833. године, Сретењски устав, укидање феудализма 1835, Турски устав; оснивање Гимназије и штампарије 1833, покретање Новина србских 1834, позоришта 1835, Лицеја 1838; унутрашња и спољна политика кнеза Милоша; личности - кнегиња Љубица, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Аврам Петронијевић...).

Уставобранитељски режим 1842-1858 (развој државних установа, Грађански законик 1844, Начертаније, Друштво српске словесности; личности кнеза Александра Карађорђевића, кнегиње Персиде, Илије Гарашанина, Мише Анастасијевића, Јована Хаџића...).

Друга владавина Милоша и Михаила Обреновића (Светоандрејска скупштина, унутрашња и спољна политика; национална политика кнеза Михаила и Илије Гарашанина и стварање Првог балканског савеза; либерална опозиција, Уједињена омладина српска, добијање градова; Београд као престоница, успон грађанске класе; културна и просветна политика - оснивање Велике школе, Српског ученог друштва, Народног позоришта; свакодневни живот; личности кнеза Михаила, кнегиње Јулије, Јеврема Грујића, Владимира Јовановића).

Србија на путу ка независности 1868-1878 (Друго намесништво, Устав из 1869. године, унутрашња и спољна политика, српски национални покрет и романтизам, ослободилачки ратови 1876-1878, Србија на Берлинском конгресу, територијално проширење и независност, личности кнеза Милана Обреновића, Јована Ристића, генерала Черњајева).

Црна Гора у доба владичанства (територија и становништво, друштвене категорије - племена и братства; теократски облик владавине, Цетињска митрополија, унутрашња и спољна политика Петра I и Петра II; личности владика Петра I и Петра II).

Кнежевина Црна Гора (појам световне државе; Законик Данила I, унутрашња и спољна политика књаза Данила и књаза Николе; национална политика, савез са Србијом и учешће у ослободилачким ратовима 1876-1878; Црна Гора на Берлинском конгресу - територијално проширење и независност; Цетиње - престони град Петровића Његоша; личности књаза Данила и књаза Николе Петровића Његоша).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.

1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотипи)

СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД КРАЈА ХВИИ ВЕКА ДО СЕДАМДЕСЕТИХ ГОДИНА ХИХ ВЕКА

Срби под хабзбуришком влашћу (Јужна Угарска, Хрватска и Славонија, Далмација и Бока Которска; Темишварски сабор, одједи Српске револуције, Матица српска, Револуција 1848/1849. године, Војводство Србија и Тамишки

Банат, национални покрет, Аустро-угарска нагодба и Хрватско-угарска нагодба; личности - Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић, патријарх Јосиф Рајачић, Светозар Милетић).

Положај Срба у Турској (Босна и Херцеговина, Стара Србија и Македонија; криза турске државе и друштва и покушаји реформи; одједи Српске револуције; устанци Луке Вукаловића, Невесињска пушка; личности - Хусеин капетан Градашчевић, Омер-паша Латас, Мића Љубибратић).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезанost националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезанost регионалне и светске историје.

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.3 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.4 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикана и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

ИСТОРИЈА 8 РАЗРЕД

(2 часа седмично,68 часова годишње)

Циљ и задаци

Циљ изучавања наставног предмета историја је развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су да ученици разумеју историјске догађаје, појаве и процесе, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...).

ОСМИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 68 часова годишње)

Оперативни задаци

Ученици треба да:

- стекну знања о основним одликама историјског периода од друге половине XIX до краја XX века,
- стекну знања о основним одликама историјског периода од друге половине XIX до краја XX века на српском и југословенском простору,
- стекну основна знања о историји европских и ваневропских држава у периоду од друге половине XIX до краја XX века,
- разумеју најзначајније политичке идеје историјског периода од друге половине XIX до краја XX века,
- стекну основна знања о знаменитим личностима периода од друге половине XIX до краја XX века у општој и националној историји,
- упознају културна и научнотехнолошка достигнућа Европе и света у периоду од друге половине XIX до краја XX века,
- упознају културна и научнотехнолошка достигнућа Срба и других југословенских народа у периоду од друге половине XIX до краја XX века
- развијају истраживачку дух и критички однос према прошлости.

Уџбеници за ученике

З.Павловић,Ј.Боснић,Мозаик прошлости,БИГЗ 2010

Литература за реализацију програма

- Д. Васић, Деветсто трећа (Мајски преврат), -прилози за историју Србије од 8.јула1900. до17.јануара 1907, Београд 1990.
- М. Војводић, Србија у међународним односима крајем 19.и почетком 20.века, Београд 1988.
- Б. Глигоријевић, Краљ Александар Карађорђевић 1-3, Београд 2002.
- Љ. Димић, Србија и Југославија, Историја српске државности, књ.3, Нови Сад 2001.
- Љ. Димић, Србија и Југославија, простор, друштво, политика-Историја 20.века, Београд 1997.
- Д. Живојиновић, Краљ Петар Први Карађорђевић 1-3, Београд 2003.
- С. Јовановић, Влада Милана Обреновића, 1-2, Београд 1990.
- С. Јовановић, Влада Александра Обреновића, 1-2, Београд 1990.
- П. Калвокорези, Г.Винт, Тотални рат, Београд 1987.
- В.Лакер, Историја Европе 1945-1992, Београд 1999.
- Р. Мантран, Историја Османског Царства, Београд 2002.
- А. Митровић, Време нетршељивих, политичка историја Европе, Београд 1974.
- А. Митровић, Србија у Првом светском рату, Београд 2004.
- К. Николић, Историја равногорског покрета 1-3, Београд 1999.
- Б. Петрановић, Историја Југославије 1918-1988, 1-3, Београд 1988.
- С.Павловић, Историја Балкана, Београд 2001.
- Б. Петрановић, Србија у Другом светском рату 1939-1945, Београд 1992.
- Џ.М.Робертс, Европа 1880-1945, Београд 2002.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА

Промене у привреди, друштву и култури у другој половини XIX и почетком XX века (Друга индустријска револуција, промене у светској економији; политичке идеје – империјализам, национализам, расизам, демократија, социјализам, клерикализам; духовни хоризонти епохе – култура, наука, образовање).

Међународни односи у другој половини XIX и почетком XX века (настанак Тројног савеза и Антанте, борба за колоније у Африци и Азији, успон САД и Јапана, подела Кине, међународне политичке кризе).

Велике силе и балканске земље (Источно питање – опадање Османског царства, продор Хабзбуршке монархије на Балкан; утицај великих сила – Русије, Велике Британије, Француске, Немачке, Италије; уобличавање националних држава на Балкану – Грчка, Румунија, Бугарска, Албанија).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.5 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.6 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

СРБИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИ У ХАБЗБУРШКОМ И ОСМАНСКОМ ЦАРСТВУ ОД БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА ДО ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Србија од 1878. до 1903. године (стицање независности, простор, друштво, привреда, наука и култура, образовање, свакодневни живот, унутрашња и спољна политика, политички живот – оснивање странака, проглашење краљевине, Тимочка буна, српско-бугарски рат, устав из 1888. и 1901, Мајски преврат; личности – краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, Милутин Гарашанин...).

Србија од 1903. до 1914. године (унутрашња политика – Устав из 1903, развој парламентарне демократије; спољнополитичко окружење – Царински рат и Анексиона криза; модернизација привреде и друштва, култура, образовање – оснивање Универзитета 1905, свакодневни живот; личности – краљ Петар I и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Јован Скерлић, Михаило Петровић Алас, Надежда Петровић...).

Црна Гора од 1878. до 1914. године (стицање независности, простор, становништво, друштво, привреда, култура и образовање; модернизација државне управе, свакодневни живот; унутрашња и спољна политика – односи са Србијом, доношење Устава 1905, политичке поделе, проглашење краљевине; личности – краљ Никола Петровић, Валтазар Богишић, Марко Миљанов...).

Срби у Хабзбуршкој монархији (Срби у јужној Угарској, Хрватској и Славонији, Далмацији – друштво, привреда, култура и образовање, положај цркве; политички живот – политичке странке; личности – Михаило Полит-Десанчић, Јаша Томић, Светозар Прибићевић, Стефан Митров Љубиша...).

Босна и Херцеговина под аустроугарском влашћу (простор, становништво, правни положај Босне и Херцеговине, управа Бењамина Калаја, Анексија и Анексиона криза; друштво, привреда, култура и образовање, положај цркве; политички живот – политичке странке, омладински покрет и Млада Босна, међунационални и међуверски односи; Сарајево, Мостар и Бања Лука као културни и политички центри; личности – Алекса Шантић, Јован Дучић, Владимир Ћоровић, Петар Кочић, Осман Ђикић...).

Срби у Османском царству (Косово, Метохија, Рашка област и Македонија – политичка, имовинска и лична обесправљеност Срба; културне, просветне и црквене прилике – значај Призренске богословије; утицај Србије; личности – Богдан Раденковић, Петар Костић...).

Балкански ратови (узроци и поводи, супротности између балканских националних политика, Младотурска револуција, Балкански савез и Први балкански рат – Кумановска и Битољска битка, територијалне промене; сукоби међу савезницима и Други балкански рат – Брегалничка битка; Букурешки мир и нове границе на Балкану).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.7. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

- 3.1.8 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки, културолошки, социјални, политички, географски контекст извора)
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.
- 3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотипи)

САВРЕМЕНО ДОБА

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ И РЕВОЛУЦИЈЕ У РУСИЈИ И ЕВРОПИ

Свет у Великом рату (Велике силе и њихови сукобљени интереси, узроци и повод, савезништва и фронтови, ратна хроника – преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, губици и жртве, водеће личности држава у сукобу).

Човек у рату – лично и колективно искуство (живот у позадини и на фронту; рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата).

Револуције у Русији и Европи (друштвене, политичке и економске прилике у Русији уочи и у току Првог светског рата, Фебруарска револуција, Октобарска револуција и грађански рат, утицај Октобарске револуције на прилике у Европи, револуционарно врење, анархија и распад великих царстава; личности – цар Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Максим Горки, Џон Рид...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.9 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.10 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Србија и Црна Гора у Великом рату (одбрана отаџбине 1914. године – Церска и Колубарска битка; слом и окупација – живот у сенци рата, болест, глад и епидемије, одбрана Београда, повлачење кроз Србију, Мојковачка битка, Албанска голгота; окупација и избеглиштво – окупационе управе, пљачка, репресија и отпор, покушаји мењања националног и културног идентитета становништва, држава у избеглиштву, живот у избеглиштву; Солунски фронт и ослобођење, допринос победи; личности – регент Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, мајор Гавриловић, Арчибалд Рајс, Милутин Бојић...).

Искорак ка Југославији (југословенска идеја, државни програми и концепти – Нишка, Крфска, Мајска и Женевска декларација; чиниоци југословенског уједињења – српска влада, Југословенски одбор, Народно вијеће, међународно окружење; завршне војне операције – досезање до граница нове државе; личности – регент Александар Карађорђевић, Никола Пашић, Франо Супило, Анте Трумбић...)

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.

- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје
- 2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје
- 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
- 2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји
- 2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву(победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне,регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикана и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Прилике у свету после Великог рата (биланс Првог светског рата – победници и поражени, Мировна конференција у Паризу и нова карта Европе и света; Друштво народа, улога Вудроа Вилсона).

Економске, културне и друштвене прилике (велике економске кризе и њихове последице; свет у покрету – култура, наука и образовање, уметнички покрети, масовна забава, појава радија, телевизије, звучног филма, употреба вештачких материјала у индустрији; личности – Алберт Ајнштајн, Александар Флеминг, Томас Ман, Штефан Цвајг, Ернест Хемингвеј, Михаил Шолохов, Чарли Чаплин, Волт Дизни, Сергеј Ејзенштајн, Пабло Пикасо, Салвадор Дали...).

Свет између демократије и тоталитаризма (либералне демократије – Француска, Велика Британија, САД; фашизам, националсоцијализам, милитаризам – Италија, Немачка, Јапан; комунизам – Совјетски Савез; личности – Френклин Рузвелт, Томаш Масарик, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Висарионович Стаљин...).

Свет на путу ка новом рату (Далеки исток, интервенција у Етиопији, грађански рат у Шпанији; рушење поретка – криза Друштва народа, Аншлус, Минхенски споразум, окупација Албаније, пакт Молотов-Рибентроп).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

- 3.1.3 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- 3.1.4 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки, културолошки, социјални, политички, географски контекст извора)
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде, упоређује две графикона и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.
- 3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотипи)

ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца од 1918. до 1929. године (простор, друштво и окружење, конституисање државе и међународно признање, Видовдански устав, југословенски парламентаризам; политичке странке, избори и изборне борбе; економске прилике; национално и верско питање и питање демократије; личности – краљ Александар Карађорђевић, Никола Пашић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Стјепан Радић...).

Југославија од 1929. до 1941. године (лични режим краља Александра – основне карактеристике, међународни чиниоци, идеологија интегралног југословенства, Устав из 1931, оживљавање политичког живота, атентат у Марсеју; влада Милана

Стојадиновића – унутрашња и спољна политика; изазови новог рата – преуређење државе, стварање Бановине Хрватске, влада Цветковић-Мачек, промена међународне позиције Југославије и пораст сепаратизма; отварање српског питања – Српски културни клуб; личности – кнез Павле Карађорђевић, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек...).

Југословенски културни простор (културни узлет, сарадња и прожимања; универзитет и наука; уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације; личности – Милутин Миланковић, Никола Тесла, Михајло Пупин, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милош Црњански, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Мирослав Крлежа, Јован Дучић...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3 препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.5 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.6 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ – ТОТАЛНИ РАТ

Доминација сила осовине и преломне године 1939–1941–1943. (узроци и поводи, зарађене стране, савезништва, напад на Пољску и њена подела, совјетско-фински рат, рат на Западу до 1940. године – пад Француске, Битка за Британију; ратне операције на Балкану; напад на СССР и отварање Источног фронта; од европског ка светском рату – Афрички фронт, рат на Пацифику и улазак САД у рат; преломне битке – битка за Москву, опсада Лењинграда, Стаљинградска битка, битка код Ел Аламејна).

Победа антифашистичке коалиције (пад Италије, искрцавање у Нормандији; крај рата у Европи и на Далеком истоку – капитулација Немачке и Јапана; изграђивање новог поретка – од Атлантске повеље до Потсдамске конференције, личности – Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Висарионович Стаљин, маршал Жуков, генерал Монтгомери, генерал Ајзенхауер, фелдмаршал Ромел...).

Последице рата (људски и материјални губици, технологија смрти – логори смрти, геноцид, холокауст; модерна војна технологија – употреба атомског оружја; живот у рату; рат и култура – уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.

- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје
- 2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје
- 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
- 2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји
- 2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву(победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне,регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикана и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Априлски рат и последице пораза (од дипломатског и војног притиска до рата – приступање Тројном пакту, војни пуч и демонстрације, влада Душана Симовића; ток рата – од бомбардовања Београда до војне капитулације; влада и монарх у избеглиштву, подела Југославије, успостављање окупационих система и колаборационистичких режима, терор и репресија, НДХ – геноцидна творевина).

Отпор, устанак и грађански рат (комунисти и револуционарна перспектива, антиокупаторске снаге грађанства; устанак – егзистенцијални, идеолошки и националнослободилачки мотиви; супарнички покрети отпора – различите стратегије националне политике; грађански рат, југословенско ратиште 1941–1942 – носиоци терора и геноцида, основне институције револуционарне власти).

Југословенско ратиште и завршна фаза рата 1943–1945. (АВНОЈ и стварање југословенске федерације – недовршена институционализација; велике силе и југословенско ратиште – британска политика компромиса и борба за међународно признање нове Југославије; обрачун са противницима револуције; преломне битке на југословенском ратишту – Неретва, Сутјеска, Београдска операција, Сремски фронт и завршне операције за ослобођење земље).

Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције (војни допринос победи, људски и материјални губици, демографске промене; логори смрти – Јасеновац, Стара Градишка, Сајмиште, Бањица...; геноцид и холокауст; уништавање и пљачка културних и привредних добара; ратна свакодневица; рат и култура – уметничко виђење рата; лични доживљај рата; личности – краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз Тито, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Алојзије Степинац...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје

1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама

1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.

1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.

1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву(победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

- 3.1.1 уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)
- 3.1.2 уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту
- 3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје
- 3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне,регионалне и опште историје
- 3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
- 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

- 3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.
- 3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора
- 3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
- 3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)
- 3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)
- 3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.
- 3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Послератни свет и његове супротности (од ратног савезништва до хладног рата; нова карта света и нове поделе – хладни рат у Европи и Азији, блоковска подела, трка у наоружању, нова ратна жаришта, деколонизација и рађање Трећег света; покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети;

научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура; пред новим изазовима – глобализација, тероризам, еколошки проблеми...).

Европске интеграције – од идеје до реализације (пад Берлинског зида – симболични крај једног поретка; Европска унија, Савет Европе...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикона.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

2.1.5. зна да разуме узroke и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме uzroke и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену, догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1. уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2. уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло izvora

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског izvora контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст izvora)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикана и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација,пропаганда,стереотипи)

ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Нова власт (проглашење републике, изградња новог друштвеног уређења, политичка и економска основа нове власти – хегемонија комуниста; репресија, међународни положај – ослонац на Совјетски Савез; обнова привреде и почетак индустријализације, државна привреда и њене противречности; сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток; нова унутрашњополитичка и спољнополитичка оријентација: самоуправљање – нова концепција друштвеног развоја и несврстаност – искорак ка Трећем свету; Југославија између истока и запада – од сарадње са западом до помирења са истоком; личности – Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Милован Ћилас, Едвард Кардељ...).

Друштвени, економски, политички и културни развој – главни процеси и проблеми (политика – уставно, национално, верско питање, питање политичких слобода...; економија – противречности економског развоја и економске кризе; култура, наука и образовање; свакодневица, животни стандард, популарна култура; личности – Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Душан Ковачевић...).

Друштвена криза и пораз Југославије (пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система; ратови за југословенско наслеђе – Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина; велике силе и југословенска криза – интернационализација сукоба; настанак нових држава, последице распада југословенске државе – демографске, економске и културне; сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе; личности – Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ћинђић...).

Образовни стандарди:

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ученица:

- 1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице.
- 1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода.
- 1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости.
- 1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлост
- 1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације.
- 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје
- 1.1.8. именује најважније појаве из опште историје
- 1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште и националне историје
- 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

У оласти **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица :

- 1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч
- 1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама
- 1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике.
- 1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда
- 1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле
- 1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у облику графикана.
- 1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче
- 1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица:

- 2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом
- 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје
- 2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје
- 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости
- 2.1.5. зна да разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

2.1.6. зна и разуме узroke и последице важних историјских прекретница из опште историје

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

2.2.1. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних писаних историјских извора.

2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора.

2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву(победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истоом историјском феномену ,догађају

2.2.5. препознаје да постоји пристрастност у појединим тумачењима историјских извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

У области **ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ** ученик/ ученица

3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

3.1.3. зна специфичне детаље из опште и националне историје

3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне,регионалне и опште историје

3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

У области **ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ** ученик /ученица:

3.2.1 уме да изврши селекцију историјских извора.

3.2.2 уме да анализира и процени релевантност историјских извора

3.2.3 уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора

3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки,културолошки, социјални,политички,географски контекст извора)

3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте, без понуђене легенде,упоређује две графикона и закључује о појави)

3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исти историјску појаву.

3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотипи)

ГЕОГРАФИЈА

АНЕКС УЗ НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА

5. РАЗРЕД

Наставн и садржаји	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Увод	ГЕ 1.1.1. зна да географија проучава и природу и људско друштво ГЕ 1.1.2. зна основну поделу географије (физичка, друштвена и регионална)	ГЕ 2.1.1. разуме зашто је географија једна од најстаријих наука ГЕ 2.1.2. разликује појмове литосфера, атмосфера, хидросфера и биосфера ГЕ 2.1.3. разликује и именује географске дисциплине	ГЕ 3.1.1. схвата интересовање првих људи за Земљу и остала небеска тела ГЕ 3.1.2. уочава повезаност географије са другим наукама ГЕ 3.1.3. разуме међузависност природе и људског друштва ГЕ 3.1.4. уочава значај географије за опште образовање и културу
Васиона и Земља	ГЕ 1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред ГЕ 1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања ГЕ 1.2.3. уме да на географској карти покаже континенте и мора	ГЕ 2.2.1. разликује појмове: васиона, сунчев систем, галаксија, светлосна година... ГЕ 2.2.2. описује небеска тела и њихова кретања ГЕ 2.2.3. разликује сазвезђа и звездане системе	ГЕ 3.2.1. уме да прати појаве које се периодично јављају на Земљи и на небу и то повезивати са Земљиним кретањима ГЕ 3.2.2. уме да се оријентише помоћу Великих и Малих кола и звезде Северњаче ГЕ 3.2.3. препознаје и именује Месечеве мене
Географска карта	ГЕ 1.1.1. разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ 1.1.2. наводи начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта) ГЕ 1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.1.4. разликује паралеле и меридијане	ГЕ 2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ 2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ 2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ 2.1.4. приказује понуђене географске податке: на некој карти, картографским	ГЕ 3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ 3.1.2. уме да користи размер и размерник за одређивање растојања на карти и у природи ГЕ 3.1.3. разликује карте према размери и садржају и уме да их користи ГЕ 3.1.4. уме да оријентише карту у односу на стране света и да одржава правац кретања на терену уз помоћ карте

			изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом	
Планета Земља	Земљина кретања	ГЕ 1.2.1. зна појам ротације и револуције ГЕ 1.2.2. зна да опише обртање Земље око њене замишљене осе-ротација ГЕ 1.2.3. зна да опише обртање Земље око Сунца-револуција	ГЕ 2.2.1. може да дефинише Земљину замишљену осу ГЕ 2.2.2. описује привидно кретање Сунца у току дана и у току године ГЕ 2.2.3. именује топлотне појасеве и уме да одреди положај топлотних појасева на карти и на глобусу ГЕ 2.2.4. разликује и дефинише појмове: зора,јутро,подне,вече,ноћ, обданица,оса, полови, упоредници, Екватор, повратници, поларници	ГЕ 3.2.1. може да опише последице ротације:смена обданице и ноћи, разлике у времену ГЕ 3.2.2. може да опише последице обиласка Земље око Сунца и околности Земљине осе: смена годишњих доба ГЕ 3.2.3. објасни узроке неједнаке дужине обданице и ноћи током године
	Унутрашња грађа и рељеф Земље	ГЕ 1.2.1. зна унутрашњу грађу Земље (језгро и омотач језгра) и на слици или моделу може да уочи наведене слојеве ГЕ 1.2.2. именује стене које улазе у састав Земљине коре (магматске, седиментне, метаморфне) ГЕ 1.2.3. именује спољне силе (ветар, вода, лед)	ГЕ 2.2.1. зна шта су фосили и да се помоћу њих може утврдити старост стена ГЕ 2.2.2. зна да је Земља изграђена од више литосферних плоча које се стално крећу ГЕ 2.2.3. разликује венчане и громадне планине и може да наведе њихове одлике	ГЕ 3.2.1. разуме да је кретање литосферних плоча условљено кретањем магме у омотачу језгра ГЕ 3.2.2. именује унутрашње силе Земље (Земљина гравитација,унутрашња топлота Земље) и описује њихов утицај на настанак рељефа на Земљиној површини ГЕ 3.2.3. зна како долази до набирања и раседања Земљине коре ГЕ 3.2.4. зна да су вулканизам и земљотреси последица рада унутрашњих сили и може да објасни последице њихове активности ГЕ 3.2.5. разликује ерозивне (речно корито, долина, цирк, валов, шкрапа, вртача, увала, крашко поље, пећина, јама...) и акумулативне облике рељефа (аде, делте, жала, песковите пустиње, дине ,морене...) ГЕ 3.2.6. примењује стечена знања у различитим ситуацијама (игра,учење,препознавање опасности)

Планета Земља	Ваздушни омота ч Земље	ГЕ 1.2.1. именује слојеве атмосфере (тропосфера, стратосфера, мезосфера, термосфера) ГЕ 1.2.2. може да наведе састав атмосфере (гасови, чврсте честице и водена пара) и загађиваче атмосфере ГЕ 1.2.3. разликује време и климу ГЕ 1.2.4. именује временске елементе	ГЕ 2.2.1. може да опише одлике тропосфере ГЕ 2.2.2. разуме значај атмосфере за опстанак живог света на Земљи ГЕ 2.2.3. именује временске или метеоролошке елементе (сунчева светлост, температура ваздуха, ваздушни притисак, ветар, влажност ваздуха, облачност, падавине) и може да их опише ГЕ 2.2.4. разуме значај временске прогнозе за човека и његове делатности ГЕ 2.2.5. зна чиме се мере и како се изражавају вредности метеоролошких елемената ГЕ 2.2.6. именује и описује климатске факторе (гш, нв, однос мора и копна, правац пружања планина, морске струје, ветрови, врста подлоге и човек)	ГЕ 3.2.1. објашњава међусобну условљеност метеоролошких елемената ГЕ 3.2.2. анализира табеле и клима-дијаграме и доноси закључке ГЕ 3.2.3. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.4. уме да уцрта зонални распоред типова климе на немој карти методом бојења и реонирања ГЕ 3.2.5. разликује позитивне и негативне утицаје, као и глобалне и локалне последице човековог деловања на атмосферу и именује загађиваче атмосфере ГЕ 3.2.6. разуме важност и могућност личног учешћа у заштити, обнови и унапређењу атмосфера и животне средине

6. РАЗРЕД

<i>Наставни садржаји</i>		<i>Основни ниво</i>	<i>Средњи ниво</i>	<i>Напредни ниво</i>
Планета Земља	Воде	ГЕ 1.1.1. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ 1.2.2. зна однос копнених и водених површина на Земљи ГЕ 1.2.3. зна да је светско море јединствена водена површина коју чине океани, мора, заливи и мореузи ГЕ 1.2.4. може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи	ГЕ 2.2.1. разликује и објашњава географске чињенице-објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама ГЕ 2.2.2. може да опише облике разуђености обала и да препозна на географској карти најразуђеније обале континената и регија ГЕ 2.2.3. моћи ће да наведе и опише својства морске воде и њена кретања ГЕ 2.2.4. разликује речну мрежу, речни систем и речни слив ГЕ 2.2.5. уме на географској карти да покаже океане, већа мора, заливе, мореузе, реке, речне системе, сливове, развођа и језера света	ГЕ 3.2.1. разумеће значај мора за живот људи и њихове делатности ГЕ 3.2.2. разумеће важност и могућност личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању вода и животне средине ГЕ 3.2.3. моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера ГЕ 3.2.4. умеће да користи различите изворе информација (уџбеник, научно-популарну литературу, енциклопедије, Интернет...).

	Биљн и свет	ГЕ 1.2.1. именује биосферу и препознаје њене одлике ГЕ 1.2.2. зна да наведе основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да објасни појам биосфере	ГЕ 2.2.1. разликује и објашњава географске чињенице и процесе у биосфери ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.2.3. зна природне зоне на Земљи ГЕ 2.2.4. знаће вертикалне вегетацијске спратове	ГЕ 3.2.1. објашњава физичке законитости у биосфери ГЕ 3.2.2. разумеће утицај природних фактора на развој биљног и животињског света и на њихов хоризонтални и вертикални распоред; знаће природне зоне на Земљи ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи ГЕ 3.2.4. моћи ће да опише међусобну повезаност и зависност биљног и животињског света, рељефа, климе, земљишта и човека ГЕ 3.2.5. моћи ће да схвати узроке и последице негативног деловања људи на биљни и животињски свет на Земљи
Становништв о и насеља		ГЕ 1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ 1.3.2. зна појам екумене и њене границе ГЕ 1.3.3. зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја ГЕ 1.3.4. зна да наведе основне структуре становништва (полна, старосна, расна, национална, верска, образовна, професионална)	ГЕ 2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ 2.3.2. може да наведе природне и друштвене факторе који утичу на густину насељености ГЕ 2.3.3. на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у који- ма су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.3.4. моћи ће да наведе континенте, регије и државе у којима је висок и низак природни прираштај	ГЕ 3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ 3.3.2. разуме узроке и последице високог и ниског природног прираштаја ГЕ 3.3.3. уме да одреди густину насељености континената и држава света ГЕ 3.3.4. разуме потребу планирања породице (смањивање или повећавање стопе природног прираштаја) ГЕ 3.3.5. разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету и Републици Србији ГЕ 3.3.6. разуме узроке и последице урбанизације и повезивања насеља у урбане системе (конурбације, мегалополиси)

Географска средина и људске делатности		ГЕ 1.3.1. разликује природну и географску средину и моћи ће да их опише ГЕ 1.3.1. знаће да су ваздух, вода и земљиште основни природни ресурси неопходни за живот на Земљи ГЕ 1.3.3. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране	ГЕ 2.3.1. зна појам регије и може да их уочи и именује на карти света, Европе и Србије ГЕ 2.3.2. може да објасни појам производње и привреде ГЕ 2.3.3. разликује привредне делатности и привредне гране ГЕ 2.3.4. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе ГЕ 2.3.5. именује међународне организације у свету (ЕУ, УНИЦЕФ, УН, УНЕСКО, Црвени крст)	ГЕ 3.3.1. зна начине заштите и рационалног коришћења природних ресурса ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.3.3. разуме да је индустријализација узрок загађивања ваздуха, површинских и подземних вода и земљишта ГЕ 3.3.4. зна позитивне и негативне последице човековог деловања на животну средину
Регионална географија Европе	Опште одлике Европе	ГЕ 1.4.1. именује континенте на Земљи ГЕ 1.4.2. препознаје основне појмове о становништву ГЕ 1.4.3. зна порекло назива Европе, величину Европе и њено простирање ГЕ 1.4.4. уме на географској карти света да одреди географски положај Европе ГЕ 1.4.5. уме на географској карти света да одреди водене и копнене границе европског континента	ГЕ 2.4.1. разуме зашто је географски положај Европе веома повољан ГЕ 2.4.2. може на географској карти Европе да уочи облике разуђености њених обала и именује их (већа полуострва, острва, мора, заливи, мореузи) ГЕ 2.4.3. уочава на географској карти Европе најкрупније облике рељефа и именује их (веначне и громадне планине, висоравни, простране низије) ГЕ 2.4.4. препознаје на географској карти велике европске реке, пловне системе и језера ГЕ 2.4.5. зна велике групе народа у Европи и може да разврста народе Европе по тим групама	ГЕ 3.4.1. разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи ГЕ 3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије ГЕ 3.4.3. знагеографски распоред биљних и животињских врста европског континента, њихову хоризонталну и вертикалну распрострањеност (арктичку пустињу, тундру, степу, четинарску и листопадну шуму) и њихов значај ГЕ 3.4.4. може да објасни природно и механичко кретање становништва Европе ГЕ 3.4.5. може да опише међусобну повезаност и односе држава и регија Европе
	Јужна Европа	ГЕ 1.4.1. именује основне регије Европе ГЕ 1.4.2. уме на географској карти Европе да одреди географски положај јужне Европе ГЕ 1.4.3. препознаје на географској карти јужне Европе основне облике рељефа ГЕ 1.4.4. именује хидрографске објекте на	ГЕ 2.4.1. може да наведе типове климе у јужној Европи и њихове основне одлике ГЕ 2.4.2. зна биљне и животињске врсте јужне Европе ГЕ 2.4.3. може да наведе најважнија природна богатства јужне Европе ГЕ 2.4.4. зна основне одлике становништва јужне Европе	ГЕ 3.4.1. разуме и уме да објасни сложеност географског положаја Јужне Европе ГЕ 3.4.2. разуме значај Средоземног мора за живот људи и њихове делатности (туризам, риболов, експлоатација соли, поморски саобраћај) ГЕ 3.4.3. зна државе јужне Европе и њихове одлике и

		географској карти јужне Европе		специфичности
Регионална географија Европе	Средња Европа	ГЕ 1.4.1. именује основне регије Европе ГЕ 1.4.2. уме на географској карти Европе да одреди географски положај средње Европе ГЕ 1.4.3. препознаје на географској карти средње Европе основне облике рељефа ГЕ 1.4.4. именује хидрографске објекте на географској карти средње Европе	ГЕ 2.4.1. може да наведе типове климе у средњој Европи и њихове основне одлике ГЕ 2.4.2. зна биљне и животињске врсте средње Европе ГЕ 2.4.3. може да наведе најважнија природна богатства и привредне одлике држава средње Европе ГЕ 2.4.4. зна основне одлике становништва средње Европе	ГЕ 3.4.1. уме да објасни транзитни положај држава средње Европе ГЕ 3.4.2. разуме саобраћајни значај Дунава за државе кроз које протиче ГЕ 3.4.3. разуме значај Северног мора, Балтичког мора и Црног мора за живот људи и њихове делатности (туризам, риболов, експлоатација соли, поморски саобраћај) ГЕ 3.4.4. зна државе средње Европе и њихове одлике и специфичности
	Западна Европа	ГЕ 1.4.1. именује основне регије Европе ГЕ 1.4.2. уме на географској карти Европе да одреди географски положај западне Европе ГЕ 1.4.3. препознаје на географској карти западне Европе основне облике рељефа ГЕ 1.4.4. именује хидрографске објекте на географској карти западне Европе	ГЕ 2.4.1. може да наведе типове климе у западној Европи и њихове основне одлике ГЕ 2.4.2. зна биљне и животињске врсте западне Европе ГЕ 2.4.3. разликује национални и верски састав становништва западне Европе ГЕ 2.4.4. зна основне одлике становништва западне Европе ГЕ 2.4.5. зна државе западне Европе и њихове основне одлике	ГЕ 3.4.1. уме да објасни географски положај и значај западне Европе ГЕ 3.4.2. разуме значај Атлантског океана и Северног мора за природу и привреду држава западне Европе (риболов, експлоатација угља и нафте, поморски саобраћај) ГЕ 3.4.3. зна да наведе природна богатства и привредне одлике држава западне Европе ГЕ 3.4.4. зна специфичности држава западне Европе
	Северна Европа	ГЕ 1.4.1. именује основне регије Европе ГЕ 1.4.2. уме на географској карти Европе да одреди географски положај северне Европе ГЕ 1.4.3. препознаје на географској карти северне Европе основне облике рељефа ГЕ 1.4.4. именује хидрографске објекте на географској карти северне Европе	ГЕ 2.4.1. може да наведе типове климе у северној Европи, њихове основне одлике и утицај на живот и делатности људи ГЕ 2.4.2. зна биљне и животињске врсте северне Европе ГЕ 2.4.3. разликује национални и верски састав становништва северне Европе ГЕ 2.4.4. зна основне одлике становништва северне Европе ГЕ 2.4.5. зна државе северне Европе и њихове основне одлике	ГЕ 3.4.1. уме да објасни географски положај и значај северне Европе ГЕ 3.4.2. разуме значај мора за живот људи и њихове делатности (риболов, експлоатација нафте, поморски саобраћај) ГЕ 3.4.3. може да наведе и друга важна природна богатства северне Европе ГЕ 3.4.4. зна специфичности држава северне Европе

Ист очна Евр опа	ГЕ 1.4.1. именује основне регије Европе ГЕ 1.4.2. уме на географској карти Европе да одреди географски положај источне Европе ГЕ 1.4.3. препознаје на географској карти источне Европе основне облике рељефа ГЕ 1.4.4. именује хидрографске објекте и уочава њихов географски размештај на географској карти источне Европе	ГЕ 2.4.1. може да наведе типове климе у источној Европи и њихове основне одлике ГЕ 2.4.2. разликује географске појмове, као што су чернозем, степа, тајга, тундра ГЕ 2.4.3. разликује национални и верски састав становништва источне Европе ГЕ 2.4.4. зна основне одлике становништва источне Европе ГЕ 2.4.5. зна државе источне Европе и њихове основне одлике	ГЕ 3.4.1. уме да објасни географски положај и значај источне Европе ГЕ 3.4.2. зна специфичности држава источне Европе ГЕ 3.4.3. познаје и уважава различитости народа и култура Европе и значај очувања културне баштине ГЕ 3.4.4. уме самостално, у пару или у групи да прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације ГЕ 3.4.5. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета

7. РАЗРЕД

Наставни садржаји	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Увод	ГЕ 1.4.1. зна предмет проучавања, циљ и задатке регионалне географије ваневропских континената	ГЕ 2.4.1. разликује и именује географске дисциплине	ГЕ 3.4.1. разуме значај географије за општу културу и образовање
Азија-опште географске одлике	ГЕ 1.2.1. разликује време и климу ГЕ 1.2.2. зна да наведе основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи ГЕ 1.3.1. зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ 1.4.1. зна порекло имена Азија и зашто Азија припада континентима „Старог света“ ГЕ 1.4.2. именује океане који заплускују обале Азије ГЕ 1.4.3. именује и на географској карти Азије препознаје најкрупније облике разуђености азијских обала (већа полуострва, острва, мора, заливи, мореузи) ГЕ 1.4.4. именује и на географској карти препознаје велике азијске	ГЕ 2.2.1. разликује веначне и громадне планине и може да наведе њихове одлике ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.2.3. разликује речну мрежу, речни систем и речни слив ГЕ 2.3.1. на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.3.2. разликује привредне делатности и привредне гране ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света одреди географски положај Азије и њено простирање ГЕ 2.4.2. разликује полуострва и острва и може да их дефинише ГЕ 2.4.3. зна шта су мореузи и какав је њихов	ГЕ 3.2.1. зна да су вулканизам и земљотреси последица рада унутршњих слиа и може да објасни последице њихове активности ГЕ 3.2.2. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи ГЕ 3.2.4. моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера ГЕ 3.3.1. разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.4.1. разуме зашто је Азија највиши континент на свету ГЕ 3.4.2. разликује климатске типове према њиховим основним одликама ГЕ 3.4.3. наводи утицај

	реке ГЕ 1.4.5. зна које људске расе живе у Азији ГЕ 1.4.6. именује велике религије које су настале на азијском континенту	значај ГЕ 2.4.4. именује и на географској карти Азије проналази најкрупније облике рељефа (веначне и громадне планине, висоравни, простране низије) ГЕ 2.4.5. именује и на географској карти проналази највиши врх и висораван, највећу низију и пустињу у Азији ГЕ 2.4.6. уме да на географској карти покаже просторни распоред становништва Азије	појединих типова климе на живот и рад људи и густину насељености у појединим регијама Азије ГЕ 3.4.4. зна хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста азијског континента и њихов значај (арктичка пустиња, тундра, степа, четинарска и листопадна шума, макија, тропска кишна шума (џунгла)) ГЕ 3.4.5. именује и на географској карти препознаје велике азијске реке, њихове сливове, пловне системе и језера и може да објасни њихов значај ГЕ 3.4.6. може да објасни природно и механичко кретање становништва Азије, узроке и последице високог природног прираштаја и миграција становништва ГЕ 3.4.7. објашњава зашто је низак степен образовања становништва у Азији ГЕ 3.4.8. зна основна природна богатства Азије и њихов значај за развој привреде ГЕ 3.4.9. уме да на географској карти Азије препозна, ограничи и наведе основне одлике сваке појединачне регије Азије и односе између регија и држава ГЕ 3.4.10. уме да анализира табеле и дијаграме
Југозападна Азија	ГЕ 1.4.1. на географској карти препознаје основне облике рељефа у југозападној Азији (планине, низије, висоравни) ГЕ 1.4.2. уочава на географској карти да је југозападна Азија међуконтинентални мост који повезује југоисточну Европу, североисточну Африку и јужну Азију ГЕ 1.4.3. именује хидрографске објекте југозападне Азије и уочава њихов географски размештај на географској карти ГЕ 1.4.4. зна основне одлике становништва у југозападној Азији	ГЕ 2.4.1. уме да одреди и опише географски положај и границе југозападне Азије на географској карти Азије ГЕ 2.4.2. разуме значај југозападне Азије у светском саобраћајном систему (копнени и поморски саобраћај) ГЕ 2.4.3. може да објасни географске појмове пустиња, степа, макија и покаже на географској карти њихову распрострањеност ГЕ 2.4.4. може да наведе најважнија природна богатства југозападне Азије	ГЕ 3.4.1. може да наведе типове климе у југозападној Азији, њихове основне одлике и утицај на размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.2. образлаже утицај географског положаја и рељефа на доминантност суве суптропске климе и њеног утицаја на појаву сувих речних корита и сиромаштво биљним и животињским светом ГЕ 3.4.3. објашњава зашто је југозападна Азија због богатства нафтом од посебног значаја за читав свет ГЕ 3.4.4. уме да користи различите изворе информација (Уџбеник, Приручник, научнопопуларна литература, енциклопедије, часописи, видео-запис, интернет...) и одређује њихов значај у географским сазнањима

			ГЕ 3.4.5. може да наведе најважнија природна богатства југозападне Азије и објасни њихов значај за привредни развој појединачних држава
Јужна Азија	ГЕ 1.4.1. препознаје на географској карти основне облике рељефа јужне Азије ГЕ 1.4.2. именује хидрографске објекте јужне Азије ГЕ 1.4.3. именује народе и религије у јужној Азији ГЕ 1.4.4. може да наведе најважнија природна богатства јужне Азије ГЕ 1.4.5. зна основне одлике Индије	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Азије одреди и опише географски положај и границе јужне Азије ГЕ 2.4.2. уочава контрасте макрооблика рељефа - планина на северу, низија у долинама река и висоравни на југу ГЕ 2.4.3. зна да основне одлике клими ове регије даје годишња смена монсуна ГЕ 2.4.4. може да наведе природне факторе који утичу на распрострањеност биљног и животињског света ГЕ 2.4.5. објашњава географске појмове пустиња, степа, савана, џунгла и на географској карти показује њихово простирање ГЕ 2.4.6. зна основне одлике становништва јужне Азије (висок природни прираштај, мере популационе политике, низак образовни ниво, сиромаштво, незапосленост, миграције из села у градове и друге делове света...)	ГЕ 3.4.1. разуме и објашњава географски појам Индијски подконтинент ГЕ 3.4.2. уочава географски размештај хидрографских објеката и особености речне мреже јужне Азије ГЕ 3.4.3. може да наведе основне одлике типова климе у јужној Азији и њихов утицај на размештај становништва и насеља ГЕ 3.4.4. објашњава значај природних богатстава јужне Азије за привредни развој појединачних држава

Југоисточна Азија	ГЕ 1.4.1. препознаје на географској карти Азије полуострвски и острвски део југоисточне Азије и основне облике рељефа ГЕ 1.4.2. зна да се у овој регији налазе највеће острвске групе на свету (Малајско-филипински архипелаг) ГЕ 1.4.3. зна основне одлике становништва југоисточне Азије ГЕ 1.4.4. може да наведе најважнија природна богатства југоисточне Азије ГЕ 1.4.5. зна да је пољопривреда основна привредна делатност већине држава у југоисточној Азији	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Азије одреди географски положај југоисточне Азије, која се налази између два континента и два океана ГЕ 2.4.2. именује појаве карактеристичне за „ватрени појас Пацифика“ (вулкани, земљотреси, цунами таласи) ГЕ 2.4.3. наводи типове климе у југоисточној Азији, њихове основне одлике и утицај на размештај становништва и насеља ГЕ 2.4.4. разуме да ова регија има тропске одлике климе и биљног и животињског света ГЕ 2.4.5. може да објасни географске појмове: савана, тропска кишна шума и да покаже на карти Азије њихово простирање	ГЕ 3.4.1. схвата како је положај регије утицао на мешање раса, народа и култура више него у другим деловима Азије ГЕ 3.4.2. објашњава значај природних богатстава југоисточне Азије за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.3. уочава да се Индонезија простире са обе стране екватора, да има екваторску и влажну тропско-монсонску климу и да се налази на путу тропских циклона – тајфуна ГЕ 3.4.4. разуме да је Индонезија држава у развоју са значајним природним богатствима ГЕ 3.4.5. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета
Средња Азија	ГЕ 1.4.1. препознаје на географској карти основне облике рељефа у средњој Азији ГЕ 1.4.2. именује хидрографске објекте средње Азије и уочава њихов географски размештај на географској карти ГЕ 1.4.3. зна основне одлике становништва средње Азије (природни прираштај, структуре становништва, миграције) ГЕ 1.4.4. може да наведе најважнија природна богатства средње Азије	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Азије одреди географски положај средње Азије и наведе њене специфичности ГЕ 2.4.2. наводи типове климе у средњој Азији, њихове основне одлике и утицај на размештај становништва и насеља ГЕ 2.4.3. моћи да објасни географске појмове пустиња, полупустиња, степа и да их покаже на географској карти Азије	ГЕ 3.4.1. разуме зашто је средња Азија сушна и ретко насељена ГЕ 3.4.2. објашњава значај природних богатстава средње Азије за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.3. зна специфичности држава средње Азије ГЕ 3.4.4. познаје и уважава различитости народа и култура средње Азије и значај очувања културне баштине ГЕ 3.4.5. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета
Источна Азија	ГЕ 1.4.1. препознаје на географској карти основне облике рељефа у источној Азији ГЕ 1.4.2. именује хидрографске објекте источне Азије и уочава њихов географски размештај на географској карти ГЕ 1.4.3. зна основне одлике становништва источне Азије и разлоге примене мера за смањивање природног прираштаја становништва ГЕ 1.4.4. може да наведе најважнија природна богатства источне Азије ГЕ 1.4.5. уочава на	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Азије одреди и објасни повољност географског положаја источне Азије на Пацифику и према континенталној средњој Азији ГЕ 2.4.2. може да наведе типове климе источне Азије, њихове основне одлике и утицај на хидрографију, вегетацију и размештај становништва и насеља ГЕ 2.4.3. може да објасни географске појмове пустиња, степа, макија, листопадна, четинарска и тропска шума и да одреди њихово простирање на	ГЕ 3.4.1. објашњава значај природних богатстава источне Азије за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.2. разуме да Кина поред пољопривреде развија индустрију и саобраћај, што утиче на степен њене привредне развијености ГЕ 3.4.3. зна да је Јапан природно сиромашна држава, али да је захваљујући високој технологији, продуктивности и стручној радној снази постао најразвијенија држава Азије и друга економска сила на свету, после САД ГЕ 3.4.4. зна специфичности држава источне Азије

	географској карти положај Кине у средњој и источној Азији ГЕ 1.4.6. зна да је Кина по броју становника водећа држава у свету ГЕ 1.4.7. уочава положај Јапана на Далеком истоку, који обухвата четири већа и око три хиљаде мањих острва ГЕ 1.4.8. на политичкој карти Азије именује државе у источној Азији	карти ГЕ 2.4.4. схвата да на живот и рад Јапанаца утичу природне силе као што су вулкани, земљотреси и тајфуни ГЕ 2.4.5. схвата да Јапан спада у најгушће насељене државе света и да је становништво сконцентрисано у речним долинама, котлинама и приморју	ГЕ 3.4.5. уме да користи различите изворе информација (Уџбеник, Приручник, научнопопуларна литература, енциклопедије, часописи, видео-запис, интернет...) и одреди њихов значај у географским сазнањима ГЕ 3.4.6. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета
Африка-опште географске одлике	ГЕ 1.2.1. разликује време и климу ГЕ 1.2.2. зна да наведе основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи ГЕ 1.3.1. зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ 1.4.1. зна порекло имена Африка и зашто она припада континентима Старог света ГЕ 1.4.2. именује океане који заплускују обале Африке ГЕ 1.4.3. именује и на географској карти Африке препознаје најкрупније облике разуђености обала (највеће полуострво, острво, море, залив) ГЕ 1.4.4. препознаје и именује најважније мореузе, који омогућавају повезивање Африке са осталим деловима света ГЕ 1.4.5. на географској карти Африке уочава и именује најкрупније облике рељефа (веначне и громадне планине, вулканске планине, висоравни, простране низије) ГЕ 1.4.6. зна људске расе које живе у Африци ГЕ 1.4.7. на политичкој карти Африке показати државе и њихове главне градове	ГЕ 2.2.1. разликује веначне и громадне планине и може да наведе њихове одлике ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.2.3. разликује речну мрежу, речни систем и речни слив ГЕ 2.3.1. на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у који- ма су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.3.2. разликује привредне делатности и привредне гране ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света одреди простирање, географски положај и границе Африке ГЕ 2.4.2. разуме зашто је географски положај Африке повољан ГЕ 2.4.3. именује и на географској карти проналази највиши врх и висоравни у Африци, највећу низију и пустињу у Африци ГЕ 2.4.4. зна факторе који су утицали на хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста на афричком континенту и значај биљног и животињског света (макија, полупустиња, пустиња, степа, савана, тропска кишна шума - прашума) ГЕ 2.4.5. на географској	ГЕ 3.2.1. зна да су вулканизам и земљотреси последица рада унутршњих сила и може да објасни последице њихове активности ГЕ 3.2.2. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи ГЕ 3.2.4. моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера ГЕ 3.3.1. разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.4.1. разуме значај Суецког канала и Гибралтарског мореуза за поморски саобраћај ГЕ 3.4.2. схвата зашто је откривање и географско истраживање Африке трајало вековима ГЕ 3.4.3. зна начин постанка облика рељефа, одлике и простирање ГЕ 3.4.4. разликује климатске типове према њиховим основним одликама и зна факторе који су утицали на зонални распоред климата ГЕ 3.4.5. наводи утицај појединих типова климе на живот и рад људи у Африци ГЕ 3.4.6. може да објасни природно и механичко кретање становништва Африке, узроке и последице

		карти именује и проналази велике афричке реке, њихове сливове, пловне системе и језера и може да објасни њихов значај	ГЕ 3.4.7. описује повезаност и односе регија и држава Африке
Северна Африка	ГЕ 1.4.1. на географској карти северне Африке препознаје основне облике рељефа (Атлас, висоравни, средоземно приморје, долина Нила) ГЕ 1.4.2. на географској карти именује хидрографске објекте северне Африке ГЕ 1.4.3. може да наведе типове климе у северној Африци ГЕ 1.4.4. зна основне одлике становништва северне Африке (густину насељености, размештај становништва, природни прираштај, образовни ниво) ГЕ 1.4.5. може да наведе најважнија природна богатства северне Африке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Африке одреди географски положај северне Африке (медитеранска, атлантска и оријентална регија) ГЕ 2.4.2. уочава специфичности и географски размештај хидрографских објеката северне Африке (Нил, уади, шотови) ГЕ 2.4.3. може да објасни географске појмове пустиња, степа, средоземна шума, макија и уме да их покаже на географској карти ГЕ 2.4.4. разликује народе (аутохтони - Хамити и досељени- семити) и религије (ислам, хришћанство, изворне религије) у северној Африци	ГЕ 3.4.1. објашњава значај природних богатстава северне Африке за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.2. именује државе северне Африке и зна њихове основне одлике и специфичности, а посебно специфичности Египта ГЕ 3.4.3. користи знање из историје и везује настанак египатске културе дуж долине Нила око 5000 година пре нове ере ГЕ 3.4.4. моћи да наведе природне и друштвено-економске одлике Египта ГЕ 3.4.5. познаје и уважава различитости народа и култура северне Африке и значај очувања културне башгине
Источна Африка	ГЕ 1.4.1. на географској карти препознаје основне облике рељефа источне Африке, тзв. „високе Африке“ (Етиопско-Сомалијска висораван, Језерска висораван, Килиманџаро, Кенија, Велики источноафрички ров) ГЕ 1.4.2. именује хидрографске објекте источне Африке ГЕ 1.4.3. зна основне одлике становништва регије (густину насељености, размештај, природни прираштај, образовни ниво, начин живота) ГЕ 1.4.4. може да наведе најважнија природна богатства источне Африке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Африке одреди и опише географски положај источне Африке ГЕ 2.4.2. уочава специфичности и географски размештај хидрографских објеката источне Африке (реке, језера) ГЕ 2.4.3. разликује типове климе у источној Африци, зна њихове основне одлике и утицај на размештај становништва и насеља ГЕ 2.4.4. објашњава географске појмове тропска кишна шума, савана, средоземна шума, листопадна шума, пашњаци, уме да их покаже на географској карти	ГЕ 3.4.1. разуме да је разноврсност климе и вегетације условљена надморском висином, близином мора и положајем регије ГЕ 3.4.2. зна државе источне Африке, њихове одлике и специфичности ГЕ 3.4.3. познаје и уважавати различитости народа и култура источне Африке и значај очувања културне башгине ГЕ 3.4.4. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета ГЕ 3.4.5. уме да, самостално, у пару или у групи, прикупља, обрађује, анализира и презентује географске информације

Западна Африка	ГЕ 1.4.1. наводи и на географској карти проналази мање целине западне Африке: Гвинејска регија, Сахел, басен Конга, Централна Африка ГЕ 1.4.2. именује и на географској карти препознаје главне облике рељефа западне Африке (планине, висоравни, котлине) ГЕ 1.4.3. именује хидрографске објекте западне Африке ГЕ 1.4.4. зна основне одлике становништва западне Африке (природни прираштај, основне структуре становништва, образовни ниво, миграције) ГЕ 1.4.5. наводи најважнија природна богатства западне Африке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Африке одреди и опише специфичности географског положаја западне Африке ГЕ 2.4.2. уочава специфичности и географски размештај хидрографских објеката западне Африке ГЕ 2.4.3. може да наведе типове климе, њихове основне одлике и утицај на распоред биљног и животињског света и густину насељености у западној Африци ГЕ 2.4.4. објашњава географске појмове пустиња, степа, савана, тропска кишна шума и зна њихову распрострањеност на подручју западне Африке	ГЕ 3.4.1. објашњава значај природних богатстава западне Африке за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.2. истиче конгоанску провинцију Шаба по значајним резервама минерала и руда ГЕ 3.4.3. зна државе западне Африке, њихове одлике и специфичности ГЕ 3.4.4. уме да повезује географска знања са знањима из других наставних предмета
Јужна Африка	ГЕ 1.4.1. на географској карти препознаје основне облике рељефа у јужној Африци (планине, висоравни, низије) ГЕ 1.4.2. именује хидрографске објекте јужне Африке и уочава њихов географски размештај на географској карти ГЕ 1.4.3. зна основне одлике становништва јужне Африке (густину насељености, природни прираштај, основне структуре, образовни ниво, миграције) ГЕ 1.4.4. наводи најважнија природна богатства јужне Африке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти Африке одреди и опише географски положај јужне Африке (простор јужно од екваторских шума, који досеже до најјужнијих делова континента) ГЕ 2.4.2. може да наведе зонални распоред типова климе у јужној Африци (екваторска, влажна тропска, суптропска, полупустињска, пустињска, средоземна), њихове основне одлике и утицај на распоред биљног и животињског света и размештај становништва и насеља ГЕ 2.4.3. може да објасни географске појмове тропска кишна шума, савана, степа, пустиња, средоземна шума, макија и покаже њихову распрострањеност ГЕ 2.4.4. разликује аутохтоно становништво јужне Африке (Бушмани, Хотентоти, Банту црнци, Малгашани) и досељенике (Португалци, Бури, Енглези, азијски народи)	ГЕ 3.4.1. зна да је на овим просторима колонијализам условио најдрастичније облике расне сегрегације, која је још присутна, мада је званично укинута ГЕ 3.4.2. објашњава значај природних богатстава јужне Африке за привредни развој појединачних држава ГЕ 3.4.3. зна државе јужне Африке и њихове одлике и специфичности, а посебно географске одлике и специфичности Јужноафричке Републике ГЕ 3.4.4. познаје и уважава различитости народа и култура јужне Африке и значај очувања културне баштине ГЕ 3.4.5. уме да користи различите изворе информација (Уџбеник, Приручник, научнопопуларна литература, енциклопедије, часописи, видео-запис, интернет...) и одређује њихов значај у географским сазнањима
Северна Америка–	ГЕ 1.2.1. разликује време и климу ГЕ 1.2.2. зна да наведе	ГЕ 2.2.1. разликује веначне и громадне планине и може да наведе њихове одлике	ГЕ 3.2.1. зна да су вулканизам и земљотреси последица рада унутршњих слиа

опште географске одлике	основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи ГЕ 1.3.1. зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ 1.4.1. зна порекло имена Америка ГЕ 1.4.2. на географској карти света одређује границе Северне Америке и именује океане који заплъскују њене обале ГЕ 1.4.3. именује и на географској карти Северне Америке препознаје најкрупније облике разуђености (већа полуострва, острва, мора, заливи, мореузи) ГЕ 1.4.4. именује и на географској карти Северне Америке уочава најкрупније облике рељефа (веначне и громадне планине, висоравни, простране низије) ГЕ 1.4.5. именује и на географској карти Северне Америке проналази највиши врх, највећу висораван и низију ГЕ 1.4.6. именује пустиње у Северној Америци и проналази их на географској карти ГЕ 1.4.7. препознаје на географској карти велике реке у Северној Америци, пловне системе и језера ГЕ 1.4.8. зна основна природна богатства Северне Америке	ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.2.3. разликује речну мрежу, речни систем и речни слив ГЕ 2.3.1. на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.3.2. разликује привредне делатности и привредне гране ГЕ 2.4.1. зна поделу Америке према положају и одликама њених великих целина и према народима који су је населили (Северна, Средња, Јужна, Англоамерика, Латинска Америка) ГЕ 2.4.2. уме да на географској карти света одреди географски положај и простирање Северне Америке ГЕ 2.4.3. препознаје на географској карти велике реке у Северној Америци, пловне системе и језера и може да објасни њихов значај ГЕ 2.4.4. зна да су Индијанци и Инуити аутохтоно становништво Северне Америке, а да је европско, азијско и афричко становништво досељено након открића и у време колонијалних освајања америчког континента ГЕ 2.4.5. уме да на географској карти покаже просторни распоред становништва Северне Америке и да наведе основне демографске податке ГЕ 2.4.6. уме да на географској карти Северне Америке препозна и издвоји регионалне целине (западна регија високих планина, централна низија, регија	и може да објасни последице њихове активности ГЕ 3.2.2. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи ГЕ 3.2.4. моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера ГЕ 3.3.1. разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.4.1. може да упореди величину територије, број становника и просечну густину насељености Северне Америке и других континената ГЕ 3.4.2. помоћу карте света закључује да је географски положај Северне Америке повољнији од географског положаја Јужне Америке ГЕ 3.4.3. наводи утицај појединих типова климе на живот и рад људи у Северној Америци ГЕ 3.4.4. зна хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста С.Америке и њихов значај ГЕ 3.4.5. разуме висок степен урбанизације и настанак конурбација и мегалополиса у Северној Америци ГЕ 3.4.6. зна природна богатства С. Америке и њихов значај за развој привреде ГЕ 3.4.7. моћи да наведе географске одлике сваке појединачне региј С. Америке ГЕ 3.4.8. разуме зашто су САД највећа економска и војнополитичка сила на свету

		старих громадних планина на истоку и Канадски штит око Хадсоновог залива)	
Средња Америка	ГЕ 1.4.1. именује и на географској карти препознати најкрупније облике разуђености обала Средње Америке (већа полуострва, острва, мора, заливи,мореузи) ГЕ 1.4.2. именује и на географској карти уочава најкрупније облике рељефа Средње Америке (веначне и вулканске планине, висоравни, низије) ГЕ 1.4.3. показује на географској карти реке и језера Средње Америке ГЕ 1.4.4. зна које људске расе живе у Средњој Америци и њихов просторни размештај ГЕ 1.4.5. зна основна природна богатства Средње Америке ГЕ 1.4.6. зна пољопривредне производе по којима су познате државе Ср. Америке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света одреди географски положај, водене и копнене границе Средње Америке и њено простирање ГЕ 2.4.2. уочава на географској карти света копнену и острвску Средњу Америку и територијалну повезаност Северне, Средње и Јужне Америке ГЕ 2.4.3. објашњава значај река и језера Средње Америке ГЕ 2.4.4. може да наведе основне географске одлике копнене и острвске регије ГЕ 2.4.5. зна основне географске податке, природне и друштвеноекономске одлике и специфичности Мексика, највеће државе Средње Америке	ГЕ 3.4.1. разуме зашто је географски положај Средње Америке постао веома повољан након пуштања у саобраћај Панамског канала ГЕ 3.4.2. повезује вертикалну зоналност типова климе и вегетације са облицима рељефа и порастом над висине ГЕ 3.4.3. наводи утицај типова климе на живот и активности становништва Средње Америке ГЕ 3.4.4. користи стечено знање из историје за препознавање старих цивилизација и култура (Толтеци, Астеци, Маје) које су настале и развијале се на простору Средње Америке ГЕ 3.4.5. може да објасни природно и механичко кретање и проблеме становништва Сред Америке и да наведе узроке и последице ГЕ 3.4.6. објашњава значај природних богатстава за привредни развој држава Средње Америке
Јужна Америка	ГЕ 1.4.1. зна порекло имена континента (Латинска Америка, Јужна Америка) ГЕ 1.4.2. на карти света показује водене и копнене границе Ј.Америке и именовати океане који запљускују обале Ј. Америке ГЕ 1.4.3. именује и на карти Ј. Америке препознаје најкрупније облике разуђености јужноамеричких обала (већа полуострва, острва, мора, заливи,мореузи) ГЕ 1.4.4. именује и на карти Ј. Америке уочава најкрупније облике рељефа (веначне, громадне и вулканске планине, висоравни, простране низије) ГЕ 1.4.5. именује и на карти показује највиши врх,највећу низију и пустињу Ј.Америке ГЕ 1.4.6. зна основна природна богатства Јужне Америке	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света одреди географски положај и простирање Јужне Америке ГЕ 2.4.2. вреднује значај шума и вода Амазоније ГЕ 2.4.3. препознаје на географској карти велике јужноамеричке реке, сливове, пловне системе и језера ГЕ 2.4.4. препознаје животиње које живе само у Јужној Америци и може да наведе угрожене и скоро истребљене врсте ГЕ 2.4.5. зна основне физичке,демографске и привредне одлике Бразила и Аргентине ГЕ 2.4.6. зна да је Бразил највећи светски произвођач кафе, а Аргентина меса	ГЕ 3.4.1. разуме зашто је географски положај Јужне Америке мање повољан ГЕ 3.4.2. разликује климатске типове према њиховим основним одликама ГЕ 3.4.3. наводи утицај појединих типова климе на живот и рад људи Ј. Америке ГЕ 3.4.4. зна хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста Ј. Америке и њихов значај (пустиња, тундра, степа, савана, четинарска и листопадна шума, тропске кишне шуме - салваси) ГЕ 3.4.5. разликује аутохтоно и досељено становништво и уочава расну измешаност становништва у Ј. Америци ГЕ 3.4.6. зна природна богатства Ј. Америке и њихов значај за развој привреде ГЕ 3.4.7. разуме зашто су Бразил и Аргентина две најразвијеније државе Ј.Америке
Аустралија	ГЕ 1.2.1. разликује време и	ГЕ 2.2.1. разликује веначне	ГЕ 3.2.1. зна да су вулканизам и

и Океанија-опште географске одлике	климу ГЕ 1.2.2. зна да наведе основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи ГЕ 1.3.1. зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја ГЕ 1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ 1.4.1. зна порекло имена Аустралија ГЕ 1.4.2. именује океане који запљускују обале Аустралије ГЕ 1.4.3. именује и на географској карти препознаје најкрупније облике разуђености обала (већа полуострва, острва, мора, заливи, мореузи) ГЕ 1.4.4. именује и на географској карти Аустралије уочити најкрупније облике рељефа (громадне планине, висоравни, низије) ГЕ 1.4.5. на географској карти препознаје веће аустралијске реке ГЕ 1.4.6. именује највиши врх Аустралије и може да га пронађе на географској карти ГЕ 1.4.7. зна основна природна богатства Аустралије	и громадне планине и може да наведе њихове одлике ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.2.3. разликује речну мрежу, речни систем и речни слив ГЕ 2.3.1. на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.3.2. разликује привредне делатности и привредне гране ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света одреди географски положај Аустралије и њено простирање ГЕ 2.4.2. препознаје биљке и животиње које живе само у Аустралији (ендемске врсте) и може да наведе угрожене и скоро истребљене врсте ГЕ 2.4.3. зна да Аустралија има интензивну пољопривредну производњу, да је друга у свету по броју оваца, прва по извозу вуне и у самом светском врху по производњи пшенице, шећерне трске и памука ГЕ 2.4.4. именује и препознаје острвске групе Океаније и зна њихове основне одлике ГЕ 2.4.5. зна природне и друштвеноекономске одлике и специфичности Новог Зеланда	земљотреси последница рада унутршњих слиа и може да објасни последице њихове активности ГЕ 3.2.2. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи ГЕ 3.2.4. моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера ГЕ 3.3.1. разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету ГЕ 3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ 3.4.1. разуме зашто је географски положај Аустралије мање повољан ГЕ 3.4.2. разликује климатске типове према њиховим основним одликама ГЕ 3.4.3. наводи утицај појединих типова климе на живот и привредне активности људи Аустралије ГЕ 3.4.4. зна хоризонталну и вертикалну распрострањеност биљних и животињских врста Аустралије и њихов значај (пустиња, степа, савана, скраб, буш, тропска кишна шума) ГЕ 3.4.5. на географској карти препознаје веће аустралијске реке, сува речна корита с повременим отицањем и језера, и може да објасни њихов значај ГЕ 3.4.6. уме да на карти покаже просторни распоред становништва Аустралије, објасни природно и механичко кретање становништва и наведе узроке и последице ГЕ 3.4.7. разуме значај природних богатстава Аустралије за развој њене привреде
Поларне области- Арктик и Антарктик	ГЕ 1.2.1. разликује време и климу ГЕ 1.2.2. зна да наведе основне природне зоне ГЕ 1.2.3. може да препозна и именује океане и већа	ГЕ 2.2.2. зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи ГЕ 2.3.1. на	ГЕ 3.2.2. именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике ГЕ 3.2.3. умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на

	мора на Земљи ГЕ 1.4.1. зна порекло имена Арктик и Антарктик ГЕ 1.4.2. зна да је на Северни пол прва стигла експедиција коју је предводио амерички истраживач Роберт Пири, 1909. године, а на Јужни пол норвешка експедиција коју је предводио истраживач Роалд Амундсен, 1911. године ГЕ 1.4.3. зна да Арктик није континент, а да средишњи део Антарктика заузима континент који се назива Антарктида ГЕ 1.4.4. зна да у области Арктика, у условима сталног снега и леда, живе Ескимии, а да на Антарктику нема сталних насеља и да он не припада ниједној држави ГЕ 1.4.5. зна да се на Северном полу не налази стална истраживачка станица, а да на Јужном полу постоји сталне истраживачке станице	општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни ГЕ 2.4.1. разуме зашто су Северни и Јужни пол откривени тек почетком 20. века ГЕ 2.4.2. уме да на географској карти света одреди географски положај Арктика и Антарктика, њихово простирање и границе ГЕ 2.4.3. препознаје на фотографијама и филму карактеристичан биљни и животињски свет Арктика и Антарктика ГЕ 2.4.4. може да наведе угрожене и скоро истребљене животињске врсте на Арктику и Антарктику	Земљи ГЕ 3.4.1. на географској карти света уочава да Арктик захвата највећи део Северног леденог океана и десет суседних мора, а да преостали део чини копно Гренланда, северни делови Евроазије, Северне Америке и сва руска острва у Северном леденом океану ГЕ 3.4.2. схвата да на Антарктиди има рудних богатстава (камени угаљ, руде црних метала, руде обојених метала) и да њихова експлоатација није могућа, а да се у леду Антарктиде налазе велике резерве питке воде ГЕ 3.4.3. разуме проблеме арктичког становништва ГЕ 3.4.4. уме да анализира фотографије, скице, табеле и дијаграме
Свет као целина	ГЕ 1.4.1. зна да објасни појам екумена ГЕ 1.4.2. уме да на географској карти света покаже развијене и неразвијене континенте и државе	ГЕ 2.4.1. схвата улогу техничких достигнућа 20. века у повезивању света у јединствен глобални систем (радио-апарати, телевизори, телефони, рачунари) ГЕ 2.4.2. зна да наведе неке органе и организације УН	ГЕ 3.4.1. разуме међузависност националних привреда ГЕ 3.4.2. објашњава појам глобализације и зна шта је одликује ГЕ 3.4.3. зна ко су носиоци глобализације и какву корист имају од стварања заједничког светског тржишта ГЕ 3.4.4. разуме улогу УН у решавању свих спорних питања у свету и у очувању мира ГЕ 3.4.5. уме да анализира фотографије, скице, табеле и дијаграме

8. РАЗРЕД

Наставни садржаји	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Увод у програмске садржаје	ГЕ 1.1.1. зна основну поделу географије (физичка, друштвена, регионална)	ГЕ 2.1.1. именује и разликује географске дисциплине	ГЕ 3.1.1. уочава значај географије за опште образовање и културу
Географски положај, границе и величина	ГЕ 1.4.1. уме да на географској карти света одреди математичко-географски положај	ГЕ 2.4.1. уме да на географској карти света, Европе и Балканског полуострва одреди	ГЕ 3.4.1. разуме зашто је Србија вековима била на удару различитих освајача ГЕ 3.4.2. уме да на географској

Србије	Србије, њене географске координате и простирање ГЕ 1.4.2. зна да се Србија налази у умереном топлотном појасу ГЕ 1.4.3. уме да на географској карти Европе и Балканског полуострва одреди физичко-географски положај Србије ГЕ 1.4.4. зна да је Србија јужноевропска, балканска, панонска, подунавска, средњоевропска земља ГЕ 1.4.5. зна државе с којима се Србија граничи	саобраћајно--географски положај Србије ГЕ 2.4.2. учова на географској карти света, Европе и Балканског полуострва територијалну повезаност Србије и других регија и држава ГЕ 2.4.3. зна да се Србија налази на додиру јужне, средње и источне Европе, а у близини југозападне Азије и североисточне Африке	карти Србије одреди природне и вештачке границе ГЕ 3.4.3. упоређује величину територије, број становника и просечну густину насељености Србије и других држава на Балканском полуострву и у Европи ГЕ 3.4.4. разуме сложеност и повољност географског положаја Србије у Европи и његов утицај на историјски, културни, друштвено-економски и политички развој Србије
Природне одлике Србије	ГЕ 1.4.1. именује најкрупније рељефне целине у Србији (панонска и планинска рељефна целина) и препознаје их на географској карти Србије ГЕ 1.4.2. именује планине, низије, котлине, веће реке бање, језера) и препознаје их на географској карти Србије ГЕ 1.4.3. наводи типове климе и земљишта заступљене на територији Србије	ГЕ 2.4.1. одређује географски положај панонске рељефне целине на географској карти Србије и описује одлике њеног рељефа (острвске планине, алувијалне равни, пешчаре и лесне заравни) ГЕ 2.4.2. одређује географски положај планинске рељефне целине на географској карти Србије и описује Родопску масу, западну и источну зону веначних планина и зна имена планина и котлина ГЕ 2.4.3. наводи и описује географске регије у Србији ГЕ 2.4.4. именује спољашње и унутрашње факторе климе и описује основне одлике типова климе у Србији ГЕ 2.4.5. именује морске сливове у нашој држави, веће реке и описује њихове одлике, значај и загађеност ГЕ 2.4.6. описује постанак језера у Србији и зна њихову поделу, размештај и значај ГЕ 2.4.7. описује одлике типова земљишта у Србији и зна њихов размештај и значај	ГЕ 3.4.1. објашњава повезаност и међуусловљеност свих природних и друштвених елемената на територији наше државе (рељеф, клима, воде, тло, биљни и животињски свет, становништво, насеља, људске делатности) ГЕ 3.4.2. уме да издвоји географске регије на територији Србије и објасни њихове основне одлике
Становништво и насеља	ГЕ 1.4.1. препознаје народе и еничке заједнице у Републици Србији ГЕ 1.4.2. именује главни	ГЕ 2.4.1. схвата да се подаци о становништву, његовим одликама и структури добијају на	ГЕ 3.4.1. зна да објасни појмове наталитет, морталитет и природни прираштај ГЕ 3.4.2. анализира податке

	град и веће градове на територији Србије и зне да их покаже на географској карти ГЕ 1.4.3. разликује врсте и типове насеља у Србији	основу пописа становништва ГЕ 2.4.2. уме да израчуна просечну густину насељености на основу података о површини територије Србије и броја њених становника ГЕ 2.4.3. зна шта се подразумева под структуром становништва и може да наведе све структуре становништва Србије	природног кретања становништва дате у табелама и изводи закључке ГЕ 3.4.3. разуме узроке и последице миграционих кретања становништва Србије ГЕ 3.4.4. идентификује историјске периоде масовних миграција становништва Србије, наводи њихове правце и узроке и објашњава последице тих миграција ГЕ 3.4.5. објашњава када и зашто су биле масовне миграције из села у градове и какве су њихове последице ГЕ 3.4.6. уме да анализира табеле и полно-старосне пирамиде и изводи закључке ГЕ 3.4.7. уме да повезује географска знања са знањима из других предмета ГЕ 3.4.8. познаје и уважава различитости народа и култура
Привреда Србије	ГЕ 1.4.1. дефинише појам привреда и дели привреду на привредне делатности, привредне гране и секторе привреде ГЕ 1.4.2. именује гране пољопривреде (земљорадња, сточарство, лов и риболов), описује њихов развој и наводи основне одлике ГЕ 1.4.3. наводи значај шума (огрев, дрвна индустрија, индустрија целулозе и папира, екологија, туризам, здравље, заштита насеља, култура...) ГЕ 1.4.4. именује енергетске изворе минералног порекла, црне метале, руде обојених метала, племените метале, ретке и радиоактивне метале ГЕ 1.4.5. именује гране индустрије (рударство, енергетика, црна и обојена металургија, машинска индустрија, електроиндустрија, хемијска индустрија, индустрија грађевинског материјала и неметала и лака индустрија) ГЕ 1.4.6. именује гране	ГЕ 2.4.1. наводи фазе развоја привреде Србије и описује одлике сваке фазе ГЕ 2.4.2. препознаје и наводи природне и друштвене факторе који утичу на развој привреде у целини ГЕ 2.4.3. описује основне одлике и специфичности унутрашње и спољне трговине Србије ГЕ 2.4.4. именује туристичке регије Србије (планинска, панонска), туристичка подручја и места, класификује их и описује	ГЕ 3.4.1. објашњава разлоге и потребу бржег развоја и унапређивања пољопривредне производње у Србији ГЕ 3.4.2. разуме важност одрживог коришћења природних ресурса ГЕ 3.4.3. описује друмски, железнички, речно-каналски и ваздушни саобраћај у Србији и наводи предности и недостатке за сваку грану саобраћаја ГЕ 3.4.4. објашњава утицај и значај спољне трговине на прилив девизних средстава у нашу земљу ГЕ 3.4.5. објашњава привредни значај туризма и утврђује перспективе развоја ГЕ 3.4.6. зна начине заштите и рационалног коришћења природних ресурса

	лаке индустрије (прехранбена, текстилна, индустрија коже, гуме и обуће, дрвна, индустрија дувана, лака хемијска индустрија), наводи њихове сировине и лоцира територијални размештај производње ГЕ 1.4.7. зна поделу туризма (домаћи, инострани, излетнички, екскурзиони, стационарни, планински, бањски, ловни и риболовни, градски, сеоски) и услове развоја (природне лепоте и реткости, културно-историјско и градитељско наслеђе, саобраћај, смештајни капацитети, угоститељски објекти...		
Завичајна географија	ГЕ 1.4.1. одређује географски положај ужичког краја на географској карти Србије	ГЕ 2.4.1. описује основне природне и друштвена одлике ужичког краја и наводи перспективе његовог развоја	ГЕ 3.4.1. објашњава удео природних процеса и друштвено-економских утицаја у образовању и преобраћају ужичког краја
Срби ван граница Србије	ГЕ 1.4.1. именује суседне државе у којима живе Срби ГЕ 1.4.2. именује европске и ваневропске државе у којима живе Срби ГЕ 1.4.3. проналази на карти Европе и света државе у којима живе Срби	ГЕ 2.4.1. знати узроке миграција српског становништва кроз одређене историјске периоде ГЕ 2.4.2. навести последице исељавања српског становништва из земље матице	ГЕ 3.4.1. разуме потребу одржавања и унапређивања економских и културних веза између наших исељеника и Србије ГЕ 3.4.2. анализира табеле дате у Уџбенику и изводи закључке
Србија у савременим интеграцијским процесима	ГЕ 1.4.1. зна да Србија остварује политичку, економску, културно-просветну и научнотехнолошку сарадњу с другим државама и организацијама у свету ГЕ 1.4.2. користи географску карту за проналажење држава чланица међународних организација и чланица Европске уније ГЕ 1.4.3. прихвата и уважава другог и друге без обзира на расне, националне, верске, родне (полне) и остале разлике	ГЕ 2.4.1. зна да се кроз деловање међународних организација унапређују поштовања права и основних слобода	ГЕ 3.4.1. објашњава и разуме појмове интеграција и глобализација ГЕ 3.4.2. разуме значај међународних организација у одржавању мира, безбедности и развијању пријатељских односа међу народима ГЕ 3.4.3. разуме значај политичког и економског повезивања држава Европе ГЕ 3.4.4. разуме значај Европске уније у унапређењу економије и социјалног статуса земаља чланица

ЕНГЛЕСКИ И РУСКИ ЈЕЗИК

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Образовни стандарди дефинисани су за следеће области:

- Разумевање говора
- Усмено изражавање
- Разумевање писаног текста
- Писано изражавање
- Граматика и лексика

*

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА** ученик/ученица на основном нивоу:

Р.Г.1.1. разуме основне инструкције наставника и адекватно реагује на њих

Р.Г.1.2. разуме и користи основне форме учтивог обраћања

Р.Г.1.3. разуме основне фразе и најфреквентније речи предвиђене наставним планом и програмом

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА** ученик/ученица на средњем нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног нивоа):

Р.Г.2.1. разуме краће дијалоге, приче и песме о темама предвиђеним наставним програмом

Р.Г.2.2. разуме основна начела вођења разговора

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА** ученик/ученица на напредном нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног и средњег нивоа):

Р.Г.3.1. разуме и издваја кључне информације из разговора

Р.Г.3.2. разуме и адекватно реагује на усмене поруке у вези са личним искуством и активностима на часу

*

У области **УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на основном нивоу:

У.И.1.1. правилно изговара гласове

У.И.1.2. ради на увежбавању коректног изговора, акцентовања и интонације исказа

У.И.1.3. даје основне информације о себи и свом окружењу (у зависности од узраста)

У области **УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на средњем нивоу
(подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног нивоа):

У.И.2.1. описује, у неколико реченица, познате теме и догађаје из прошлости, садашњости и будућности користећи познате језичке елементе

У.И.2.2. препричава, у неколико реченица, садржаје писаних и илустрованих текстова

У.И.2.3. усваја нови вокабулар

У.И.2.4. изражајно чита

У области **УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на напредном нивоу
(подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног и средњег нивоа):

У.И.3.1. пореди и интерпретира садржаје текстова

У.И.3.2. учествује у расправи

У.И.3.3. уме да одбрани своју тврдњу/став

У.И.3.4. уме усмено да обавести некога о нечему и да опише нешто (да формулише своје мишљење)

У.И.3.5. препричава текстове, са и без сажимања

*

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА** ученик/ученица на основном нивоу:

Р.Т.1.1. разуме кратке текстове које чита наглас и у себи, а који садрже познате језичке елементе

Р.Т.1.2. може да у тексту разликује битно од небитног

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА** ученик/ученица на средњем нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног нивоа):

Р.Т.2.1. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима

У области **РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА** ученик/ученица на напредном нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног и средњег нивоа):

Р.Т.3.1. адекватно интерпретира садржаје илустрованих и писаних текстова

Р.Т.3.2. изводи закључке засноване на датом тексту

Р.Т.3.3. издваја кључне речи и резимира текст

*

У области **ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на основном нивоу:

П.И.1.1. зна и примењује енглески алфабет/руску азбуку

П.И.1.2. саставља једноставну, разумљиву, граматички исправну реченицу

У области **ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на средњем нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног нивоа):

П.И.2.1. саставља једноставан текст и уме да га организује, у зависности од узраста, у смисаоне целине (увод, разрада, закључак)

П.И.2.2. пише резиме краћег текста

У области **ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ** ученик/ученица на напредном нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног и средњег нивоа):

П.И.3.1. издваја кључне информације

П.И.3.2. пише текстове од 50 до 100 речи у зависности од узраста

*

У области **ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКА** ученик/ученица на основном нивоу:

ЛЕКСИКА

Л.1.1. уме да користи речник страних речи и израза

Л.1.2. поседује одређени фонд речи у зависности од узраста

ГРАМАТИКА

Г.1.1 препознаје врсте речи

Г.1.2. препознаје различита глаголска времена

У области **ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКА** ученик/ученица на средњем нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног нивоа):

ЛЕКСИКА

Л.2.1. препознаје различита значења основних вишезначних речи у једноставним примерима

ГРАМАТИКА

Г.2.1. познаје врсте речи и одређује их у датим примерима

Г.2.2. одређује глаголско време у реченици

Г.2.3. познаје начин грађења основних глаголских времена

У области **ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКА** ученик/ученица на напредном нивоу (подразумева се да је ученик/ученица савладао/савладала и све захтеве са основног и средњег нивоа):

ЛЕКСИКА

Л.3.1. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста или порекла

Л.3.2. зна значења речи и фразеологизама из школских текстова и правилно их употребљава

ГРАМАТИКА

Г.3.1. зна и у своме говору примењује научена граматичка правила (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима)

ЛИКОВНА КУЛТУРА

АНЕКС УЗ ГОДИШЊИ ПЛАН ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

5. РАЗРЕД

ОСНОВНИ НИВО

- Разликује у свом раду основне медије, материјале и технике.
- Опажа облике, међусобни однос облика у простору, величину облика и боју.
- Разликује различита својства структура материјала (на основу додира и вида)
- Уочава појаву и присуство ритма у природи.
- Уочава различите врсте линија.

- Препознаје орнаменталне форме и њихову примену у свакодневном животу.
- Препознаје савремене медије комуникације (фотографија, видео, филм)
- Има развијене моторичке способности.
- Изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове.
- Описује своје радове и радове других (исказује утисак)
- Описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља култура и периода.
- Зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечена учењем у визуелним уметностима (костимограф, дизајнер архитекта).
- Познаје места и изворе на којима може да прошири своја знања о уметности (галерија, музеј, атеље...)
- Зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу.

СРЕДЊИ НИВО

- Познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Повезује облике у простору, одређује њихов међусобни однос и положај.
- Користи различите структуре природних материјала и преводи их на ликовни језик (примењује појам текстуре).
- Користи различите врсте линија у грађењу композиције.
- Одабира адекватан садржај да би претставио неку идеју или концепт.
- Имају развијене моторичке способности и испољавају прецизност у раду при изради орнаменталних форми.
- Поседује осећај за симетричност, ритам, композицију и репетицију.
- Примењује појам стилизације у радовима.
- Образлаже свој рад и радове других (наводи садржај, тему, карактеристике технике)
- Лоцира одабрана уметничка дела у историјски друштвени контекст.
- Има развијену имагинацију на темељу познатих догађања или прича.

НАПРЕДНИ НИВО

- Познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју.
- Уочава међусобну повезаност ликовних елемената у композицији.
- Користи се богатством линија у грађењу композиције.
- Поседује осећај за валерске вредности и различите текстуре.
- Самостално граде машговита и оригинална решења.
- Успешно ствара дела на основу имагинације на темељу познатих догађаја или прича.
- Изводи радове са одређеном намером, користећи основне ликовне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат.
- Користи тачне термине (текстура, ритам, облик, валер) када образлаже свој рад и радове других.
- Успешно користе стилизацију облика.
- Користе савремене облике комуникације.
- Анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка.
- Користи места и изворе на којима може да прошири своја знања из визуелних уметности.
- Разуме међусобну повезаност и утицај уметности и друге љивотне области.

Ученик/ученица:

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
1. Медији, материјали и технике визуел	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, ваја-ње) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове	1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности 2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће

2. Елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) Визуелних	ЛК. 1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)	1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт 2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике тех-нике...)	ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, об-лик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају)
3. Улога, развој и различитост визуелних уметности	ЛК. 1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК. 1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе	1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст	ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у одређеном време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.3. користи

6. РАЗРЕД

ОСНОВНИ НИВО

- Разликује у свом раду основне медије, материјале и технике.
- Уочава ритам бојених мрља, линија и светлина.
- Изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове.
- Препознаје текстуралне вредности површина и облика.
- Опажа тонске разлике (светло- тамно).
- Разликује и користи основне и изведене боје.
- Има развијену имагинацију на темељу познатих догађања или прича.
- Описује своје радове и радове других (исказује утисак)
- Описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља култура и периода.
- Зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечена учењем у визуелним уметностима (костимограф, дизајнер архитекта).
- Познаје места и изворе на којима може да прошири своја знања о уметности (галерија, музеј, атеље...)
- Зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу.

СРЕДЊИ НИВО

- Познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју.
- Уочава међусобну повезаност ликовних елемената у композицији.
- Користи се богатством линија у грађењу композиције.
- Поседује осећај за валерске вредности и различите текстуре и користи различите материјале за изражавање спонтаног ритма.
- Примењује појам стилизације у радовима.
- Образлаже свој рад и радове других (наводи садржај, тему, карактеристике технике)
- Лоцира одабрана уметничка дела у историјски друштвени контекст.
- Има развијену имагинацију на темељу познатих догађања или прича.

- Познаје и користи комплементарне, топле и хладне боје.
- Одабира адекватан садржај да би стварао и декодирао визуелне шифре.
- Развија своју машту и креативност не ослањајући се само на репродуковање.

НАПРЕДНИ НИВО

- Познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју.
- Уочава међусобну повезаност ликовних елемената у композицији.
- Поседује осећај за валерске вредности и различите текстуре.
- Самостално граде маштовита и оригинална решења.
- Успешно ствара дела на основу имагинације на темељу познатих догађаја или прича.
- Изводи радове са одређеном намером, користећи основне ликовне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат.
- Користи тачне термине (текстура, ритам, облик, валер) када образлаже свој рад и радове других.
- Успешно користе стилизацију облика.
- Користе савремене облике комуникације.
- Анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка.
- Користи места и изворе на којима може да прошири своја знања из визуелних уметности.
- Разуме међусобну повезаност и утицај уметности и друге ђивотне области.
- Познаје и користи различите линије и градације светлости.
- Израђује радове који потстичу стваралачко мишљење и понашање код других ученика.
- Одговарајућим материјалима приказује градацију светлости у односу на одређеност извора.
- Вешто транспонује свет природе у свет симбола.
- Транспонује објекте које смешта у нови неуобичајени простор.
- Слика слојевито, користећи различите бојене квалитете.

Ученик/ученица:

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
1. Медији, материјали и технике визуелних уметности	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, ваја-н>е) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове	.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности .2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај,	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал,
2. Елементи, принципи и садржаји (теме, моти-ви, идеје...) Визуелних уметности	ЛК. 1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)	.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт .2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике тех-нике...)	ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, тех-нику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, об-лик...) из

3. Улога, развој и различитост визуелних уметности	ЛК. 1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК. 1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе	1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст	ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела одједном \ на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности

7. РАЗРЕД

ОСНОВНИ НИВО

- Опажа облике којима град арабеску.
- Уочава односе величина.
- Разликује и користи основне медије, материјале и технике.
- Искупује утисак о свом раду и радовима.
- Изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове, обједињавајући покрет и игру.
- Користи предности савремених технологија.
- Описује разлике које уочава на уметничким радовима.

СРЕДЊИ НИВО

- Опажа и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија и техника у изради арабеске.
- Одабира адекватан сарцај, да би изразио равнотежу облика и масе у простору.
- При анализи, свог и туђих радова, наводи садржај, тему и карактеристике.
- Одабира адекватан садржај да би представио ритам дешавања покрета игре и звука.
- Лоцира одређена уметничка дела у историјски и уметнички контекст.
- Одабира адекватан садржај да би истакао своју идеју кроз фотографију.

НАПРЕДНИ НИВО

- Одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин да изрази арабеску.
- Изводи радове са одређеном наменом, користећи знање о пропорцији.
- Користи основне ликовне елементе и принципе обликовања да би постигао ефекат простора.
- Користи тачне термине (композиција, пропорција, равнотежа...).
- Разуме и примењује међусобну повезаност покрета игре и звука и утицај уметности на друге облике живота.
- Користи друга места и изворе, да би проширио своја знања из визуелних уметности.
- Познаје и користи различите изражајне могућности фотографије.

Ученик/ученица:

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
1. Медији, материјали и технике визуел	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК. 1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)	1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности 2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј,

2. Елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) Визуелних	ЛК. 1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)	.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт .2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике тех-нике...)	ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, тех-нику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.3. користи тачне
3. Улога, развој и различитост визуелних уметности	ЛК. 1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК. 1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана	1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст	ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у одређеном временском и просторном контексту (на време настанка и према културној припадности) (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности

8. РАЗРЕД

ОСНОВНИ НИВО

- Разликује у свом раду основне медије, материјале и технике.
- Изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове.
- Описује своје радове и радове других (исказује утисак)
- Зна да наведе знакове из свакодневног живота које имају пренесено значење.
- Зна улогу знакова у свакодневном животу.
- Разликује контраст као супротстављање квалитета истог или различитих ликовних елемената.
- Појам доминанте повезује са истицањем, наглашавањем неке вредности.
- Разликује појмове реално-иреално.
- Познаје места и изворе на којима може да прошири своја знања о уметности (галерија, музеј, атеље...)

СРЕДЊИ НИВО

- Познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју.
- Уочава међусобну повезаност ликовних елемената у композицији.
- Користи се богатством линија у грађењу композиције.
- Поседује осећај за валерске вредности и различите текстуре и користи различите материјале за изражавање спонтаног ритма.
- Примењује појам стилизације у радовима.
- Образлаже свој рад и радове других (наводи садржај, тему, карактеристике технике)
- Лоцира одабрана уметничка дела у историјски друштвени контекст.
- Поседује одређено знање о имагинарном, наводи примере нестварних бића из историје.
- Познаје и користи комплементарне, топле и хладне боје.
- Одабира адекватан садржај да би стварао и декодирао визуелне шифре.
- Развија своју машту и креативност не ослањајући се само на репродуковање.
- Проналази различите начине повезивања ликовних елемената у грађењу композиције.
- Уме да истакне доминантан мотив, боју и остварује јединство уједињењем свих ликовних елемената.

НАПРЕДНИ НИВО

- Познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности.
- Одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју.
- Уочава међусобну повезаност ликовних елемената принципа и садржаја, на свом раду и радовима других.
- Изводи радове са одређеном намером, користећи основне ликовне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат.
- Користи тачне термине (контраст, јединство, хармонуја, равнотежа, доминанта...) када образлаже свој рад и радове других.
- Анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка (прави паралелу између реалног и модерне уметности)
- Самостално гради машковита и оригинална ликовна решења, стилизованих облика.
- Користи савремене облике комуникације (фотографија, видео, филм) за продубљивање својих знања.
- Успешно користи терминологију (амблем, знак, персонификација, хералдика, алегорија) при анализи радова.
- Вешто повезује ликовне елементе и принципе у једну целину.
- Разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота.

Ученик/ученица:

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
1. Медији, материјали и технике визуелних уметности	ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове	1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности 2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)	ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.2. одабира
2. Елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) Визуелних уметности	ЛК. 1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)	1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт 2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)	ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао
3. Улога, развој и различитост визуелних уметности	ЛК. 1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК. 1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе	1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст	ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела одмах на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су

ФИЗИКА

АНЕКС УЗ ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ЗА ФИЗИКУ

6. РАЗРЕД

Назив наставне теме	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Увод		-	-
Кретање	1.2.1. Ученик препознаје врсту кретања на основу примера.(праволинијско и криволинијско) 1.2.2. Ученик препознаје врсте кретања на основу примера(равномерно и неравномерно, немора да зна разлику између тренутне и средње брзине, али треба да зна да је брзина стална код рав.кретања. 1.2.3. Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн.кретање, користи образац $v=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две. Није обавезни жо да зна претварање мерних јединица. 1.4.4. Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h)	2.2.2. Зна да механичко кретање представља промену положаја неког тела у односу на референтно тело. Разликује путању тела од пређеног пута. Зна да је брзина пређени пут у јединици времена. 2.41 Ученик уме да користи важније изведене јед. за брзину.. 2.6.1. Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици. Пример: (директну и обрнуту пропорционалност). 2.6.2. Ученик уме да препозна векторску величину, (да је брзина одређена осим бројне вредности правцем и смером). 2.6.3. Ученик уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина. (зависност пређеног пута и брзине од времена) 2.7.1. Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења.	3.4.1. Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система. Пример: претвара km/h у m/s и обрнуто. 3.7.1. Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења. 3.7.2. Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.
Сила	1.1.1. Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама. Ученик такође зна да је у одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела. Ученик зна да кад	2.1.1. Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји еластична опруга, препознаје правац и смер еластичне силе. Ученик кроз задатке проверава постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације. 2.1.2. Ученик зна да је гравитациона сила увек привлачна и да зависи од масе тела, зна да је сила теже гравитациона сила; зна да одреди правац и смер еластичне силе код истегнуте односно сабијене опруге	3.7.1. Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења. (како истезање опруге зависи од силе) 3.7.2. Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом. (електрична и магнетна сила)

	тело клиза по подлози на њега делује сила трења ,која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе. 1.1.2.Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана.Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближе.	2.41Ученик уме да користи важније изведене јед.за силу.. 2.4.3.Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице.Пример:Зна да претвори килоњутн у њутн и обрнуто. 2.6.1.Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици.Пример:(директну и обрнуту пропорционалност). 2.6.2.Ученик уме да препозна векторску величину,(да је сила одређена осим бројне вредности правцем и смером). 2.6.3.Ученик уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина.(зависност дужине истезања опруге од силе) 2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења.	
Мерење	1.4.1.Ученик користи уређај за мерење(метарска трака,мензура,вага,шт оперица,амперметар и волтметар)зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и чита вредност измерене физ.величине,и запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом мере. 1.4.2.Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина.Пример:Ученик препознаје да је вага уређај за мерење масе,хронометар за мерење времена,термометар за мерење температуре.... ,Препознавање се састоји у томе да ученик бира одговоре из понуђеног скупа мерила и уређаја. 1.4.3.Ученик зна да препозна основне	2.4.1Ученик уме да користе важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке.(за силу, притисак,густину...) 2.42.Ученик зна да је литар исто што и дециметар кубни и да су то јединице којима се мери запремина,претвара литре у метре кубне и обрнуто,тоне у килограме. 2.4.3.Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице.Пример:Зна да претвори километре у метре и обрнуто као и милиметре у метре и обрнуто. 2.4.4.Ученик зна када мерење понављамо више пута када се у истим условима могу добити различити резултати. 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	3.4.1.Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система.(изведене јединице које садрже величине које нису изражене у декадном бројном систему-време.) 3.4.3.Ученик зна шта је грешка мерења,ученик зна да се тачност мерања повећава са смањењем вредности најмањег подеока на инструменту,зна да уколико понављена мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представља коначни резултат мерења. 3.7.1.Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења. 3.7.2.Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.

	јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време као и оне мер.јединице које се најчешће користе. 1.4.5. Ученик зна основна правила за исправно мерење зна да вага мора бити у хоризонталном положају кад на њој нема терета и тегова., зна да електрични инструменти морају бити на нули када нису укључени и зна под којим углом треба да гледа скалу. 1.4.6. Ученик зна да мери дужину, масу, запремину и време (користи лењир мерну траку вагу мензуру и штоперицу) приликом извођења лабораторијских вежби 1.7.1. Ученик поседује мануелне способности потребне за рад лабораторији.. 1.7.2. Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.		
Маса и густина	1.4.1. Ученик уме да користи уређај за мерење масе – вага и зна да запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом. 1.4.3. Ученик зна да користи основне јединице за масу и густину као и оне које се најчешће користе. 1.4.5. Ученик зна основна правила мерења, зна да вага мора бити у равнотежи када на њој нема терета и тегова. 1.4.6. Ученик зна да измери масу помоћу дигиталне ваге а немора да зна да	2.1.1. Ученик уме да препозна инерцију као узрок пјава при промени брзине тела. Пример: Када аутобус кочи... . 2.1.5. Ученик разуме и примењује појам густине, зна да је густина воде 1000 kg/m^3. 2.4.12.4.1 Ученик уме да користе важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке. (за масу и густину). 2.6.1. Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици. Пример: (директну и обрнуту пропорционалност).	3.4.1. Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система (g/cm^3, t/m^3 у kg/m^3) 3.7.1. Ученик уме да допнесе релевантан закључак на основу резултата мерења. 3.7.2. Ученик уме да препозна питања на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.

	користи теразије.		
Притисак	1.1.3. Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда, ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже. 1.4.2. Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска. (барометар, манометар) 1.4.3. Ученик уме да користи основне јединице за притисак, препознаје да је основна јединица Паскал али да се у свакодневном животу користи и милибар.	2.1.6. Ученик да зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности, зна да процени у понуђеној ситуацији на којој дубини ће бити већи или мањи притисак. 2.4.1. Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак. 2.4.3. Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу. (Пример: kPa, MPa у Pa). 2.6.1. Ученик разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици. (Пример: директну и обрнуту пропорционалност, како притисак зависи од силе и додирне површине, способан да реши задатак и израчуна непознату величину.)	3.1.3. Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи, зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте, тежине тела и од додирне површине тела и подлоге, закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине, на примеру три квадра идентичних маса одреди ко врши већи притисак. 3.1.4. Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима, зна да је статички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи, разуме како се притисак преноси кроз течности.

7. РАЗРЕД

Назив наставне теме	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Сила кретање	1.2.1. Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путања. (Пример: кретање аутомобила по правом путу, кретање листа кога носи ветар.) 1.2. Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. 1.2.3. Ученик уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му	2.2.1. Ученик уме да препозна убрзано кретање, препознаје да тело које се креће убрзано (успорено) у истим временским интервалима прелази различите путеве, препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине. 2.2.2. Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују, зна да је убрзање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања.	3.2.1. Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање, зна да користи везу између брзине и убрзања као и пређеног пута, брзине и убрзања код равн. убрзаног кретања. Пример: Зна да израчуна пређени пут брзину и убрзање код равн. убрзаног кретања. 3.7.1. Ученик уме да донесе закључак на основу резултата

	познате друге две величине, и користи образац $v=s/t$. 1.4.4. Ученик уме да препозна јединице за брзину.	2.6.1. Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност, убрзање је сразмерно сили а обрнуто сразмерно маси. 2.6.2. Ученик уме да препозна векторске величине силу, брзину и убрзање (зна да је за њихово одређивање потребно познавати правац и смер). 2.6.3. Ученик уме да користи табеларни и графички приказ зависности физичких величина (пређеног пута, брзине и убрзања од времена.) 2.7.2. Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата (закључи и уочи зависност убрзања од силе и масе). 2.7.3. Реализује експеримент по упутству.	мерења (провера другог Њутновог закона).
Кретање тела под дејством силе теже, Сила трења	1.1.1. Ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирију или се крећу равномерно, зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења зауставља тело јер се супроставља телу. 1.2.1. Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање (вертикални хитац) 1.7.1. Ученик поседује основне способности за рад у лабораторији (при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2. Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.	2.1.2. Ученик зна основне особине гравитационе силе, зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. 2.6.1. Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност. Пример: Како сила трења зависи од тежине тела. 2.7.2. Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата. (изводи закључак од чега зависи сила трења као и врсте трења.	3.2.1. Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац. (уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања.) 3.7.1. Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења. (мерење гравитационог убрзања при слободном падању и коефицијента трења клизања.
Равнотежа тела	1.2.1. Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. Пример: кретања детета на клацкалицу, кретање точка на колицима) 1.7.2. Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији. (при изради лабораторијских вежби)	2.1.1. Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела, препознаје правац и смер деловања силе као и равнотежу тела. 2.1.2. Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. 2.1.3. Ученик уме да препозна када је полуга у стању равнотеже, уме да примени услов равнотеже. (пример: Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним одговорима препозна растојање од тачке ослонца ако дат однос	3.1.1. Ученик разуме и примењује услове равнотеже полуге, зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца, зна да која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачку ослонца, зна да израчуна интензитет момената сила које се јављају код полуге. (Пример: Клацкалица и кантар) 3.1.2. Ученик зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равн. креће, односно зна кад је тело у стању статичке и динамичке

		њихових маса. 2.1.4. Ученик разуме како односи сила утичу на врсту кретања, да услучају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања. (убрзано успорено стање мировања или рав. праволин. кретања.) 2.1.5. Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива лебди или тоне. 2.7.3. Ученик реализује експеримент по упутству (одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона).	равнотеже.
Механички рад, Енергија и Снага	1.7.1. Ученик поседује основне способности за рад у лабораторији (при израду лабораторијских вежби које се односе на ову тему). 1.7.2. Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији. (при изради лабораториј вежбе)	2.4.1. Уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (Пример: За силу, рад енергију и снагу) 2.4.3. Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу. (користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице) 2.5.1. Ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којој се тело налази. 2.5.3. Ученик уме да препозна појмове рада и снаге. (зна да је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршени рад у јединици времена.) 2.6.1. Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност. (рад сразмеран сили и пређ. путу, снага сразмерна раду а обрнуто сразмерна времену.) 2.7.3. Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	3.5.1. Ученик разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава. (разуме да при слободном паду, вертикалном хицу навише и наниже кинет. енергија прелази у потенцијалну и обрнуто тако да њихов збир остаје сталан) 3.7.1. Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.
Топлотне појаве	1.5.1. Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре, ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања, зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело, зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. 1.5.2. Ученик уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела,	2.5.4. Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура. 2.5.5. Ученик зна да запремина тела зависи од температуре, зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. 2.6.1. Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност. (да је количина топлоте сразмерна маси и промени температуре.)	3.5.2. Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описује промене агрегатних стања, зна основне особине агрегатних стања (чврсто, течност и гасовито), зна шта су топљење, очвршћавање, испаравање и кондензација) 3.7.1. Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.

	препознаје да трење може да доведе до промене температуре. (тестерисање дрвета) 1.7.2.Ученик уме да се придржава правила понашања у лабораторији.(при изради лабораториј вежбе)	2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	

8. РАЗРЕД

Назив наставне теме	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Осцилаторно и таласно кретање	1.2.1.Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. (Осциловање тега на опрузи и кретање детета на љуљашци. 1.7.1.Ученик поседује способности потребне за рад у лабораторији. 1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.	2.2.3.Ученик уме да препозна основне појмове које описује осцилаторно кретање, зна шта је равнотежни положај, амплитуда, период осциловања... 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну и обрнуту пропорционалност (да је период осциловања клатна сразмеран дужини клатна а о обрнуто сразмеран грав.убрзању и фреквенцији. 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	3.2.2.Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују осцилаторно кретање. (однос периода осциловања, фреквенције и броја осцилација код осцилатора, то јест везу периода осциловања и дужине математичког клатна, уме да израчуна вредност периода и фреквенције ако су дати број осцилација и време. 3.2.3.Ученик зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању (математ.клатна и тега на опрузи),зна да је брзина тела највећа при пролазу кроз равнотежни положај а да је једнака нули кад се налази у амплитудни положај. 3.2.4.Ученик зна основне физичке величине које описују таласно кретање,зна шта је таласна дужина и зна да препозна на графички приказаном таласу,зна да израчуна период и фреквенцију таласа и зна шта је амплитуда таласа. 3.2.5.Ученик уме да препозна основне особине звука , зна да звук представља механички талас који се простире у свим срединама различитим брзинама. 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.
Светлост	1.7.1.Ученик поседује способности потребне за рад у лабораторији.	2.7.2.Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата при	3.2.5.Ученик уме да препозна особине светлости зна да светлост представља

	1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.	изради лабор.вежби. 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	електромагнетни талас који се простире кроз вакуум истом брзином који износи 300000km/s и да је то највећа могућа брзина. 3.2.6.Ученик зна како се прелама и одбија светлост,разуме да је тело видљиво само ако светлосни зраци падају право на тело одбијају се од њега и долазе до ока посматрача.,зна закон одбијања светлости,зна да је положај лика предмета у води померен у односу на стварни положај предмета због преламања светлости,зна да лупа микроскоп и телескоп преламају светлост и да их користимо за увећање лика. 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.
Електр ично поље	1.1.2.Ученик уме да препозна смер деловања електростатишке силе, зна да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана и на основу тога препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно,и да ће интеракција бити највећа у случају када су наелектрисана тела међусобно најближа.	2.4.1.Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке.(за кол.наелектрисања, електрични потенцијал...) 2.6.1.Ученик примењује директну и обрнуту пропорционалност .(да Кулонова сила сразмерна количинама наелектрисања а обрнуто сразмерна квадрату растојања)	
Електр ична струја	1.3.1.Ученик уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале. Пример: Да би струја текла кроз течност она мора бити проводна или да струјно коло може да се затвори металним новчићем а не гумицом. 1.4.1.Ученик уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока,користи уређаје за мерење амперметре и волтметре и зна да запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом мере. 1.4.2.Ученик уме да препозна инструменте за мерење јачине струје и напона,препознаје да се јачина струје мери амперметром а напон волтметром. 1.4.3.Ученик зна да користи основне јединице за :јачину	2.3.1.Ученик зна да разликује електричне проводнике и изолаторе,зна да метали и водени раствори неких супстанција као и гасови при одређеним условима могу да проводе електричну струју. 2.3.2.Ученик зна називе основних елемената електричног кола. (извор струје,прекидач,проводник и отпорник) и зна да их препозна у простом колу. 2.3.3.Ученик уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно,зна да се за повећање напона користи редна веза ,на пр.зна да да повеже три идентичне батерије како би добио три пута већи напон,зна да се редна веза остварује везивањем позитивног пола једног извора за негативни пол следећег извора,да се паралелна веза остварује везивањем свих позитивни полова у једну тачку а свих негативних у	3.3.1.Ученик зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу, зна да се отпорници могу везати редно и паралелно, да се амперметар везује редно аволтметар паралелно. 3.4.2.Ученик уме да мери јачину струје и напон у електричном колу,зна да изабере одговарајући опсег јачине струје и напона. (једносмерних стр.) 3.7.1.Ученик уме да донесе закључак на основу резултата мерења.

	струје,напон, рад и снагу електричне струје.) .7.1.Ученик поседује способности потребне за рад у лабораторији. 1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.	другу. 2.3.4.Ученик уме да израчуна јачину струје отпор или напон ако су познате друге две.(користи образац $I=U/R$) 2.3.5.Ученик уме да препозна топлотне ефекте електричне струје,да може да се користи за грејање. 2.3.6.Ученик разуме појмове енергије и снаге електричне струје,зна да се електрични уређаји карактеришу електричном снагом која се изражава у киловатима, разуме да потршња електрична енергије зависи од снаге уређаја и времена коришћења и изражава се у KWh. 2.4.1.Ученик зна да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке .(јачина струје, напон, снаге) 2.4.3.Ученик уме да користи префиксе мили и кило и уме да да претвара јединице. 2.5.2.Ученик уме да препозна да се у уређајима и процесима у којима постоји механичко кретање електрична енергија троши на механички рад. (електромотор) 2.6.1.Ученик примењује директну и обрнуту пропорционалност.(јачина струје сразмерна напону а обрнуто сразмерна отпору) 2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате мерења. (Омов закон) 2.7.3.Ученик уме да реализује експеримент по упутству.	
Магнетно поље	1.1.2.Ученик уме да препозна смер деловања магнетне силе,зна да стални магнети имају два пола N и S и да магнетно деловање може бити привлачно и одбојно. 1.3.2. Ученик уме да препозна магнетне ефекте електричне струје,препознаје да се калем кроз који протиче струја понаша као шипкасти магнет,да при престанку протицања струје калем губи магнетнасвојства.	2.5.2.Ученик уме да препозна појаве код којих се електрична струја троши на механички рад. (деловање магнетног поља на проводник са струјом) 2.6.1.Ученик разуме и примењује директну пропорционалност. (Амперова сила)	3.7.2.Ученик уме да препозна питање и да одговор вршењем демонстрационих огледа са магнетима.
Елементи атомске и нуклеарне	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет

физике	Хемија.		Хемија.
Физик а и саврем ени свет	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.

БИОЛОГИЈА

АНЕКС УЗ ГОДИШЊИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА

5. РАЗРЕД

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Увод			3.6.1 разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
Особине живих бића и разноврсност живог света	1.1.1 уме да наведе основне карактеристике живог света 1.1.2 разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима 1.1.3 препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња 1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих 1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије 1.2.2 зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских	2.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима) 2.1.2 познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима 2.1.3 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе 2.1.4 уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме 2.2.1 разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским	3.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.) 3.1.2 уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо 3.1.3 разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима 3.1.4 познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група 3.1.5 уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама 3.2.1 зна карактеристике и

	организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија 1.2.3 зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма	организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.) 2.2.2 зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа 2.2.3 зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека	основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека 3.2.2 разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност 3.2.3 разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
Царство биљака- грађа и животни процеси	1.2.4 познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси 1.2.5 разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном 1.2.6 разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) 1.2.7 зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.3.1 разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте 1.3.2 зна основне појмове о процесима размножавања 1.4.3 уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)	2.2.4 разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам 2.2.5 разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје 2.2.6 разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање 2.3.1 разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања 2.3.2 разуме механизам настанка зигота	3.2.3 разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције 3.6.1 разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2 уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3 уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.4 разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак 3.6.5 зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере 3.2.4 разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање 3.2.5 разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса

Разноврсност биљака, значај и заштита	1.2.7 зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.3.1 разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте 1.3.2 зна основне појмове о процесима размножавања 1.4.6 разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.7 препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) 1.4.8 зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења 1.5.6 разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животног намирница	2.4.8 разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије 2.4.9 разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова) 2.5.2 разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животног намирница 2.5.3 зна како се чува хранљива вредност намирница	3.2.3 разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
Царство гљива	1.2.7 зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.4.3 уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)	2.2.4 разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам	

6. РАЗРЕД

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Увод	1.1.3 препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња 1.1.4 уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих 1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије 1.2.3 зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма 1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)	2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима 2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе 2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме 2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа 2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека 2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам 2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје 2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при	3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима 3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група 3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама 3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

		чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање	
Празивотиње	1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.1 зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије	2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам	3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност 3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције
Царство животиња	1.1.5 зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.2 зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија 1.2.4 познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси 1.2.5 разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном 1.2.6 разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) 1.2.7 зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.3.1 разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте 1.3.2 зна основне појмове о процесима размножавања	2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију 2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања 2.3.2. разуме механизам настанка зигота 2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма 2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине	3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност 3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције 3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информичу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система) 3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, међајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције 3.6.1 разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2 уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3 уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.5 зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру

			који сам одабере
Угроженост и заштита животиња	1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења 1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава 1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима	2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)	
Увод у еволуцију живог света	1.3.8 зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи 1.3.9 зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа 1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама	2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма 2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине	3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције

7. РАЗРЕД

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Порекло и развој људске врсте	1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих 1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма 1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи <u>1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа</u>	<u>2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе</u> 2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека <u>2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине</u>	<u>3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група</u> 3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

	1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама		
Грађа човечијег тела	1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија 11.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси 1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном 1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) 1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте 1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања 1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал 1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома 1.3.5. зна основне принципе наслеђивања 1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују 1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће 1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава 1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава	2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.) 2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа 2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам 2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање 2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи 2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију 2.2.9. зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе 2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања 2.3.2. разуме механизам настанка зигота 2.3.3. разуме зашто потомци личе на	3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност 3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције 3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање 3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса 3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информису организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система) 3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање -улога ендокриног система) 3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам 3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба 3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму 3.3.3. зна функцију генетичког материјала и

	званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије) 1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару 1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница 1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека 1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)	родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима 2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина 2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља 2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница 2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница 2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека 2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.) 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату 2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату	његову основну улогу у ћелији 3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте 3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције 3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста 3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране 3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност 3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимична, шећерна болест) 3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа 3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности 3.5.8. разуме механизме стресног стања и утицај јаким негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца
Репродуктивно здравље	1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље 1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу	2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату	

	могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.) 1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље 1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима) 1.5.13. зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна		

8. РАЗРЕД

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Увод	1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи 1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа	2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма	3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека
Екологија и животна средина	1.1.5. зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе 1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном 1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином 1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина,	2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи 2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова 2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства	3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама 3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције

	станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима 1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације 1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)	биоценоза и популација 2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота) 2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи 2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају	понашања за преживљавање 3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса 3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система) 3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање -улога ендокриног система) 3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам 3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози 3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде) 3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота) 3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација
Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема-животне средине	1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају	2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у	3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним

	1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) 1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату	околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме 2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију 2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма 2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине 2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи 2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају 2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини 2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије 2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вргова) 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату	ситуацијама у сложенијим заједницама 3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје 3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) 3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета 3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете 3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак 3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

		2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату	
Глобалне последице загађивања животне средине	<u>1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</u> 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату 1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника	2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије <u>2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u> 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату 2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату	3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета 3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете 3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак 3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере
Животна средина и одрживи развој	1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) 1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) 1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог	2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату 2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и	3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета 3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете 3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2. уме да осмисли

	непосредног животног окружења 1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) 1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату 1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника	реализује једноставан експеримент и извести о резултату	једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак 3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере
Животна средина, здравље и култура живљења	1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава 1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима 1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије) 1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека 1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника	2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља 2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека 2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату 2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата 2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату	3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести 3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података 3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата 3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај 3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак 3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

АНЕКС ГОДИШЊЕМ ПЛАНУ РАДА ЗА ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ 5. разред

Наставна облааст гимнастика

	Назив вежбе	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вежбе на тлу („парт ер“)	Колут напред из чучња до чучња	*		
	Колут напред преко препреке-одразом, без изразите фазе лета	*		
	Колут напред преко препреке са фазом лета (сунђер струњача)			*
	Колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер струњача)			*
	Из става раскорачног колут назад до става раскорачног	*		
	Из става раскорачног колут напред до става раскорачног			*
	Став на шакама уз помоћ	*		
	Став на шакама уз малу помоћ			*
	Став на шакама, издржај, колут напред			*
	Премет странце упором у „бољу“ страну	*		
	Премет странце упором улево и удесно		*	
	Прекопит („салто згрчено телом“) напред			*
	Мост из лежећег на леђима	*		
	Мост заклоном и усклоном уз помоћ			*
	Вага претклоном и заножењем на левој и на десној ноzi	*		
Прескок	Разношка преко козлића			*
	Згрчка уз помоћ			*
	Згрчка преко козлића или коња			*
	Разношка и згрчка са изразитом фазом лета			*
Разбој	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Узмак одразом једне ноге до упора предњег, премах одножно десном/левом до упора јашућег, потхват десном/левом и спојено премахом одножно левом/десном одношка са окретом за 90°	*		
	Ученици и ученице – дохватно вратило или виша притка разбоја: Њих у вису предњем, саскок у зањиху	*		
	Ученици – дохватно вратило: Суножним одразом узмак до упора предњег, саскок подметно		*	
Разбој	Ученице – двовисински разбој: Лицем према нижој притки – залетом и суножним одскоком наскок у упор предњи; премах одножно десном; премах одножно левом; прехват на вишу притку и спојено подметно успоставити предњих и саскок у предњиху			*
	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Ковртљај назад у упору предњем			*
	Ученици – паралелни разбој:			
	На почетку разбоја: њих у упору, предњихом упор до седа разножно; саседом сножити и зањихом саскок	*		

	Из замаха (предњиха) у упору предношка са окретом за 180° према притки до става на тлу			*
	Њих у потпору; предњихом упор до седа разножно: упор за рукама и спојено колут напред до седа разножно			*
Греда	Ученици и ученице – ниска, средња или висока греда: Наскочити на произвољан начин; усправ – одручити; кораци успону унапред до средине греде; чучањ и окрет у чучњу за 180° усправ; два корака зибом почучњем уназад; окрет у успону за 180° - узручити, кораци до краја греде; саскок пруженим телом (бочно)	*		
	Ученице – висока греда или греда висине од 80cm			
	Наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом), окрет за 90° улево и прехват бочно (палчеви су окренути један према другом), упор клечећи на десној заножити левом (мала вага); ослонцем заножене ноге испред тела усправ уз помоћ; четири корака у успону – узручити; саскок суножним одскоком, доскочити на исто место – одручити, четири корака са предножењем; окрет за 90°, узручити; саскок пруженим телом, завршити леђима према греди			*
	Залетом и суножним одскоком наскок премах одножно десном у упорјашући; окрет за 90° у лево; прехватом бочно и ослонцем стопалима иза тела упор чучећи; усправ, одручити; два корака зибом почучњем; скок суножним одскоком и доскок на једну ногу, слободна је у заножењу; вага претклоном и заножењем, усклон, валцер кораци до краја греде – таласи у одручењу; окрет у успону за 180° и једна дужина греде произвољна комбинација кретања (кораци, поскоци, окрети...), на крају греде саскок згрчено – бочно у односу на греду (завршити леђима према крају греде)			*
Кругови	Ученици			
	Дохватни кругови: Суножним одривом згибом вис узнето, издржај; крос вис предњи саскок (уз помоћ)	*		
	Доскочни кругови: Из замаха предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражњи – саскок (уз помоћ)			*
	Доскочни кругови: Из виси предњег вучењем вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, отварањем вис предњи и спетни саскок			*
Коњ са хватаљкама	Ученици			
	Наскок у упор предњи; премах одножно у упор јашући (назначити); њих у упору јашућем; премах заножном у упор стражњи; замахом ногама унапред саскок	*		
	Наскок у упор предњи; премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад; премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад до упора предњег; замахом ногама уназад саскок			*
	Наскок у упор предњи; премах одножно			

	десном напред, премах одножно левом напред, премах одножно десном назад до упора јашућег; њих у упору са преношењем тежине са руке на руку и спетно. Премах одножно десне саскок са окретом за 90° улево			*

Наставна област рукомет

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вођење лопте „јачом“ руком у месту и праволинијско кретање умерном брзином	*		
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у месту			*
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у кретању максималном брзином (праволинијски и са променом правца)			*
Вођење лопте „јачом“ руком у праволинијском трчању максималном брзином			*
Бацање (додавање) лопте тзв. „кратким замахом“ изнад висине рамена	*		
Бацање (додавање) лопте тзв. „дугим замахом“ на веће растојање			*
Бацање (додавање) лопте иза леђа			*
Увртање подлакти „слабијом“ руком			*
Хватање лопте у висини груди	*		
Хватање непрецизно бачених лопти (високих, ниских)		*	
Бочни („шасе“) шут		*	
Шут из трка („чеони шут“)		*	
Скок шут са позиције бека, крила, пивота			*
Игра на два гола	*		
Игра на два гола уз примену свих правила			*
Три корака	*		
Три секунде	*		
Три метра	*		
Искључења		*	
Не прави прекршај ношена лопта		*	
Не прави прекршај преступ		*	
Извођење аута	*		
Индивидуална тактика одбране			*
Индивидуална тактика напада			*
Преузимање играча при блокади			*
Игра на два гола уз суђење самих ученика			*
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна област фудбал

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Праволинијско вођење лопте произвољним делом стопала	*		
Вођење лопте променом правца кретања разним деловима стопала уз присуство играча који омета			*
Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*	
Одузимање лопте, избијањем, уклизавањем, гурањем раменом		*	
Застављање лопте која се креће у ваздуху произвољним делом стопала или било којим делом тела		*	
Вођење лопте произвољним делом стопала и шутирањ на гол произвољним делом стопала		*	
Одбијање лопте главом		*	
Техника голмана		*	

Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*	
Недозвољени контакт са лоптом	*		
Убацивање лопте у игру пре почетка утакмице, након прекида и када напусти терен	*		
Измена играча	*		
Извођење слободних и казних удараца	*		
Испуњава тактичке задатке		*	
Временске казне и искључења до краја утакмице	*		
Тактика одбране – индивидуална и колективна; постављање код извођења аута		*	
Тактика напада		*	
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица зна да суди			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна област плес

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Успешно плеском (ударањем дланом о длан) прати акценте у темпу музичке пратње	*		
Успешно плеском или топотом прати задати ритам и темпо музичке пратње	*		
Успешно се креће у задатом простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање		*	
Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално, у пару, у групи			*
Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике: галоп, дечији поскок, мењајући корак, кораци са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укрштањем напред – назад, укључујући ходање и трчање) у целини		*	
Уз помоћ (наставника) реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта			*
Самостално реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта			*
Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове			*
Састаља и изводи самосталну плесну комбинацију у 2/4 такту од произвољно одабраних и укомпонованих основних елемената технике плесова			*
Исказује креативност и стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних комбинација			*
Влада терминологијом плесова			*
Учествује на такмичењу			*

Наставна област ритмичка гимнастика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са заножењем, комбинација галоп – поскок са заножењем	*		
Окрет за 90°, 180° и 360°	*		
Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока – обртање вијаче унапред и уназад, прескакање вијаче у трчању	*		
Ритмичко ударање чуњева један о други и о под, мали кругови	*		

чуњевима			
Галоп + дечији поскоци вијачом		*	
Галоп + поскок заножњем		*	
Галоп + мачији скок са бацањем и хватањем лопте, замаси лоптом у хоризонталној равни спојено са окретом за 180° и 360°		*	
Прескакање вијаче у трчању		*	
Прескакање вијаче галопом и странце		*	
Прескакање вијаче дечијим поскоцима		*	
Кружење вијачом (бочно и чеоно)		*	
Трчање са обртањем вијаче и прелаз у галоп			*
Научени поскок или скок повезати са ударањем чуња о чуњ испред и иза тела – изнад главе и испод ногу			*
Ритмички састав без реквизита			*
Ритмички састав лоптом			*
Ритмички састав вијачом			*
Ритмички састав обручем			*
Ритмички састав чуњевима			*
Ученица се такмичи			*

Наставна област стони тенис

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Форхенд и бекенд техника без ротације	*		
Форхенд и бекенд ударац са ротацијом по дијагонали			*
Основни став у игри	*		
Примена сложених техника са обе стране рекета			*
Пимпл игра обема странама		*	
Основна техника кретања	*		
Штоп игра и активна игра спином			*
Школси сервис обема странама	*		
Разноврсни сервис			*
Зна када је поен	*		
Промена сервиса	*		
Трајање сета	*		
Активна игра		*	
Испуњава тактичке задатке у зависности од противника			*
Користи више врста квалитетног ротираног сервиса са увежбаним тактичко – техничким наставком у игри			*
Такмичи се			*
Познаје организацију игре			*
Суди на мечевима			*
Искатује вољу за напредовањем			*

Наставна област атлетика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултате	*		
Изводи технику штафетног трчања			*
Правилно скаче у даљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока		*	
Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуће			*
Зна атлетска правила за скок у даљ		*	
Правилно скаче у вис варијантом технике маказице	*		
Правилно скаче у вис леђном варијантом технике			*
Зна атлетска правила за скок у вис		*	

Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хитца			*
Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хитца			*
Зна атлетска правила бацања кугле		*	
Такмичи се у једној од атлетских дисциплина			*
Такмичи се у атлетском петобоју			*

Наставна област пливање

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Пливање произвољним начином, скок на ноге са висине 1m у дубоку воду, одржавање у усправном положају у дубокој води, започињање пливања из вертикалног – хоризонталног плутања, коришћење зидабазена за окрет, подизање три предмета са дна базена или роњење 6 метара са променом дубине и правца	*		
Плива једном од техника спортског пливања		*	
Поседује вештину самопомоћи у виду безбедног понашања у и око водене средине			*
Плива две технике спортског пливања			*
Такмичи се			*

6. Разред

Наставна област гимнастика

	Назив вежбе	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вежбе на тлу („партер“)	Колут напред из чучња до чучња	*		
	Колут напред преко препреке-одразом, без изразите фазе лета	*		
	Колут напред преко препреке са фазом лета (сунђер струњача)			*
	Колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер струњача)			*
	Из става раскорачног колут назад до става раскорачног	*		
	Из става раскорачног колут напред до става раскорачног			*
	Став на шакама уз помоћ	*		
	Став на шакама уз малу помоћ			*
	Став на шакама, издржај, колут напред			*
	Премет странце упором у „бољу“ страну	*		
	Премет странце упором улево и удесно		*	
	Прекопит („салто згрчено телом“) напред			*
	Мост из лежећег на леђима	*		
	Мост заклоном и усклоном уз помоћ			*
Прескок	Вага претклоном и заножњем на левој и на десној ноzi	*		
	Разношка преко козлића		*	
	Згрчка уз помоћ		*	
	Згрчка преко козлића или коња			*
Разбој	Разношка и згрчка са изразитом фазом лета			*
	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Узмак одразом једне ноге до упора предњег, премах одножно десном/левом до упора јашућег, потхват десном/левом и спојено премахом одножно левом/десном одношка са окретом за 90°	*		
	Ученици и ученице – дохватно вратило или			

	виша притка разбоја: Њих у вису предњем, саскок у зањиху	*		
	Ученици – дохватно вратило: Суножним одразом узмак до упора предњег, саскок подметно	*		
	Ученице – двовисински разбој: Лицем према нижој притки – залетом и суножним одскоком наскок у упор предњи; премак одножно десном; премак одножно левом; прехват на вишу притку и спојено подметно успоставити предњих и саскок у предњиху			*
	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Ковртљај назад у упору предњем			*
	Ученици – паралелни разбој:			
	На почетку разбоја: њих у упору, предњихом упор до седа разножно; саседом сножити и зањихом саскок	*		
	Из замаха (предњиха) у упору предношка са окретом за 180° према притки до става на тлу			*
	Њих у потпору; предњихом упор до седа разножног: упор за рукама и спојено колут напред до седа разножно			*
Греда	Ученици и ученице – ниска, средња или висока греда: Наскочити на произвољан начин; усправ – одручити; кораци успону унапред до средине греде; чучањ и окрет у чучњу за 180° усправ; два корака зибом почучњем уназад; окрет у успону за 180° - узручити, кораци до краја греде; саскок пруженим телом (бочно)	*		
	Ученице – висока греда или греда висине од 80cm			
	Наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом), окрет за 90° улево и прехват бочно (палчеви су окренути један према другом), упор клечећи на десној заножити левом (мала вага); ослонцем заножене ноге испред тела усправ уз помоћ; четири корака у успону – узручити; саскок суножним одскоком, доскочити на исто место – одручити, четири корака са предножењем; окрет за 90°, узручити; саскок пруженим телом, завршити леђима према греди			*
	Залетом и суножним одскоком наскок премак одножно десном у упорјашући; окрет за 90° у лево; прехватом бочно и ослонцем стопалима иза тела упор чучећи; усправ, одручити; два корака зибом почучњем; скок суножним одскоком и доскок на једну ногу, слободна је у заножењу; вага претклоном и заножењем, усклон, валцер кораци до краја греде – таласи у одручењу; окрет у успону за 180° и једна дужина греде произвољна комбинација кретања (кораци, поскоци, окрети...), на крају греде саскок згрчено – бочно у односу на греду (завршити леђима према крају греде)			*
Кругови	Ученици			
	Дохватни кругови: Суножним одривом згибом вис узнето, издржај; крос вис предњи саскок (уз помоћ)	*		
	Доскочни кругови: Из замаха предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражни – саскок (уз помоћ)			*
	Доскочни кругови: Из виса предњег вучењем вис			

	узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, отварањем вис предњи и спетни саскок			*
Коњ са хваталкама	Ученици			
	Наскок у упор предњи; премах одножно у упор јашући (назначити); њих у упору јашућем; премах заножном у упор стражњи; замахом ногама унапред саскок	*		
	Наскок у упор предњи; премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад; премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад до упора предњег; замахом ногама уназад саскок			*
	Наскок у упор предњи; премах одножно десном напред, премах одножно левом напред, премах одножно десном назад до упора јашућег; њих у упору са преношењем тежине са руке на руку и спетно. Премах одножно десне саскок са окретом за 90° улево			*

Наставна облааст рукомет

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вођење лопте „јачом“ руком у месту и праволинијско кретање умерном брзином	*		
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у месту		*	
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у кретању максималном брзином (праволинијски и са променом правца)			*
Вођење лопте „јачом“ руком у праволинијском трчању максималном брзином		*	
Бацање (додавање) лопте тзв. „кратким замахом“ изнад висине рамена	*		
Бацање (додавање) лопте тзв. „дугим замахом“ на веће растојање		*	
Бацање (додавање) лопте иза леђа			*
Увртање подлакти „слабијом“ руком			*
Хватање лопте у висини груди	*		
Хватање непрецизно бачених лопти (високих, ниских)		*	
Бочни („шасе“) шут	*		
Шут из трка („чеони шут“)		*	
Скок шут са позиције бека, крила, пивота			*
Игра на два гола	*		
Игра на два гола уз примену свих правила		*	
Три корака	*		
Три секунде	*		
Три метра	*		
Искључења		*	
Не прави прекршај ношена лопта	*		
Не прави прекршај преступ	*		
Извођење аута	*		
Индивидуална тактика одбране		*	
Индивидуална тактика напада		*	
Преузимање играча при блокади		*	
Игра на два гола уз суђење самих ученика			*
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна облааст кошарка

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Основни став у нападу и одбрани	*		
Пивотирање	*		
Кретање у одбрани	*		
Скок у удбрани и нападу	*		
Хватање и додавање лопте обема рукама	*		
Вођење лопте праволинијски и са предњом променом правца	*		
Шут на кош из продора дриблингом		*	
Шут са дистанце		*	
Додавање лопте једном руком		*	
Шут на кош из продора двокораком након пријема лопте			*
Вођење лопте са променом кроз ноге			*
Шут из продора двокораком након пријема лопте			*
Шутирање полагање одоздо, одозго ибочно		*	
Игра 2 на 2 у нападу и одбрани		*	
Сарадња три играча у контра нападу и позиционом нападу			*
Одбрана „човек на човека“ и напад на ту одбрану		*	
Вођење лопте са променом иза леђа и „ролингом“			*
Скок – шут			*
Игра 3 на 3 у нападу и одбрани			*
Зонска одбрана и напад на зонску одбрану			*
Зна шта је лична грешка	*		
Преступ	*		
Не прави грешке у вођењу лоптевођење лопте у „задње“ поље	*		
Не прави грешку у корацима	*		
Не прави грешку 3	*		
Не прави грешку 5	*		
Извођење аута	*		
Ученик/ученица учествује у такмичењу			*
Ученик/ученица зна да суди			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна облааст фудбал

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво
Праволинијско вођење лопте произвољним делом стопала	*	
Вођење лопте променом правца кретања разним деловима стопала уз присуство играча који омета		*
Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*
Одузимање лопте, избијањем, уклизавањем, гурањем раменом		*
Застављање лопте која се креће у ваздуху произвољним делом стопала или било којим делом тела		*
Вођење лопте произвољним делом стопала и шутирањ на гол произвољним делом стопала		*
Одбијање лопте главом		*
Техника голмана		*
Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*
Недозвољени контакт са лоптом	*	
Убацивање лопте у игру пре почетка утакмице, након прекида и када напусти терен	*	
Измена играча		

Извођење слободних и казних удараца	*	
Испуњава тактичке задатке		*
Временске казне и искључења до краја утакмице	*	
Тактика одбране – индивидуална и колективна; постављање код извођења ауга		*
Тактика напада		*
Ученик/ученица се такмичи		
Ученик/ученица зна да суди		
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира		

Наставна област плес

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Успешно плеском (ударањем дланом о длан) прати акценте у темпу музичке пратње	*		
Успешно плеском или топотом прати задати ритам и темпо музичке пратње	*		
Успешно се креће у задатом простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање		*	
Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално, у пару, у групи		*	
Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике: галоп, дечији поскок, мењајући корак, кораци са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укршпањем напред – назад, укључујући ходање и трчање) у целини		*	
Уз помоћ (наставника) реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта		*	
Самостално реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта			*
Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове			*
Саставља и изводи самосталну плесну комбинацију у 2/4 такту од произвољно одабраних и укомпонованих основних елемената технике плесова			*
Исказује креативност и стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних комбинација			*
Влада терминологијом плесова			*
Учествује на такмичењу			*

Наставна област ритмичка гимнастика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са заножењем, комбинација галоп – поскок са заножењем	*		
Окрет за 90°, 180° и 360°	*		
Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока – обртање вијаче унапред и уназад, прескакање вијаче у трчању	*		
Ритмичко ударање чуњева један о други и о под, мали кругови чуњевима	*		

Галоп + дечији поскоци вијачом		*	
Галоп + поскок заножњем		*	
Галоп + мачији скок са бацањем и хватањем лопте, замаси лоптом у хоризонталној равни спојено са окретом за 180° и 360°		*	
Прескакање вијаче у трчању		*	
Прескакање вијаче галопом и странце		*	
Прескакање вијаче дечијим поскоцима		*	
Кружење вијачом (бочно и чеоно)		*	
Трчање са обртањем вијаче и прелаз у галоп			*
Научени поскок или скок повезати са ударањем чуња о чуњ испред и иза тела – изнад главе и испод ногу			*
Ритмички састав без реквизита			*
Ритмички састав лоптом			*
Ритмички састав вијачом			*
Ритмички састав обручем			*
Ритмички састав чуњевима			*
Ученица се такмичи			*

Наставна област стони тенис

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Форхенд и бекенд техника без ротације	*		
Форхенд и бекенд ударац са ротацијом по дијагонали			*
Основни став у игри	*		
Примена сложених техника са обе стране рекета			*
Пимпл игра обема странама		*	
Основна техника кретања	*		
Штоп игра и активна игра спином		*	
Школси сервис обема странама	*		
Разноврсни сервис			*
Зна када је поен	*		
Промена сервиса	*		
Трајање сета	*		
Активна игра		*	
Испуњава тактичке задатке у зависности од противника			*
Користи више врста квалитетног ротираног сервиса са увежбаним тактичко – техничким наставком у игри			*
Такмичи се			*
Познаје организацију игре			*
Суди на мечевима			*
Искатује вољу за напредовањем			*

Наставна област атлетика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво
Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултате	*	
Изводи технику штафетног трчања		*
Правилно скаче у даљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока	*	
Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуће		
Зна атлетска правила за скок у даљ	*	
Правилно скаче у вис варијантом технике маказице	*	
Правилно скаче у вис леђном варијантом технике		
Зна атлетска правила за скок у вис		*

Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хитца			*
Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хитца			
Зна атлетска правила бацања кугле			*
Такмичи се у једној од атлетских дисциплина			*
Такмичи се у атлетском петобоју			

Наставна област пливање

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Пливање произвољним начином, скок на ноге са висине 1m у дубоку воду, одржавање у усправном положају у дубокој води, започињање пливања из вертикалног – хоризонталног плутања, коришћење зидабазена за окрет, подизање три предмета са дна базена или роњење 6 метара са променом дубине и правца	*		
Плива једном од техника спортског пливања		*	
Поседује вештину самопомоћи у виду безбедног понашања у и око водене средине			*
Плива две технике спортског пливања			*
Такмичи се			*

7. и 8. Разред

Наставна област гимнастика

	Назив вежбе	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вежбе на тлу („партер“)	Колут напред из чучња до чучња	*		
	Колут напред преко препреке-одразом, без изразите фазе лета	*		
	Колут напред преко препреке са фазом лета (сунђер струњача)		*	
	Колут напред летећи са изразитом фазом лета (сунђер струњача)			*
	Из става раскорачног колут назад до става раскорачног	*		
	Из става раскорачног колут напред до става раскорачног		*	
	Став на шакама уз помоћ	*		
	Став на шакама уз малу помоћ		*	
	Став на шакама, издржај, колут напред			*
	Премет странце упором у „бољу“ страну	*		
	Премет странце упором улево и удесно		*	
	Прекопит („салто згрчено телом“) напред			*
	Мост из лежећег на леђима	*		
	Мост заклоном и усклоном уз помоћ		*	
	Вага претклоном и заножењем на левој и на десној ноzi	*		
Прескок	Разношка преко козлића	*		
	Згрчка уз помоћ	*		
	Згрчка преко козлића или коња		*	
	Разношка и згрчка са изразитом фазом лета			*
Разбој	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Узмак одразом једне ноге до упора			

	предњег, премах одножно десном/левом до упора јашућег, потхват десном/левом и спојено премахом одножно левом/десном одношка са окретом за 90°	*		
	Ученици и ученице – дохватно вратило или виша притка разбоја: Њих у вису предњем, саскок у зањиху	*		
	Ученици – дохватно вратило: Суножним одразом узмак до упора предњег, саскок подметно	*		
	Ученице – двовисински разбој: Лицем према нижој притки – залетом и суножним одскоком наскок у упор предњи; премах одножно десном; премах одножно левом; прехват на вишу притку и спојено подметно успоставити предњих и саскок у предњиху			*
	Ученици и ученице – дочелно вратило или нижа притка разбоја: Ковртљај назад у упору предњем			*
	Ученици – паралелни разбој: На почетку разбоја: њих у упору, предњихом упор до седа разножно; саседом сножити и зањихом саскок	*		
	Из замаха (предњиха) у упору предношка са окретом за 180° према притки до става на тлу		*	
	Њих у потпору; предњихом упор до седа разножног: упор за рукама и спојено колут напред до седа разножно			*
Греда	Ученици и ученице – ниска, средња или висока греда: Наскочити на произвољан начин; усправ – одручити; кораци успону унапред до средине греде; чучањ и окрет у чучњу за 180° усправ; два корака зибом почучњем уназад; окрет у успону за 180° - узручити, кораци до краја греде; саскок пруженим телом (бочно)	*		
	Ученице – висока греда или греда висине од 80cm			
	Наскок у упор предњи, упор одножно десном (левом), окрет за 90° улево и прехват бочно (палчеви су окренути један према другом), упор клечећи на десној заножити левом (мала вага); ослонцем заножене ноге испред тела усправ уз помоћ; четири корака у успону – узручити; саскок суножним одскоком, доскочити на исто место – одручити, четири корака са предножењем; окрет за 90°, узручити; саскок пруженим телом, завршити леђима према греди			*
	Залетом и суножним одскоком наскок премах одножно десном у упорјашући; окрет за 90° у лево;			

	прехватом бочно и ослонцем стопалима иза тела упор чучећи; усправ, одручити; два корака зибом почучењем; скок суножним одскоком и доскок на једну ногу, слободна је у заножењу; вага претклоном и заножењем, уклон, валцер кораци до краја греде – таласи у одручењу; окрет у успону за 180° и једна дужина греде произвољна комбинација кретања (кораци, поскоци, окрети...), на крају греде саскок згрчено – бочно у односу на греду (завршити леђима према крају греде)			*
Кругови	Ученици			
	Дохватни кругови: Суножним одривом згибом вис узнето, издржај; крос вис предњи саскок (уз помоћ)	*		
	Доскочни кругови: Из замаха предњихом вис узнето, вис стрмоглаво, вис узнето, вис стражни – саскок (уз помоћ)			*
	Доскочни кругови: Из виса предњег вучењем вис узнето, вис стрмоглаво – издржај, вис узнето, отварањем вис предњи и спетни саскок			*
Коњ са хваталкама	Ученици			
	Наскок у упор предњи; премах одножно у упор јашући (назначити); њих у упору јашућем; премах заножном у упор стражни; замахом ногама унапред саскок	*		
	Наскок у упор предњи; премах одножно десном напред ван, премах одножно десном назад; премах одножно левом напред ван, премах одножно левом назад до упора предњег; замахом ногама уназад саскок		*	
	Наскок у упор предњи; премах одножно десном напред, премах одножно левом напред, премах одножно десном назад до упора јашућег; њих у упору са преношењем тежине са руке на руку и спетно. Премах одножно десне саскок са окретом за 90° улево			*

Наставна облааст рукомет

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Вођење лопте „јачом“ руком у месту и праволинијско кретање умерном брзином	*		
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у месту		*	
Вођење лопте „јачом“ и „слабијом“ руком у кретању максималном брзином (праволинијски и са променом правца)			*
Вођење лопте „јачом“ руком у праволинијском трчању максималном брзином		*	

Бацање (додавање) лопте тзв. „кратким замахом“ изнад висине рамена	*		
Бацање (додавање) лопте тзв. „дугим замахом“ на веће растојање		*	
Бацање (додавање) лопте иза леђа			*
Увртање подлакти „слабијом“ руком			*
Хватање лопте у висини груди	*		
Хватање непрецизно бачених лопти (високих, ниских)		*	
Бочни („шасе“) шут	*		
Шут из трка („чeони шут“)		*	
Скок шут са позиције бека, крила, пивота			*
Игра на два гола	*		
Игра на два гола уз примену свих правила		*	
Три корака	*		
Три секунде	*		
Три метра	*		
Искључења	*		
Не прави прекршај ношена лопта	*		
Не прави прекршај преступ	*		
Извођење аута	*		
Индивидуална тактика одбране		*	
Индивидуална тактика напада		*	
Преузимање играча при блокади		*	
Игра на два гола уз суђење самих ученика			*
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна облааст кошарка

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Основни став у нападу и одбрани	*		
Пивотирање	*		
Кретање у одбрани	*		
Скок у удбрани и нападу	*		
Хватање и додавање лопте обема рукама	*		
Вођење лопте праволинијски и са предњом променом правца	*		
Шут на кош из продора дриблингом	*		
Шут са дистанце	*		
Додавање лопте једном руком		*	
Шут на кош из продора двокораком након пријема лопте		*	
Вођење лопте са променом кроз ноге			*
Шут из продора двокораком након пријема лопте		*	
Шутирање полагање одоздо, одозго ибочно		*	
Игра 2 на 2 у нападу и одбрани		*	
Сарадња три играча у контра нападу и позиционом нападу		*	
Одбрана „човек на човека“ и напад на ту одбрану		*	
Вођење лопте са променом иза леђа и „ролингом“			*
Скок – шут			*
Игра 3 на 3 у нападу и одбрани			*
Зонска одбрана и напад на зонску одбрану			*
Зна шта је лична грешка	*		
Преступ	*		
Не прави грешке у вођењу лоптевођење лопте у	*		

„задње“ поље			
Не прави грешку у корацима	*		
Не прави грешку 3	*		
Не прави грешку 5	*		
Извођење аута	*		
Ученик/ученица учествује у такмичењу			*
Ученик/ученица зна да суди			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна област фудбал

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Праволинијско вођење лопте произвољним делом стопала	*		
Вођење лопте променом правца кретања разним деловима стопала уз присуство играча који омета		*	
Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*	
Одузимање лопте, избијањем, уклизавањем, гурањем раменом		*	
Зазстављање лопте која се креће у ваздуху произвољним делом стопала или било којим делом тела		*	
Вођење лопте произвољним делом стопала и шутирањ на гол произвољним делом стопала		*	
Одбијање лопте главом		*	
Техника голмана		*	
Примање лопте, разним деловима тела у месту и кретању		*	
Недозвољени контакт са лоптом	*		
Убацивање лопте у игру пре почетка утакмице, након прекида и када напусти терен	*		
Измена играча			*
Извођење слободних и казних удараца	*		
Испуњава тактичке задатке		*	
Временске казне и искључења до краја утакмице	*		
Тактика одбране – индивидуална и колективна; постављање код извођења аута		*	
Тактика напада		*	
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица зна да суди			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна област плес

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Успешно плеском (ударањем дланом о длан) прати акценте у темпу музичке пратње	*		
Успешно плеском или топотом прати задати ритам и темпо музичке пратње	*		
Успешно се креће у задатом простору у свим смеровима комбинујући ходање и трчање		*	
Целокупну своју моторику (кретање и покрете појединих делова и целог тела) изводи у ритму и темпу музичке пратње самостално, у пару, у групи		*	
Повезује (просторно и временски) плесне елементе (најмање шест основних елемената технике: галоп, дечији поскок, мењајући корак, кораци са привлачењем са и без преноса тежине тела, кораци са укрштањем напред – назад, укључујући ходање и трчање) у целини		*	
Уз помоћ (наставника) реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта		*	

Самостално реализује задату комбинацију основних корака у аеробном загревању у трајању од 2 пута 32 4/4 такта			*
Успешно моторички у ритму и темпу реализује одабране народне, друштвене и дечије плесове			*
Састаља и изводи самосталну плесну комбинацију у 2/4 такту од произвољно одабраних и укомпонованих основних елемената технике плесова			*
Исказује креативност и стваралаштво кроз састављање мањих композиција покрета и кретања и плесних комбинација			*
Влада терминологијом плесова			*
Учествује на такмичењу			*

Наставна облааст ритмичка гимнастика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Мачији поскок, дечији поскок, галоп напред и странце, поскок са заножењем, комбинација галоп – поскок са заножењем	*		
Окрет за 90°, 180° и 360°	*		
Суножно прескакање вијаче са и без међупоскока – обртање вијаче унапред и уназад, прескакање вијаче у трчању	*		
Ритмичко ударање чуњева један о други и о под, мали кругови чуњевима	*		
Галоп + дечији поскоци вијачом		*	
Галоп + поскок заножењем		*	
Галоп + мачији скок са бацањем и хватањем лопте, замаси лоптом у хоризонталној равни спојено са окретом за 180° и 360°		*	
Прескакање вијаче у трчању		*	
Прескакање вијаче галопом и странце		*	
Прескакање вијаче дечијим поскоцима		*	
Кружење вијачом (бочно и чеоно)		*	
Трчање са обртањем вијаче и прелаз у галоп		*	
Научени поскок или скок повезати са ударањем чуња о чуњ испред и иза тела – изнад главе и испод ногу		*	
Ритмички састав без реквизита			*
Ритмички састав лоптом			*
Ритмички састав вијачом			*
Ритмички састав обручем			*
Ритмички састав чуњевима			*
Ученица се такмичи			

Наставна облааст стони тенис

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Форхенд и бекенд техника без ротације	*		
Форхенд и бекенд ударац са ротацијом по дијагонали		*	
Основни став у игри	*		
Примена сложених техника са обе стране рекета			*
Пимпл игра обема странама		*	
Основна техника кретања	*		
Штоп игра и активна игра спином		*	
Школси сервис обема странама	*		
Разноврсни сервис		*	
Зна када је поен	*		

Промена сервиса	*		
Трајање сета	*		
Активна игра		*	
Испуњава тактичке задатке у зависности од противника			*
Користи више врста квалитетног ротираног сервиса са увежбаним тактичко – техничким наставком у игри			*
Такмичи се			*
Познаје организацију игре			*
Суди на мечевима			*
Искатује вољу за напредовањем			*

Наставна облаост одбојка

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Одбијање лопте претима	*		
Одбијање лопте чекићем	*		
Школски сервис	*		
Тенис сервис		*	
Смечирање			*
Блокирање			*
Заштита блока и игра у пољу			*
Зна кад је екипа постигла поен	*		
Дозвољени број одбијања лопте у једној акцији	*		
Недозвољени контакт са лоптом	*		
Сервис из простора за сервирање	*		
Зна шта је преступ	*		
Ротација	*		
Групна и колективна тактика		*	
Групна и колективна тактика у нападу и одбрани			*
Ученик/ученица уме да суди			*
Ученик/ученица се такмичи			*
Ученик/ученица учествује у организацији утакмице или турнира			*

Наставна облаост атлетика

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултате	*		
Изводи технику штафетног трчања		*	
Правилно скаче у даљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока	*		
Правилно скаче у даљ варијантом технике увинуће		*	
Зна атлетска правила за скок у даљ	*		
Правилно скаче у вис варијантом технике маказице	*		
Правилно скаче у вис леђном варијантом технике		*	
Зна атлетска правила за скок у вис	*		
Правилно баца куглу варијантом технике из места и мери дужину хитца	*		
Правилно баца куглу леђном варијантом технике и мери дужину хитца		*	
Зна атлетска правила бацања кугле	*		
Такмичи се у једној од атлецких дисциплина		*	
Такмичи се у атлецком петобоју			*

Наставна облааст пливање

Елементи	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Пливање произвољним начином, скок на ноге са висине 1m у дубоку воду, одржавање у усправном положају у дубокој води, започињање пливања из вертикалног – хоризонталног плутања, коришћење зидабазена за окрет, подизање три предмета са дна базена или роњење 6 метара са променом дубине и правца	*		
Плива једном од техника спортског пливања		*	
Поседује вештину самопомоћи у виду безбедног понашања у и око водене средине		*	
Плива две технике спортског пливања			**
Такмичи се			

МУЗИЧКА КУЛТУРА

5. РАЗРЕД

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик препознаје основне елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом и основне карактеристике певачких гласова. Препознаје одређене музичке жанрове. Средњи ниво: Ученик препознаје основне елементе музичке писмености одређене Наставним програмом, основне карактеристике певачких гласова и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Познаје основне појмове појединих музичких жанрова и народног стваралаштва. Напредни ниво: Ученик зна и разуме елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом, препознаје основне карактеристике група музичких инструмената. Познаје основне појмове појединих музичких жанрова, народног стваралаштва и контекст настанка српске народне музике	ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ
Основни ниво: Ученик препознаје основна темпа, динамику и врсту такта слушаног дела, разликује инструменталне и вокалне саставе. На основу слушања музичког примера може да препозна припадност одређеном музичком жанру. Средњи ниво: Ученик познаје основна темпа, динамику, врсту такта у слушаном делу и може да одреди основне карактеристике композиције. Препознаје вокалне групе и инструменталне саставе. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко стваралаштво. Напредни ниво: Ученик препознаје основна темпа, динамику, врсту такта и карактер слушаног дела. Препознаје инструменталне и вокалне саставе. Препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Препознаје одређена дела народног и уметничког музичког стваралаштва, као и фоклорну музику других народа.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Основни ниво: Ученик може да пева или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере у С-дуру до 8 тактова. Напредни ниво: Ученик може да пева уз тактирање и/или свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере поштујући основне ритмичке вредности темпа, основни динамички распон и партитурне ознаке. Може да пева у хору или свира у оркестру једноставније песме различитих жанрова. Уме да изведе игру по избору (народну или класичну). Учествује у школским приредбама.	МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ
Основни ниво: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна на неком од Орфових инструмената и да нацрта или направи једноставне музичке инструменте.	МУЗИЧКО

Напредни ниво: Ученик може да осмисли једноставну ритмичку пратњу песме коју зна, и даје запише и одсвира. Може активно да учествује у компоновању мање музичке целине са наставником. Ученик може да направи модел инструмената по избору од понуђених инструмената из окружења. Може да осмисли музичку игру (драматизација песме) на основу песме различитих жанрова.	СТВАРАЛАШТВО

6. РАЗРЕД

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик познаје основна темпа, основне ритмичке вредности, тонске висине од малог г до е2, основни динамички распон и партитурне ознаке, као и контекст музичког догађаја. Познаје основне карактеристике певачких гласова и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Познаје основне појмове одређених музичких жанрова и народног стваралаштва, као и контекст настанка српске народне музике. Средњи ниво: Ученик познаје елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом, основне карактеристике инструменталних група и певачких гласова и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Разуме специфичне карактеристике појединих музичких жанрова и народног стваралаштва. Повезује изражајне елементе народне музике са контекстом њиховог настанка. Напредни ниво: Ученик зна и разуме сложеније елементе музичке писмености предвиђене Наставним програмом, препознаје специфичне карактеристике одређених народних и уметничких музичких инструмената. Познаје специфичности одређених музичких жанрова и повезује изражајне елементе народне музике са контекстом њиховог настанка.	ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ
Основни ниво: Ученик познаје основна темпа, динамику, врсту такта у слушаном делу и може да одреди и опише карактер композиције. Препознаје инструменталне и вокалне саставе. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко музичко стваралаштво. Средњи ниво: Ученик може да одреди карактеристике ритмичке и мелодијске компоненте на основу слушања. Може да опише карактер композиције као резултат садејства опажених музичких инструмената. Препознаје инструменталне групе, поједине инструменте и основне врсте гласова. Препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру и препознаје народно и уметничко музичко стваралаштво. Препознаје одређена дела народног и уметничког музичког стваралаштва, као и фолклорну музику других народа. Напредни ниво: Ученик повезује темпо, динамику и друге музичке компоненте са карактером слушаног дела. Познаје инструменталне групе, поједине инструменте и основне врсте гласова. Може да у везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Препознаје одређена дела народног и уметничког стваралаштва, као и фолклорну музику других народа. Познаје основне карактеристике српске народне музике (обичаје, извођачке саставе, народне инструменте, народне игре).	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Основни ниво: Ученик може да пева уз тактирање или да свира (на неком од Орфових инструмената) једноставније музичке примере у С-дуру од 16 тактова. Зна да пева или свира неко дело из српске фолклорне баштине. Напредни ниво: Ученик може да пева уз тактирање и/или свира (на неком од Орфових инструмената) одговарајуће једногласне или двогласне музичке примере који садрже разноврсне елементе музичке писмености у складу са Наставним програмом. Може да пева у хору или свира у оркестру, или мањем саставу једноставније песме различитих жанрова. Уме да изведе игру по избору (народну или класичну). Учествује у школским приредбама.	МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

7. РАЗРЕД

СТАНДАРДИ	ОБЛАСТ
Основни ниво: Ученик уме да препозна основне елементе музичке писмености, опише основне карактеристике музичких инструмената и састава, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва.	

Средњи ниво: Ученик разуме повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу. Уме да анализира повезаност облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота. Напредни ниво: Ученик зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела. Разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора. Критички и аргументовано образлаже свој суд.	ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ
Основни ниво: Ученик уме да на основу музичких примера, да именује музичке и изражајне елементе, извочачки састав, музичке жанрове, српски музички фолклор. Средњи ниво: Ученик уме да анализира повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. Брз темпо са животним карактером), уме да опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. Узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре). Може да препозна структуру и драматургију одређеног жанра у случајном примеру. Напредни ниво: Ученик уме да анализира случајни пример и открије везу опажених карактеристика са структуралном и драматуршком димензијом звучног примера, жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера са контекстом звучног примера и контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Основни ниво: Ученик уме да пева или свира једноставне дечије, народне или популарне композиције предвиђене Наставним планом и програмом. Напредни ниво: Ученик уме да изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем или као солиста и у школским ансамблима.	МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ
Основни ниво: Ученик уме да направи музички инструмент користећи предмете из окружења, осмисли мање музичке целине користећи понуђене мотиве. Напредни ниво: Ученик уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетском контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом). Ученик уме да осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте и импровизује или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих музичких жанрова и стилова.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

8. РАЗРЕД

Области и одреднице

У складу са наставним програмом за предмет Музичка култура, одреднице за сваку област су формулисане са циљем да прецизно артикулишу знања и вештине у оквиру конкретне тематске проблематике, на различитим нивоима достигнућа.

ОБЛАСТ (1) : ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне елементе музичке писмености и контекст музичког догађаја. Ученик препознаје везу између музичких елемената и музичког израза. Ученик зна и разуме сложеније елементе музичке писмености и њихову изражајну и естетску примену.	Елементи музичке писмености
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученико познаје основне карактеристике музичких инструмената, гласова, њихову гласовну поделу и разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне саставе. Ученик познаје основне карактеристике музичких инструмената са музичким изразом. Ученик зна историјат, литературу, извођаче и специфичне карактеристике музичких инструмената и састава што повезује са естетском применом.	Инструменти, гласови и састави

Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне карактеристике музике одређених епоха и опште појмове музичко-сценске и концертне музике. Ученик познаје најзначајнија дела и представнике стилских епоха, разуме појмове апсолутне и програмске музике, структуру одређених облика музичко-сценске и концертне музике. Ученик повезује структуралну и драматуршку (и програмску) димензију музичког дела са естетском применом и историјским контекстом.	Епохе; Музичко-сценска и концертна музика
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне појмове одређених музичких жанрова. Ученик разуме специфичне карактеристике жанра, структуралне и драматуршке елементе жанровских примера и њихову естетску функцију. Ученик повезује драматуршке и структуралне елементе са естетском применом и доводи у везу са духом времена. Познаје најзначајније светске и националне представнике.	Жанрови
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик познаје основне појмове народног стваралаштва, контекст настанка српске народне музике, музичке карактеристике и специфичне саставе. Ученик познаје основне појмове српске народне духовне музике (Осмогласник) и основне карактеристике фолклорне музике других народа. Ученик повезује изражајне елементе народне музике са контекстом њиховог настанка. Препознаје различите видове српског музичког фолклора по географским карактеристикама. Ученик разликује старију и новију музичку традицију, аутентичну фолклорну музику од “новокомпоноване” на основу повезивања музичких, текстуалних, извођачких, социјалних и историјских карактеристика.	Народна музика

ОБЛАСТ (2): СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик препознаје основна темпа, динамику, врсту такта, форму и карактер слушаног дела. Ученик може да опише карактеристике ритмичке и мелодијске компоненте на основу слушања. Ученик може да опише карактер слушаног примера као резултат садејства опажених музичких компонента. Ученик повезује опажени карактер слушаног примера са естетском димензијом композиције.	Музичка писменост
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик препознаје инструменталне групе, појединачне инструменте и врсте гласова. Ученик препознаје инструменталне и вокалне саставе. Ученик препознаје карактеристичне технике свирања и певања. Ученик повезује опажене карактеристике инструмената/извођачког састава са њиховом естетском применом.	Инструменти, гласови и састави
Основни ниво Средњи ниво Напредни ниво	Ученик препознаје стилску припадност слушаног примера. Ученик може да одреди слушни пример као музичко-сценско или концертно дело. Ученик препознаје везу музичког садржаја примера са ванмузичким програмом. Ученик препознаје основне карактеристике српске музичко-сценске и концертне музике. Ученик препознаје структуралне елементе слушаног дела. Ученик препознаје драмску функцију структуралних елемената и специфичних музичких карактеристика слушаног дела. Ученик препознаје везу стилског, друштвено-историјског контекста и музичких карактеристика слушаног примера.	Епохе; Музичко-сценска и концертна музика
Основни ниво	Ученик може да одреди припадност слушаног примера одређеном жанру уметничке музике (дечја, духовна, цез,	

Средњи ниво	филмска, популарна, електронска или конкретна). Ученик препознаје основне карактеристике жанра (извођачки састав, садржај, структура, однос музичког и драмског садржаја, начин извођења, музичке и ванмузичке карактеристике).	Жанрови
Напредни ниво	Ученик препознаје карактеристике (музичке и ванмузичке) најзначајнијих дела српске музике из наведених жанрова. Ученик повезује изражајне карактеристике композиција у оквиру наведених жанрова са историјско-стилским периодом. Ученик повезује структуралне елементе слушаног дела са њиховом драмско-естетском димензијом. Ученик препознаје међусобне утицаје жанрова и може да их одреди.	
Основни ниво	Ученик у слушним примерима разликује народно од уметничког музичког стваралаштва. Препознаје основне карактеристике српске народне духовне музике и фолклорне музике других народа.	Народна музика
Средњи ниво	Ученик препознаје основне карактеристике српске народне музике (обичаје у оквиру којих се музика изводи, извођачке саставе, народне инструменте, народне игре).	
Напредни ниво	Ученик разликује српску ритуалну и забавну народну музику, као и изворну народну музику од “новокомпоноване”. Ученик препознаје карактеристике српске народне музике у уметничкој музици.	

ОБЛАСТ (3) : МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

Основни ниво	Ученик може да пева музички пример од 16 тактова уз тактирање (C-dur) у којој се користе: основне ритмичке вредности, основна темпа, тонске висине од малог g до e, основни динамички распон и партитурне ознаке (знаци за понављање, крешендо/декрешендо).	Основе музичке писмености
Напредни ниво	Ученик може да пева једноставне дечје, народне и популарне песме. Ученик може да изведе (пева и свира) песму или музички пример који садржи разноврсне елементе музичке писмености (дурске лествице: C, F, G, D, молске: a и d; динамичке вредности: pp-ff, Presto Allegro, Andante, Adagio, Grave; corona, акценти, успоравање-убрзавање, карактер извођења) и да пева у двогласу (укључујући канон). Ученик може да пева (или свира) одломак из неког дела различитих жанрова уметничке музике (духовне, цез, филмске). Ученик може да пева (или свира) одломак из неког дела музичко-сценске и концертне музике (мелодију арије, тему концерта, симфоније, балета). Ученик зна да пева (или свира) музику различитих типова српске фолклорне баштине (календарске, некалендарске, народна духовна музика).	
Основни ниво	Ученик може да свира песму или музички пример од 16 тактова (који садржи основне елементе музичке писмености) на неком од Орфових инструмената или на мелодици, фриули, блок флаути.	Музички инструменти
Напредни ниво	Ученик зна да свира неко дело из српске фолклорне баштине. Ученик зна да свира један или више инструмената и може да изведе одређене специфичности свирања, да прати другог ученика или да свира у мањем саставу у оквирима наставе.	
Основни ниво	Ученик може да пева у хору или свира у оркестру једноставне песме различитих жанрова. Ученик уме да изведе игру по избору (народну или класичну). Ученик учествује у школским приредбама.	Музички жанрови
Напредни ниво	Ученик (кога је наставник одабрао) може да пева у хору или свира у оркестру сложеније композиције различитих жанрова. Ученик зна да изведе основне класичне плесове и српске народне игре	

ОБЛАСТ (4) : МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Основни ниво Напредни ниво	Ученик може да осмисли ритмичку пратњу за један инструмент песме коју зна. Ученик може да ствара мелодију од понуђених мотива, комбиновањем. Ученик може да осмисли ритмичку пратњу за више инструмената песме коју зна и може да је запише и одсвира. Ученик може да осмисли мању музичку целину (музичку реченицу, период, облике песме), може да је запише и одсвира. Ученик може активно да учествује у импровизовању и компоновању мање музичке целине са наставником.	Основе музичке писмености
Основни ниво Напредни ниво	Ученик може да направи инструмент од предмета из свог окружења (из групе: ударачких, трзачких, дувачких, гудачких). Ученик може да направи/нацрта модел задатог инструмента (из свих инструменталних група).	Музички инструменти
Основни ниво Напредни ниво	Ученик може да одабере одговарајући музички пример (од понуђених) за задати историјско-стилски период. Ученик може да одабере одговарајући музички пример (од понуђених) за задати драмски оквир (филмска сцена, религиозни текст и слично) Ученик уме да импровизује (певањем/свирањем) одређену мелодију у духу популарне музике. Ученик може да осмисли музичку игру на основу песме различитих жанрова. Ученик може да компонује одговарајућу мелодију на дати текст духовне тематике, одређени ритмички модел или мелодију у духу џез и популарне музике и осмисли одговарајућу музику за дату филмску сцену. Ученик може да одређену мелодију из репертоара класичне музике варира (певањем/свирањем) у духу: националне, џез, популарне музике.	Музички жанрови
Основни ниво Напредни ниво	Ученик може да одабере адекватне примере (од понуђених) дела музичко-сценске и концертне музике за задати историјско-стилски период. Ученик може да одабере адекватну музичку нумеру за задату драмску сцену. Ученик може да осмисли адекватну музичку нумеру за задату драмску сцену. Ученик може активно да учествује у осмишљавању уметничког догађаја синкретичког садржаја (музика, драма, визуелна уметност, књижевност).	Епохе; Музичко-сценска и концертна музика
Основни ниво Напредни ниво	Ученик може да одабере (од понуђених) адекватан пример аутентичне народне музике за задати мотив из народног живота. Ученик може да направи (и нацрта) модел народног инструмента по избору од понуђених предмета из окружења. Ученик може да одабере адекватне примере (од понуђених) за одговарајуће задате догађаје из народног живота (календарски/некалендарски обичаји, географске области и тд.). Ученик може да компонује музику у духу српске народне музике (игре, календарска и некалендарска традиција, и сл.) Ученик може да импровизује (глас/инструмент) одређену народну мелодију у духу оригиналног начина извођења.	Народна музика

ХЕМИЈА

АНЕКС УЗ ГОДИШЊИ ПРОГРАМ РАДА ЗА ПРЕДМЕТ ХЕМИЈА

СЕДМИ РАЗРЕД

Садржај програма	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Хемија и њен значај	ХЕ 1.1.1. измери масу, запремину и температуру супстанце	ХЕ.2.6.1.* прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте ХЕ.2.6.2.* табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења ХЕ.2.6.3.* изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата	
Основни хемијски појмови	ХЕ 1.2.1. да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота, на основу њихове сложености ХЕ 1.2.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења, на основу њихових својстава ХЕ 1.2.3. на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу, као и да се при променама укупна маса супстанци не мења ХЕ 1.2.4. загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ 1.2.5. састави апаратуру и изведе поступак цеђења ХЕ 1.2.6. у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и да та својства опише ХЕ 1.6.1. * безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и	ХЕ 2.2.1. у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски	ХЕ 3.2.1. како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима ХЕ 3.2.2. на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање ХЕ 3.2.3. да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблеми/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е

	супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству		
Хомогене смеше раствори	ХЕ 1.4.1. шта раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу ХЕ 1.6.1.* изведе експеримент према датом упутству	ХЕ 2.4.1. шта је засићен, незасићен и презасићен раствор ХЕ 2.4.2. изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварача, уситњавањем супстанце, мешањем) ХЕ 2.4.3. промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача (разблаживање и концентровање) ХЕ 2.4.4. израчуна масу растворене супстанце и растварача, на основу процентног састава раствора и обрнуто ХЕ.2.4.5. направи раствор одређеног процентног састава	ХЕ 3.4.1. зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача ХЕ 3.6.1.* препозна питање/проблем које се може експериментално истражити постави хипотезе ХЕ 3.6.2. * постави хипотезе ХЕ 3.6.3. * планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ 3.6.4. * донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
Хемијске реакције и израчунавања	ХЕ 1.5.1. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације	ХЕ 2.5.1. значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, изотоп ХЕ 2.5.2. израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу реактаната и производа на основу хемијске једначине, то јест да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама	ХЕ 3.5.1. да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеси, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце

ОСМИ РАЗРЕД

Садржај програма	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
неметали, оксиди неметала и киселине	ХЕ 1.1.1. основна физичка и хемијска својства неметала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником) ХЕ 1.1.2. утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис) ХЕ 1.1.3. докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора ХЕ 1.1.4. безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ 1.6.1.* безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2. * изведе експеримент према датом упутству	ХЕ2.1.1. значење термина: анализа и синтеза, анхидрид, ХЕ2.1.2. да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења, и једначине хемијских реакција ХЕ2.1.3. на основу назива оксида и киселина, састави формулу ових супстанци ХЕ2.1.4. пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења ХЕ2.1.5. експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом ХЕ2.1.6. испита најважнија хемијска својства киселина (реакција са карбонатима и металима)	ХЕ 3.1.1. да су физичка и хемијска својства неметала одређена структуром њихових атома/молекула
метали, оксиди метала и хидроксиди (базе)	ХЕ 1.2.1. везу између својстава неметала и метала и њихове практичне примене ХЕ 1.2.2. да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава ХЕ 1.2.3. утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис) ХЕ 1.2.4. докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора ХЕ 1.2.5. безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ 1.6.1.* безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама	ХЕ2.2.1. значење термина: анализа и синтеза, неутрализација, анхидрид ХЕ2.2.2. да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења и једначине хемијских реакција неутрализације ХЕ2.2.3. на основу назива оксида, киселина и база састави формулу ових супстанци ХЕ2.2.4. пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења ХЕ2.1.5 експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом	ХЕ 3.2.1. да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула ХЕ.3.6.1.* препозна питање/проблем које се може експериментално истражити ХЕ.3.6.2.* постави хипотезе ХЕ.3.6.3. *планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ.3.6.4. *донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду

	ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству		
соли	ХЕ 1.3.1. да на основу формуле именује основне класе неорганичких једињења ХЕ 1.3.2. примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења ХЕ 1.3.3. основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли ХЕ 1.3.4. испита растворљивост соли ХЕ 1.3.5 безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ 1.6.1.* безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама ХЕ.1.6.2.* изведе експеримент према датом упутству	ХЕ2.3.1. значење термина: анализа и синтеза, неутрализација, анхидрид ХЕ2.3.2. да саставља формуле најважнијих представника класа неорганичких једињења, и једначине хемијских реакција неутрализације ХЕ2.3.3. на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци ХЕ2.3.4. пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења ХЕ2.3.5 експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом ХЕ.2.6.1. *прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте ХЕ.2.6.2. *табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења ХЕ.2.6.3.* изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата	ХЕ 3.3.1. хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) ХЕ 3.3.2. да општа својства киселина зависе од њихове структуре (реакција са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима и базним оксидима) ХЕ 3.3.3. да општа својства база зависе од њихове структуре (реакције са киселинама и са киселим оксидима) ХЕ 3.3.4. да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре ХЕ 3.3.5. изведе реакцију неутрализације ХЕ.3.6.1.* препозна питање/проблем које се може експериментално истражити ХЕ.3.6.2.* постави хипотезе ХЕ.3.6.3.* планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ.3.6.4.* донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
Угљоводоници	ХЕ.1.6.1. формуле, називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника ХЕ.1.6.2. основна физичка и хемијска својства угљоводоника ХЕ.1.6.3 практичан значај угљоводоника у свакодневном животу	ХЕ.2.6.1 значење термина: супституција, адиција, изомер ХЕ.2.6.2 да саставља формуле најважнијих представника класа органичких једињења и једначине хемијских реакција супституције ХЕ.2.6.3. пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника	ХЕ.3.6.1. хемиске реакције угљоводоника ХЕ.3.6.2. видови практичне примене угљоводоника на основу својства која имају ХЕ. 3.6.3. пишу једначне хемијских реакција угљоводоника

Органска једињења са кисеоником	ХЕ.1.7.1. формуле, називе и функционалне групе најважнијих алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.7.2. основна физичка и хемијска својства алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.7.3 практичан значај алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу	ХЕ.2.7.3. пише једначине хемијских реакција сагоревања једињења са кисеоником-алкохола	ХЕ.3.7.1. хемиске реакције алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.3.7.2. видови практичне примене алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својства која имају ХЕ. 3.7.3. пишу једначне хемијских реакција алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара
Биолошки важна органска једињења	ХЕ.1.8.1 да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата, протеина ХЕ.1.8.2 примере и заступљеност масти и уља, угљених хидрата и протеина у намирницама	ХЕ. 2.8.1 најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим организмима	ХЕ.3.8.1. основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине ХЕ. 3.8.2. основна хемијска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу) угљених хидрата и протеина
Хемија животне средине	ХЕ.1.9.1 значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине		

Татјана Илић Марковић

Педагог школе

